

ADMIRAL
C. T. SEHESTEDS
SAGA

AF

THYRA SEHESTED

MED ET PORTRÆT OG EN PLAN

KJØBENHAVN
FORLAGT AF UNIVERSITETSBOGHANDLER G. E. O. GAD

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1904

ADMIRAL C. T. SEHESTED

I.

Ungdom, Reiser.

Havet er oprindelig de Danskes Element. Deres første Dragt var en Sømandsdragt. Uden Compas, som først flere hundrede Aar senere blev kjendt i Europa, gik de og deres nordiske Stammefrænder over Atlanterhavet med deres tamme Ravne, der, naar de løslodes, kunde vise Vei mod det nærmeste Land, og opdagede Island, Grønland og Vinland. Som Vikinger vare de næsten uovervindelige; de førte deres ypperligt construerede Snekker opad Seinen og truede Paris, aftvang Frankrig Normandiet, betvang England, satte sig fast i Rusland — Europa rundt, fra Northhumberland til Miklegaaard, lød Tyrfings bistre Klang. Og de Danskes Kors-tog vare Søtog til Venden.

Men Søtogene standsede. Der kom en lang, sort Nat med Brodermord, Kongemord — og i Mulmet væltede Skarerne fra Syd sig kvælende over Landet, og det var, som om Danmark drog sit sidste Suk. Men

Vikingætlingen vog den kullede Greve, og det blev
atter Dag.

Med farligere Vaaben end Spyd og Sværd kom Fjenden fra Syd efter Erhvervelsen af Holsten og Hertugdømmernes Deling, da Frederik I fra gottorpsk Hertug blev Konge i Danmark. Da vilde Tydskerne ved Politik vinde Overtaget. I Kong Frederiks og hans Efterfølgers gottorpske Omgivelser arbejdedes paa en planmæssig Fortydskning af Danmark. Saa mange Tydskere som muligt skulde indtrænges i dets Værdigheder og Lehn og paa andre Maader indskydes i Landet — Tyngdepunktet drages fra Danmark til Gottorp. Men Søkongernes Efterkommere, Rigets gode Mænd, fyldte sig sammen og dannede et Bolværk, som holdt Tydskerne ude. De fik i Rigsconstitutionen fastslaaet, at Kongen altid skulde have en Rigshovmester, en Cantsler og en Marsk, som vare fødte danske Mænd. De modvirkede Lehnenes Bortgivelse til Tydskere. De forarsagede, at Kongens Hu vendte sig til Riget. Dem var det, der frelste Danmarks Nationalitet og bevarede den.

Da ved Revolutionen 1660 dette Bolværk faldt, stod Alt aabent. Tydskerne kom ind, først lidt efter lidt, snart strømmevis. Allevegne fra kom de, især fra Mecklenborg. Kongerne omgave sig med disse Fremmede for ved deres Hjælp at støtte deres Enevælde og udslutte dem, der før havde indskrænket Kongemagten; og Rigets Embeder, Æresposter, Værdigheder, dets bedste Godser kom i Tydskernes Hænder. Og Moders-

maalet blev fortrængt — det kunde man søge hos den under tyske Herrer tjenende Bonde.

Vikingerne Ætlinge forsvandt. Dog ikke helt. Paa Havet kunde de endnu findes. Der runger Niels Juels Røst gennem Kampbulderet — der lyser Ivar Huitfeldts brændende Skib. Der færdes Wessel. Der møde vi ogsaa Christen Thomesen Sehested, om hvem her skal fortælles.

Hans Fader var Axel Sehested til Stougaard, Søn 1 af Cantsler Christen Thomesen (Sehested) og Mette Rosenkrands; hans Moder var Øllegaard Thott, Datter af Otto Thott til Næs og Jytte Gyldenstjerne. Deres Bryllup stod 1654; Axel Sehested var da Lehnsmænd paa Munkeliv Kloster i Norge. I den tre Aar efter udbrydende svenske Krig deltog han som Ritmester. Han havde kjøbt Fliginge i Skaane, hvor hans Familie 2 synes at have boet under Krigen. Da ved Freden denne Landsdel tabtes, afhændede han, ligesom flere 3 andre Herremænd, der ikke ønskede at blive svenske Undersaatter, sine Ejendomme i Skaane til Kongen, som skulde give de Svenske Vederlag for Bornholm i skaansk Gods, og fik Jordegods i Sjælland og Fyen istedet. Nogle Aar efter fødtes Sønnen, Christen Thomesen Sehested i Kjøbenhavn 1664. 4

Det var paa denne Tid, at Cort Adeler kom herind og som Admiral traadte i sin egen Konges Tjeneste; Fortællingerne om hans Bedrifter paa »Store St. Jørgen« i de fjerne Eventyrlande have fyldt Luften om den lille Dreng, da han begyndte at skjønne. I hans ellefte

Aar udbrød den skaanske Krig, da vore hollandske Allierede i Begyndelsen vilde tage Luven fra Vore — men Niels Juels Helteskikkelse hævede sig paa det sortladne Hav saa straalende, at de hollandske Stjerner blegnede. Kort efter Krigens Ophør blev Christen 5 Thomesen Sehested i Aaret 1680, sexten Aar gammel, antaget som »Lærling« i Marinen.

Krigen havde gjort ham faderløs; Axel Sehested 6 faldt i Slaget ved Halmstad. Hans Morbroder, Geheime 7 meraad Knud Thott til Knudstrup og Gaunø, tog sig da af ham som en Fader baade nu og siden.

Sømilitære Opdragelsesanstalter kjendtes ikke tidligere. Den Indretning, at de vordende Søofficerer først som »Lærlinger« ved Admiralitetet skulde have en faglig Uddannelse, var noget ganske Nyt, indført strax 8 efter Freden med Sverrig. Lærlingerne fik fri Undervisning; de 12 ældste blev der tilstaaet 100 Rdl. aarlig; de 12, der kom efter dem, fik Matrostraktement. Efterhaanden kom flere til. Nærmest skyldes denne Foranstaltning Niels Juel, der siden 1657 havde været Holmens Chef og under den sidste Krig var bleven Generaladmiral-Lieutenant og Vicepræsident i Admiralitetet. Stor i Fred som i Krig var han en af de kraftigst virkende ved de mange gavnlige Reformers af Søværnet, som udmærkede Christian V's Regering. I 1683 blev det endvidere bestemt, at Lærlingerne skulde sendes ud med Skibene for at gjøre Underlieutenants Tjeneste. Undervisningen omfattede kun Navigation og Skibsconstruction og dreves neppe meget

stærkt; Uddannelsen var væsentlig praktisk, men paa dette Omraade foregik den da ogsaa efter en meget stor Maalestok, med bestandige Reiser, ikke blot med Krigsskibene, men ogsaa med Handelsskibene til Ost- og Vestindien; ogsaa i fremmed Orlogsfart.

I 1682 gjorde Sehested sin første Reise med Schout-⁹ bynacht Bille paa »Neptunus«, og næste Foraar gik han til England paa »Charitas«. Da han kom tilbage, stod Krigen for Døren. Siden Fredslutningen i Lund havde Regeringen havt stadige Stridigheder med Hertugen af Holsten-Gottorp. Det saae ud til, at Sverrig vilde komme Gottorp til Hjælp, støttet af Holland, som nu var blevet dets Allierede. Christian V havde fornyet det af hans Fader indgaaede Venskab med Ludvig XIV og haabede i dette Øieblik, da Keiser Leopold, med hvem Sverrig havde forbundet sig, truedes paa Livet af Tyrkerne, der stode for Wien, at kunne med Frankrigs Hjælp tvinge Hertugen og muligt gjenvinde de til Sverrig tabte Provindser. For at forekomme den hollandske Flaades Forening med den svenske og hindre, at Sverrig førte Tropper over til sine tyske Provindser, fik Niels Juel Ordre til at gaae ud med Flaaden, og en fransk Hjelpeflaade paa 15 Skibe under Marquis de Prévile, som den 1ste Juli ankrede paa Kjøbenhavns¹⁰ Rhed, blev stillet under hans Overbefaling. Et saadant Navn havde Niels Juel, at det overmægtige Frankrigs Flaadefører erklærede, at han vilde betragte det som en Ære at underlægge sig hans Commando. I August

11 gik de forenede Flaader i Søen. Sehested var hos Juel selv paa »Christianus Qvintus«. Med hvilke Følelser maa han have betraadt Admiralskibet i Forventning om at komme i Ilden under en saadan Fører.

Men da Flaaden havde krydset nogen Tid ved Bornholm, kom den store Tidende om Wiens Befrielse fra Tyrkerne ved Polens ridderlige Konge; Situationen var nu forandret; Ludvig XIV kaldte sin Flaade hjem, og det kom ikke til Krig.

Medens den franske Eskadre laa ved Kjøbenhavn, gaves mange Fester, Baller og Maskerader, paa begge Flaader, hvilke Forlystelser Kong Christian meget yndede. Da han første Gang besøgte den franske Eskadre, lod Marquis de Prévile sine Skibe affyre alle deres Kanoner paa engang, hvilken Salut de Franske ellers kun gave deres egen Konge. Ludvig XIV ønskede at befæste Venskabet med Danmark; paa hans Foranledning havde Kongens Broder, Prinds Jørgen, i dette Foraar ægtet Prindsesse Anna af York, ved hvilken Forbindelse den franske Konge vilde modarbeide Vilhelm af Oraniens Planer paa England paa Grund af hans Ægteskab med den ældre Søster, Maria af York. Der var saaledes det bedste Forhold mellem Fransk og Dansk i dette Øjeblik, og Ynglingen, som ikke endnu dennegang skulde træde den blodige Dands, men fik lette, glade Rhythmer til Bytte, har af Samværet med de franske Søofficerer kunnet modtage vækkende og ansporende Impulser.

Efterat Flaaden igjen var oplagt, gjorde Sehested et

Togt med »Sværmeren« under Captain Pahl. Hans ¹² næste, strax paafølgende Reise gik til Vestindien paa »Fortuna« med Captain Jørgen Meyer, som skulde bringe en ny Gouverneur over til St. Thomas.

Med Regimentet paa denne fjerne Besiddelse gik ¹³ det, som det kunde bedst. Befolkningen var heller ikke god at styre, sammensat, som den var, af de mest blandede Elementer. De Danske, som i Begyndelsen sendtes derover, kunde ikke taale Klimaet og døde næsten alle; man maatte da tage sin Tilflugt til alle Slags Fremmede. Efterhaanden blev det neppe muligt at faae Arbeidere til at reise dertil. Man tog da Straffefanger ud af Fængslerne og sendte dem i Massevis derover for at gjøre Tjeneste. Negerslaver indførtes jo; men denne sørgelige Handel var her endnu i sin Begyndelse. Øens første Gouverneur, den meget fortjente Jørgen Iversen, blev 1680 afløst af Holsteneren, »Captain« eller Skipper Nicolas Esmit, som skaltede og valtede saaledes, at Iversen lod sig formaae til igjen at overtage den byrdefulde Post; men paa Overreisen dræbtes han i et Mytteri paa Skibet, som havde over 100 Straffefanger, Arbeidere til St. Thomas, ombord. Medens dette Drama foregik paa Atlanterhavet, havde Befolkningen i Colonien taget sig selv til Rette, styrtet Nicolas Esmit — som senere viste sig at være vanvittig — og udraabt hans Broder, Adolf Esmit, til Gouverneur, hvem det ogsaa lykkedes i Kjøbenhavn at blive foreløbig bekræftet i Stillingen. Men havde det været galt før, blev det værre nu med denne Gouver-

neur, som holdt med Sørøverne i de vestindiske Farvande og gav dem Tilhold og Hjælp paa Øen, indtil det kom saa vidt med dette Uvæsen, at den engelske Regering truede med at ville lade sin Gouverneur paa Nabøerne afsætte Esmiit. For at hindre, at Englænderne toge Øen, maatte man da skynde sig at indsætte en anden Gouverneur, og af to Indstillede valgtes Gabriel Milan, som nu skulde seile derover paa »Fortuna«. Han var Jøde, ret omtumlet i Verden, havde efter eget Sigende tjent som Militær under Mazarin, var senere bleven Kjøbmand i Amsterdam og dansk Generalfaktor og havde stadig forstrakt den danske Krone med Penge. Men hans Lykke dalede, og tildels paa Grund af, at Kongen ikke kunde tilbagebetale ham hans betydelige Tilgodehavende, kom han i stor Nød, indtil han endelig fik denne Post i Vestindien.

Det befaledes Captain Jørgen Meyer, at han, naar de kom til St. Thomas, skulde hjælpe Milan til i Mindelighed at komme til sin Commando; men hvis Esmiit gjorde Modstand og negtede strax at aflevere Fæstningen, skulde Captainen med sine Officerer og Folk bemægtige sig Fortet. Han skulde være tilstede ved Overleveringen af Inventariet, og Esmiit skulde han føre med tilbage til Kjøbenhavn. Det var overdraget Milan at besørge en Ladning Træsorter o. a. hjem med »Fortuna«; hermed skulde Meyer være ham behjælpelig.

Foruden Sehested var ogsaa Knud Reedtz, den senere Admiral, med som »Lærling«. Det paalagdes

Captainen at bruge de to »Lærlinger« til alt Forefaldende og tage sig af, at de bleve kyndige i Navigation.

Indskibningen gik altsaa for sig. Milan, som havde faaet 6000 Rdl. udbetalt paa sit Tilgodehavende hos Kongen, medførte, foruden sin Hustru og sine Børn, en Lærerinde, tre Tjenestepiger, tre Lakaier, en Arbejdskarl og en Tartar; endvidere sex—syv Hunde, samt mægtige Vinforsyninger o. m. Med Skibet reiste ogsaa Kjøbmand Niels Lassen, der skulde være den næstøverste i Raadet paa St. Thomas, og den Milan medgivne Assistent, Flensborgeren Johan Lorentz, som senere blev en af Øens bedste Gouverneur.

Først i Juli afseilede »Fortuna« og tog Veien gennem Nordsøen og Canalen. Allerede inden Afreisen var der kommet Spænding mellem Jørgen Meyer og Milan, der fordrede Forrangen i Et og Alt, som dog af Autoriteterne ikke kunde tilkjendes ham, hvor det gik ud over Captainens Myndighed. Og det blev ikke bedre paa Reisen. Meyer var meget besværet af Milans store Tros, ikke mindst af Hundene, hvoraf nogle vare »af Størrelse som en Kalv«; han erklærede senere, at han aldrig i sit Liv havde prøvet en saa utaalelig Tour. Og Milan og hans Hustru beklagede sig over Hensynsløshed fra Captainens Side.

I Begyndelsen af Oktober havde man naaet den lille vestindiske Ø Nevis, hvor den engelske Generalgouverneur, Sir William Stapleton, boede, som af sin Konge var beordret til at være den nye, danske Gouverneur behjælpelig. Her fik da Milan nærmere Underrething

om Esmit's Forhold, og nogle af Englænderne, ogsaa, som det synes, Sir William selv, fulgte med til St. Thomas, hvor »Fortuna« landede den 13de Oktober. Ankomsten feiredes med et Drikkelag ombord. Esmit gjorde imidlertid ingen Modstand, og de Engelske vendte tilbage.

Sehested var med de andre Skibsofficerer tilstede ved en Optegnelse af Esmit's Papirer og Sager, som dog ikke blev tilendebragt. Samarbejde mellem Milan og Meyer var vist ganske umuligt. »Fortuna« skulde altsaa nu hjem. Men Milan forsinkede bestandig Afreisen. Han kastede sig med saa stor Iver over Beslaglæggelsen af Esmit's Gods, som han ansaae for røvet, hvad det vist ogsaa var, at han ikke gav sig Lejlighed til at besørge Ladningen til Skibet. Endelig sendte Meyer Knud Reedtz og en Lieutenant som Stævningsmænd til ham for at faae at vide, hvordan det gik med Retourladningen; men dette vakte kun Gouverneurens allerhøieste Forbittrelse. Meyer tilveiebragte da selv en Del af Varerne saa godt, han kunde.

Men Milan kaldte sig Generalgouverneur og Excellence, satte sin Søn i Raadet og gjorde alt efter sit eget Hoved, uden noget Hensyn til Lovbogen, som han heller ikke forstod, da den var dansk. Esmit, som han skulde sende hjem, kastede han med hans Hustru i haardt Fængsel. Det lykkedes Fangen at faae tilstillet Meyer nogle Breve, hvori han indtrængende bad om hans Hjælp til at komme hjem med Skibet. Men Captainen kunde her Intet gjøre. Forskjellige Oplys-

ninger, som Milan skulde sende til Kjøbenhavn med »Fortuna«, bleve stadig ikke bragte tilveie, maaske ogsaa fordi Milan var syg, og saaledes forhaledes Afreisen Maaned efter Maaned. Tilsidst, da næsten et halvt Aar var gaaet, erklærede Meyer, at han ikke vilde vente længere end til den 25de Marts, og den 30te s. M. lettede Skibet Anker og forlod St. Thomas.

Befriende maatte det være for Sehested, da han efter mere end sex Maaneders Ophold paa de halvanden Kvadratmil i tropisk Hede, uden Virksomhed, igjen strøg ud paa Atlanterhavet. Den 10de Juni landede »Fortuna« i Kjøbenhavn. *)

Sehested tog nu Tjeneste i den hollandske Marine, ¹⁴ der dengang betragtedes som en Forskole for alle Nationers Søofficerer. Her gik han ud paa Skibet »Agatha« med Captain Elzewier under Grev v. Stierums Commando paa et Tog til Middelhavet. Men fyrig og fremadstræbende som han var, kunde han ikke finde sig i, at han ikke maatte holde Journal og gjøre Bestik — studere Navigation — underveis, og han forlod derfor efter elleve Maaneders Forløb i Livorno den hollandske Tjeneste og gik over til den franske Flaade.

Tillokkende maatte det ogsaa være at tjene i den

*) Meyer blev strax igjen sendt til Vestindien med en Commisær for at hente begge Gouverneurerne hjem. Milan, som var gaaet saa vidt, at han bl. a. »lod aflive En og Anden uden ringeste foregaaende Lovmaal«, blev dømt fra Livet og henrettet i Kjøbenhavn.

franske Marine. Den store Duquesne — som aldrig blev fransk Admiral, fordi han var Protestant — havde ved Seiren ved Messina over Ruyter 1676 skaffet Frankrig Herredømmet over Middelhavet. Frankrig forlangte den første Salut af alle Nationers Skibe, undtagen Englands. Ludvig XIV's Vælde var i sin Culmination. Ved Traktaten i Regensburg 1684 havde han bøiet Spanien og Tydskland og stod nu som Overherre i Europa.

- 15 Under sit nye Flag reiste Sehested fra Livorno til Toulon. Herfra gik han ud paa Skibet »l'Éole« med Greven af Sebbeville under Hertugen af Mortemarts Commando til Krydsning mod Tyrkerne, der bestandig foruroligede Middelhavets Kyster. Den unge Hertug — han var kun 24 Aar — var en smuk Repræsentant for Huset Mortemart, som det er sagt om, at fra hvilken Side man betragtede det, fandt man kun Skjønhed, Vid, Lærdom. Han var Chef for Galeierne i den franske Flaade og havde udmærket sig i flere Expeditioner; var ligesaa rettænkende som han var tapper, ligesaa kyndig i Sømandsskab, som han var elskværdig og elegant.

- Medens Sehested færdedes i Middelhavet, indstilledes han hjemme i Danmark til Avancement som den, der udenlands dygtiggjorde sig til Kongens Tjeneste, 16 og udnævntes 1687 til Lieutenant i Aarstjenesten. Han blev fremdeles i den franske Flaade og gik om Efter- 17 aaret igjen ud med »l'Éole«, at krydse langs den italienske Kyst. Næste Aar havde han den interessante Oplevelse

at deltage i Expeditionen mod Algier, hvor de nylig opfundne Bombegallioter øvede deres frygtelige Virksomhed.

Siden Freden i Nimwegen havde den franske Marine næsten udelukkende været optaget af at bekriige Røverstaterne. Da Maurerne af Ferdinand den Katholske vare fordrevne fra Spanien, satte de sig, som man ved, fast i Afrika, hvorfra de uophørlig plagede Spanien og de andre Lande ved Middelhavet med Sørøveri. Ferdinand kæmpede imod dem, og det lykkedes ham næsten at undertvinge dem. Men de faldt strax igjen tilbage under tyrkisk Overhøihed og begyndte at plyndre paany, værre end før. Saa vilde senere Carl V, hvis Rige omfattede baade Spanien og Italien, holde sig dem fra Livet og gik mod Algier med 40000 Mand og Spaniens og Italiens forenede Flaader, anførte af ingen ringere end Andreas Doria; men en frygtelig Storm tvang Verdensherskeren til at vende tilbage med stort Tab. Mod Slutningen af det 16de Aarhundrede havde Barbareskerne ofte over 200 Skibe i Søen, og de bredte sig ud over Atlanterhavet og Nordsøen, kom endog til Island. Englænderne og Hollænderne angreb dem flere Gange forgæves. Endelig besluttede Ludvig XIV at tugte dem. Da i 1681 Skibe fra Tripolis havde røvet nogle Fartøier ved Provences Kyst, blev Duquesne med syv Skibe sendt ud efter dem. Han indhentede dem ved Chios, hvor han optraadte med saadan Kraft, at Tyrkerne fik en sand Rædsel for den gamle franske »Sirdar« (Søcaptain), som »kunde leve af Luften

og dandse og more sig med de vildeste Bølger — der ret som en Fisk hverken brød sig om Vinter eller Sommer og ikke blev træt af at leve, skjøndt han var hundrede Aar« ... og »syntes at have formælet sig med Havet ved Chios og aldrig at ville fortrække ...» Der var jo ogsaa Vikingeblood i Duquesne; han var født i Normandiet. Imidlertid bestemte Kong Ludvig Krig mod Algerierne, der havde bemægtiget sig flere franske Skibe, som de negtede at restituere, og kaldte Duquesne hjem for at forberede denne Expedition.

I et af Søkrigsraadene, hvor Angrebsplanen diskuteredes, befandt sig en ypperlig ung Mathematiker, Renan d'Elicagaray, som var ansat hos Greven af Vermandois, dengang Frankrigs Admiral. Man var enig om Intet at forsøge fra Landsiden og drøftede, hvilken Angrebsmaade fra Søsiden der vilde være den bedste. Den unge Mathematiker foreslog at bombardere Byen. Man ansaae Forslaget som Hjernesvind; aldrig var det faldet Nogen ind, at en Mørser kunde staa paa Andet end den faste Jord. Renan fremstillede sin Plan, og man kunde ikke negte, at den var genialt udtænkt, men man troede vedblivende, at den var aldeles upracticabel. Han fik Tilladelse til at forsøge at virkeliggjøre sin Idee, byggede da de fem første Bombegallioter og mødte med dem ved Toulon, hvorfra Expeditionen udgik til Algier. Da »La Menaçante«, »La Cruelle«, »La Bombarde«, »La Foudroyante« og »La Brulante« udsendte deres Rædselsregn over Byen, grebes Algerierne

af unævnelig Skræk. Efter en forstærket Gjentagelse Aaret efter, sluttede de en Traktat med Frankrig.

De brød den dog strax igjen, hvorefter den franske Konge 1688 besluttede et nyt Bombardement, det, hvori Sehested deltog. Expeditionen lededes af Marschal d'Estrées; Sehested var paa Skibet »Le Capable»¹⁸ med Captain Bellefontaine, der havde været blandt de forreste i den første Expedition. Paa samme Skib var hans gjæve Landsmand, Ivar Huitfeldt, ganske ung Officer ligesom han selv. Med ham synes han at have slaaet Følge allerede tidligere i den franske Tjeneste. Tourville, som førte Avantgarden, mødte ved Alicante en spansk Viceadmiral og forlangte efter sin Instrux den første Salut. Spanieren negtede at give den. Tourville angreb da og tvang efter en tre Timers Kamp de Spanske til at bøie sig. Tre Uger efter laae de frygtelige Gallioter igjen for Algier. Bombardementet blev endnu voldsommere end de foregaaende. I 16 Dage udslyngedes 10000 Bomber over Byen. Alle de Bygninger, som forrige Gang havde undgaaet Ødelæggelsen eller vare gjenopførte, styrtedes i Grus; sex Skibe sank i Havnen. Algiererne faldt atter til Føie.

Sehested seilede tilbage til Toulon paa en af Bombegallioterne med Captain Grand Pré. Herfra reiste han over Land til Amsterdam og kom 1689 tilbage til Danmark. Store og mægtige Indtryk havde disse Aar bragt ham ved Siden af den indvundne Indsigt og Øvelse i Søvæsen og Søkrig. Han havde med Iver lagt sig efter Skibskonstruktion; i Toulon lærte han

den franske Skibsbygningsmaade. Disse Studier kom siden hans Land til særdeles Nytte.

Imidlertid var Oranieren med Ordene *pro religione protestante, pro libero parlamento* og sit Huses Valgsprog *Je maintiendrai* som Indskrift paa sit Admiralskibs Flag landet i Torbay. England faldt ham til Fode og Ludvig XIV havde fundet den Modstander, der kunde holde ham Stangen. Under den nu udbrydende europæiske Krig kunde den franske Konge ikke mere tage sig af Danmarks Interesser. Sverrig syntes atter at ville benytte Leiligheden til at støtte Hertugen af Gottorp mod Danmark. Niels Juel fik Ordre til at gaae ud med Flaaden for at dække Kysterne, hvis der skulde udbryde Krig, og saaledes kaldtes Sehested strax efter sin Tilbagekomst til Orlogs herhjemme. Det blev dog heller ikke dennegang Alvor. Den 2den Juni ¹⁹ (1689) gik Flaaden ud, 31 Linieskibe og Fregatter stærk, og lagde sig i Kjøgebugt. Sehested var paa »Mercurius» under Viceadmiral Frederik Gjedde. Den 27de Juni løb den svenske Flaade ud og lagde sig ved Ystad. Juel tog nu Stade ved Møen for at observere de Svenske og dække Troppeoverførslerne til Holsten. Saaledes stod det nogen Tid; da gik den svenske Flaade tilbage til Carlskrona. Den danske gik nu til Kjøbenhavn, men blev endnu nogen Tid i Sundet, hvor den foretog Evolutioner. Kongen, som altid havde stor Interesse for Flaaden, besøgte den flere Gange.

Saa hørte man i August, at de Svenske havde oplagt deres Flaade, hvilket da ogsaa skete med den danske.

I Søen blev kun en lille Eskadre, som under Schoutbynacht v. Stöckens Commando skulde convoiere 7000 Mand Hjælpetropper, lovede Vilhelm III, til Edinburgh. Sehested var her med paa Orlogsskibet »Christianus IV«. Transportflaaden samledes ved List, hvorfra Expeditionen den 7de November afseilede.

Det blev en haard Tour fra Først til Sidst. Frost ²⁰ havde drevet Skibene ud, før de vare seilfærdige; en forrygende Storm jog dem ind paa den engelske Kyst, og man nødtes til at søge Havn ved Hull, hvor Kong Vilhelm da gik ind paa at modtage Tropperne. Efterat de vare landsatte, begav man sig paa Hjemreisen den 9de December. Natten mellem den 12te og 13de splittedes Flaaden af Storm, og »Christianus IV« var nær strandet paa den svenske Kyst; kom dog i Havn i Marstrand. Saa stor Sygdom var der ombord, at der hver Nat døde tre—fire undertiden fem Matroser, saa at man neppe havde Folk nok til at betjene Skibet. Først den 24de kunde man seile fra Marstrand. Nytaarsdag kom man til Ankers i Sundet; de Syge sendtes iland, og friske Folk kom ombord; thi Sygdommen havde ikke sparet saamange, som behøvedes til at lette Anker. Dagen efter naaedes Kjøbenhavns Rhed. Just Juel, den senere Viceadmiral, som var med paa »Christianus IV«, var bleven overanstrengt og syg. Sehested kunde dog ikke længe efter denne strenge Tour atter begive sig til Holland »for at forsøge sig«, med ²¹

Forlov for Sommeren. I Oktober (1690) finde vi ham igjen hjemme.

- 22 Paa Conduitelisten for dette Aar over Marinens Officerer skrev Niels Juel om Sehested: »Er en god, dygtig Søofficer, som meriterer noksom med Tiden at
23 commandere selv et Skib.» Kort efter, i Februar 1691, blev han Captain.

Men naar dette Aar gav den unge Mand det kjærkomne Avancement med den ene Haand, tog det med den anden; thi i August denne Sommer maatte han
24 miste sin Moder. Hun blev begravet i Veilø Kirke ved Gaunø, hendes Broder, Geheimeraad Knud Thotts, Gaard. Med denne Broder var hun opdraget sammen hos
25 Bedstefaderen, den gamle Tage Thott, og han var hendes og hendes Børns Støtte i hendes Enkestand.
26 Af Sehesteds Sødskende vare nogle døde som Børn; en Søster, Mette Sehested, var gift med Steen Bille til Jungetgaard, en anden, Hedvig Sophie Sehested, ægtede Frederik Thott til Skabersø. Hans eneste voxne Broder, Otto Sehested, faldt i Duel.

II.

Togter.

Det paafølgende Foraar fik den kun 28aarige Captain Commando over to Fregatter og en Snau, som skulde føre Handelsskibe til Frankrig. Man var blevet enig med Sverrig om gjensidigt at beskytte hinandens Handel under den fransk-engelske Krig ved i Forening at convoiere. Sehested blev selv Chef paa Fregatten »Svenske Falk«, 50 Kanoner; Captain Just Juel skulde 27 føre Fregatten »Hvide Falk«, 30 Kanoner, og Captain Liebedanz Snauen »Maagen«, 18 Kanoner, under Sehesteds Commando. Hans Søstersøn, Jørgen Bille, skulde med ham paa »Svenske Falk« som Lærling.

Medens han sørgede for Fregattens Ekvipering, blev han en Morgen, da han vilde gaae ned til Skibet, overfaldet paa Gaden af Lieutenant i Livgarden tilfods, Baron Meerheim, selv fjerde med dragne Kaarder. Sehested skrev til Admiralitetet og bad om dets Bistand 28 til denne Sags retslige Forfølgelse. Meerheim var af en nylig indvandret sachsisk Slægt. Til Sammenstød

med en Tydsker var der al Anledning for en Dansk med et rask rullende Blod. Skjøndt Fortyds kningen endnu ikke havde naaet de Dimensioner, den naaede under Frederik IV, var den dog kommen vidt. Hæren havde næsten kun tyske Officerer. Molesworth anfører i sit Skrift om Danmark (1692) som en af Grundene til Finantsernes daarlige Forfatning, at »Hærens Officerer, som ere Udlændinge«, naar de igjen drage bort, medtage deres Fortjeneste til fremmede Lande, og han udtaler videre, at »i Danmark komme Indfødte nu langt mindre i Betragtning end Fremmede og have større Vanskelighed ved at blive befordrede;« at »alle Slags Pladser, civile og militære, ere mere fyldte med Udlændinge end med Landets Adel;« og saaledes »ere nu mange af de gamle Slægter nedsunkne i Armod, deres Boliger paa Landet, som lignede Paladser, faldefærdige« o. s. v.; det fremmede Element dominerer i den Grad, at han »har hørt Flere i ansete Stillinger prale af, at de ikke kunde Dansk.« Og endnu værre skulde det blive.

Men vi vende os fra det tyske Væsen og følge Sehested paa den smukke Fart gjennem Sundet med »Svenske Falk«, »Hvide Falk« og »Maagen« til Flekkerø, hvor Handelsskibene skulde samles. Herfra gik han den 8de Juni i Søen med Fregatterne og Koffardiflaaden. Over Nordsøen gik det uden videre Forhindring; de Kapere, som af og til vilde nærme sig til Flaadens bageste Skibe, bleve uden Vanskelighed holdt borte af Juel, hvis Post det var at slutte Troppen, og

Krydserne ved Dunkerken, som ellers kunde være slemme nok, lode sig nøie med Sehesteds Forsikring, at Handelsskibene ikke havde nogen Contrabande. Men da de kom ind i Canalen, mødte de ved Øen Wight elleve engelske Fregatter, som paastode at ville visitere. Sehested sendte Juel ombord til den Høistbefalende for at protestere, hvilket han ogsaa gjorde med al Fynd, idet han fremviste »Conventionen«, som »det var den største Injustice saaledes at handle mod«, og sagde, at man var besluttet paa at gjøre Modstand; men han fik kun til Svar, de vidste ikke af nogen Convention — overmodige vare de sagtens efter den nylig vundne Seir tilsoes over de Franske. Der var da ikke Andet at gjøre for Sehested end at lade dem visitere; de tilstedede dog, at en dansk Officer sendtes med i hver af deres Chalupper for at paasee, at ingen Overlast skete. Tre svenske Skibe toge de, som Sehested efter lang Parlamentaren maatte lade dem beholde, da de truede med ellers at ville skyde dem i Sænk for hans Øine.

Da man kom under den franske Kyst, sendte Sehested »Maagen« med en Del af Handelsskibene til Nantes, fulgte selv Juel til Bordeaux med de Skibe, som skulde lade der, og gik saa til St. Martins Rhed, det egentlige Samlingssted for Koffardiskibene. Den 12te Juli skriver han fra La Rochelle til Admiralitetet og melder sin Ankomst til Stedet med alle tre Fregatter i god Behold og ikke mange Syge. »Ellers er det intet at skrive, med hvad Fortræd vi ere Canalen igjennem kommen, saa vi nok er bleven de Franskes

Ulykke vaer i de Andres Uforskommenhed. Alle vores danske Skibe har jeg lykkelig bragt igjennem, dog ikke uden altid Luntestokke i Haanden, men tre svenske har hverken Lunte eller Krudt kunnet hjælpe* . . .

Liebedanz medbragte fra Nantes en Del Skibe, som skulde hjem med under Convoien. Han havde ved den nævnte By havt en Tvistighed med en fransk Brandercaptain, som drog sin Kaarde ombord i hans Skib og vilde støde en af de danske Skippere ned »smælende« paa hans Konge. Liebedanz tvang ham til at forlade Skibet og førte ham iland. Franskmanden angreb da den danske Captain, som maatte forsvare sig og stødte sin Modstander ned. Sagen var bleven indberettet til Paris, hvorfor Sehested sendte de af Sø-officerer og Andre afgivne Attester om, hvorledes Begivenheden var gaaet til, til den danske Gesandt i Paris, Meierkrone, og bad ham ordne Sagen ved Hove.

Sidst i August skulde »Maagen« igjen til Nantes for at hente nogle Skippere, som ikke vare blevne færdige første Gang. Men den var ikke kommen længere end tre Mil fra La Rochelle, da en stor spansk Kaper, 44 Kanoner og 340 Mand, kom imod den og skød Skud paa Skud med Skarpt efter den. En Lieutenant, som Liebedanz sendte hen til Skibet for at faae at vide, hvad de begærede, blev anfaldet og saaret af Kapercaptainen, som ogsaa holdt Chaluppen tilbage. Liebedanz skød nu et Skud med løst Krudt og holdt saa tæt ind paa Siden af Kaperen. Idet han nærmede sig, raabte de til ham fra Skibet, at han skulde vise

sit Pas. Den danske Captain svarede, han var en Kongens Mand, hans Pas vaiede i hans Flag, Vimpel og Gjør. Nu gav Kaperen ham hele Laget, og man kæmpede et Par Timer — 18 Kanoner mod 44 —, indtil »Maagens« Mesanmast faldt ned over Rorpinden og den lille Snau blev overmandet. Den blev bragt til St. Sebastian og der strax gjort til Prise. Liebedanz blev sat i Fængsel og alle Officererne »paa Vand og Brød«. Af Folkene kom endel tilbage uden Hatte og Sko, ja næsten nøgne, og toges ombord i »Svenske Falk«.

Den 15de September beretter Sehested denne Begebenhed til Admiralitetet. »Der har De gode Herrer Relation, hvorledes Aktionen er tilgaaen,« slutter han; »nu vil jeg skrive ham til, han intet kvitterer Fregatten, til De gode Herrer selv give ham Ordre, hvad han skal gjøre eller lade«. Sehested har ventet med Indberetningen til nu, da han »intet Vist havde derom, og det syntes ogsaa utroligt« ... Han er seilfærdig; Vinden er nordlig, »vil den springe lidt til Øster«, gaaer han under Seil næste Dag.

Juel havde paa Veien fra Armentiers, hvor han i September skulde hente nogle Skibe, udstaaet en frygtelig Storm. Stænger og Ræer maatte stryges; Skibet slyngedes frem og tilbage mellem de undersøiske Klipper og stødte flere Gange; men under Slingringen undgik Kjølen adskillige Stød, saa at Fartøiet holdt og kom frelst til Ankers ved den lille By Nazare. Herfra gik Juel ud den 16de September og naaede den 18de St. Martins Rhed. Dagen derpaa gik Sehested og Juel i Søen med 67 Handelsskibe.

Hjemreisen blev meget haard. Til over Midten af Oktober opholdtes de foran Canalen af Modvind; og da Vinden endelig føiede, var det med saa haardt og taaget Veir, at Juel med c. 14 Kjøbmandsskibe blev skilt fra Sehested og ikke senere paa Veien forenedes med ham. »Svenske Falk« vandt da frem, men under stor Nød; thi de fire Ugers Ophold i den spanske Sø voldte, at Provianten næsten slap op, saa at Folkene i lang Tid maatte leve af Ærter en Gang om Dagen uden Brød eller Smør, kun Vand dertil. De bleve saa kraftsløse, at de næsten intet formaaede; naar det kulede noget, maatte Captainen og Officererne hjælpe med at tage Mersseilene ind. Da Sehested omtrent ved Doggersbanke maatte mindske Farten for Kjøbmandsskibenes Skyld, kom alle Folkene til ham i Kahytten og bade, om de maatte sætte Seil til, da de ellers maatte forgaae af Hunger. Han lovede dem, at han næst Guds Hjælp skulde skaffe dem Havn om anden Dagen, og de gave sig da tilfreds, hvorpaa han gav Tegn, at Enhver fik at gjøre sit Bedste. Anden Dagen efter fik han ogsaa lykkeligt Skibet til Ankers i Flekkerø, hvor man indtog den Proviant, der saa haardelig tiltrængtes. Men i fem Uger maatte Fregatten her vente paa Vind. Den 9de December skriver Sehested til Admiralitetet, at Vinden nu endelig er bleven sydlig, »saa han formoder, det tør blive godt«. Fregatten er i god Tilstand, »men de stakkels Folk forkommer af Kulde, saasom de ingen Klæder har, ei heller Noget at købe dem Sko eller Strømper for«. Han har nogle

Twistigheder med Commandanten paa Stedet, v. Nostitz, som har sendt ham Bud, at han ikke maa slaae sin Tappenstreg før hans og ikke maa anraabe Baade, som komme forbi fra Vestergabet, o. m., hvortil han har svaret, at det var ganske mod den Skik, der altid havde været brugelig for H. M.s Orlogsskibe, men han vilde indhente Admiralitetets Afgjørelse. »Siden har han ikke ladet tale til mig, men hvad Baade, mig paa Siden af Vestergafvet indkommende forbifare, lader jeg anraabe, og have de Strømper eller Sko, da lader jeg Folkene, som have Noget at købe for, købe hvad de vil.«

Nostitz synes at have havt for Skik at udstrække sin Commando temmelig vidt ligeoverfor de Orlogsskibe, der søgte ind i Havnen. Nogle tilstod ham det Forlangte; de Fleste gjorde det dog ikke; saaledes havde Huitfeldt et Par Aar senere lignende Twistigheder med ham; og for Sehested laa det ingenlunde at give sig under en Commando, han maatte ansee for selv-tagen.

Man kunde da nu gaae videre; den 16de melder Sehested, at han endelig er kommen til Ankers to Mil fra Store Vigen, »hvor Fregatten saa vidt, Gud skee Lov, er i god Behold; men de stakkels Folk har faaet Skam af den store Kulde, og haver jeg complet et Halvhundrede Mand syge i Køien, blandt hvilke ere alle mine Underofficerer, saa paa Captainlieutenant og Lieutenant nær, saa er jeg baade Captain, Skipper, Baadsmand, og hartad indtil Kok, saa jeg haaber, om saa er, Vinden ikke føier, De gode Herrer drager

Omsorg for de stakkels Syge, som ellers, om det skal være Noget, alle uden Tvivl creverer*.

Da Sehested kom til Kjøbenhavn, var Juel indtruffet der sidst i Oktober; ogsaa for ham var Provianten næsten gaaet op paa Grund af de fire Ugers Ophold i den spanske Sø.

30 Næste Sommer førte Sehested »Heiren« som Vagtskib i Sundet. Vagtskibe, der skulde afværge Fjendtligheder med fremmede Magters Skibe, holdtes baade i Øresund, paa Kjøbenhavns Rhed og i Storebælt. Strax efter at han var kommen til Sundet, traf han Foranstaltninger mod den Misbrug, der fandt Sted med, at Svenske og andre fremmede Nationer hvervede danske Matroser, og skrev til Admiralitetet om dette Uvæsen, som jo maatte forhindres.

Med sin sædvanlige Bestemthed optraadte han mod et Par Hundrede i Sundet liggende Koffardiskibe, som agtede sig til Holland under Convoi, da de »gjorde
31 Admiralskab«, vilde føre Flag, medens de laae paa Rheden. Sehested lod dem vide, at hvis de heisede Flag, vilde han skyde, og de vilde komme til at betale Bøder. Ikke desmindre heisede deres saakaldte Admiral, Viceadmiral og Schoutbynacht deres Flag, og Sehested lod da strax fyre et Skud efter hver, undtagen Schoutbynachten, som han ikke kunde naae, da han laa midt i Koffardiflaaden, og sendte Bud efter dem for efter Sædvane at lade dem betale Skuddene. Da det skjønnedes at være sket kun »af Modvillighed«, — skrev han til

Admiralitetet —, havde han saaledes ladet skyde efter dem, for at »det bedre kunde begribes og ihukommes«. Han fik da efter sit eget Forslag Ordre til at anmode Commandeuren for Convoierne om at tilholde Koffardiskibene at indeholde deres Flag, medens de laae i Sundet.

Ud paa Sommeren næste Aar kom Christian Gyldenløve tilbage fra Frankrig, hvor han havde kastet Glands over det danske Navn. Kongen havde allerede tidligt omgivet denne Søn med næsten fyrstelig Pragt. Fire Aar gammel blev han Stiftamtmand i Bergen og sex Aar gammel Generalpostmester i Norge; fik altsaa Indtægterne af disse Embeder. I otte Aars Alderen blev han forlovet med den norske Statholder, Ulrik Frederik Gyldenløves nyfødte Datter. Sytten Aar gammel tog han Krigstjeneste i Frankrig, hvor Ludvig XIV gjorde ham til Chef for et Regiment, der tildels bestod af Danske og commanderedes af den danske Oberst, Frands Juel; dets Navn forandredes da fra »Youle danois« til »Royal danois«. Ved Namur og Stenkerke vandt Gyldenløve sine første Laurbær og mødte derefter i Paris den danske Kronprinds, som overrakte ham Elefantordenen. Han kæmpede fremdeles berømmeligt ved flere Leiligheder, navnlig ved Neerwinden, blev feiret i Paris og meget udmærket af Ludvig XIV. I Sommeren 1694 hjemkaldtes han og blev nu, 20 Aar gammel, Generallieutenant i den norske Hær. Da han næste Foraar skulde gjøre sin første Inspectionsreise i

Norge, førte Sehested ham med »Heiren« til Christianssand. Den unge Helt fik strax en særdeles Interesse
 32 for Sehested. Han skrev til Admiralitetet, at han ved denne Transport særlig havde mærket Sehesteds Conduite, Flid og Nidkjærhed i Kongens Tjeneste, og bad Herrerne være ham behjælpelig med Alt, hvad der kunde være til hans Forfremmelse, navnlig ved den tilstundende Convoi til Frankrig. »Sligt at aftjene findes jeg altid igjen villig og redebon«.

Gyldenløve reiste da videre nordpaa, og Sehested vendte tilbage til Kjøbenhavn, hvor man i dette Efteraar traf store Forberedelser til Kronprindsens forestaaende Formæling med Prindsesse Louise af Mecklenborg-Güstrow. En Eskadre paa fem Skibe udrustedes, som under Viceadmiral Gjeddens Overcommando skulde føre
 33 Prindsessen til Danmark. Sehested var her med, førende »Heiren«. Først i November afgik Skibene til Warnemünde, hvor de ankrede den 13de. Geheimeraad Plessen hentede Prindsessen, som den 30te kom til Stedet og gik ombord i »Kongens Jagt«; man lettede strax Anker, og næste Dag landsattes Prindsessen ved Gyldenlund, hvor Kronprindsen modtog hende paa Strandbredden og førte hende til Jægersborg. Indtoget var overmaade prægtigt; fire Tønder Guld havde Kongen anvendt til Eskadrens Udrustning og Indtoget i Kjøbenhavn; Kanonerne tordnede til Velkomst — Sehested fik Ordre til at give tre Gange Fyr med alle
 34 Fregattens Stykker ved Prindsessens »Affart fra Skydebanen« og Indtog i Staden — det var Altsammen saare

herligt; men Louise af Mecklenborg fik saa krank en Lykke i Danmark.

Christian Gyldenløve, som var kommen tilbage fra Norge ad Landveien, holdt med tre af de Fornemste Himlen over Brudeparret under Vielsen. Da han om Foraaret igjen skulde til Norge, sammen med Statholderen, Ulrik Frederik Gyldenløve, var det atter Sehested, der førte ham, og han bad Admiralitetet om, at hvis Sehested ikke imidlertid var bleven andetsteds commanderet, han ogsaa maatte hente ham, naar han 85 skulde tilbage, hvilket da skete.

Af særdeles Betydning blev Sehesteds Forhold til den yngre Broder, Ulrik Christian Gyldenløve, som nu ved Aarets Udgang (1696) kom hjem fra sine Reiser. Denne Søn havde Kongen bestemt til Søkriger. Allerede i sin tidlige Ungdom gjorde han et glimrende Indtryk; en Franskmand, Baron la Hontan, som under et Op- 88 hold i Kjøbenhavn, vistnok i den franske Gesandt, Bonrepos', Følge, saa ham som Femtenaarig, omtaler ham som smuk, meget aandrig, en af de mest fuldkomne Cavalerer, han nogensinde har seet, og mere dygtig i Skibsconstruction og Mathematik end de due- ligste Mestre. Han havde nu i Frankrig uddannet sig videre i Søvæsenet og havde navnlig sat sig ind i dette Lands Søtaktik. Strax ved sin Hjemkomst blev han Admiral og Vicepræsident i Admiralitetet, og da nogle Maaneder efter, i April 1697, Niels Juel endte sit hæderfulde Liv, blev Gyldenløve, 19 Aar gammel, Generaladmiral-Lieutenant og Præsident i Admiralitetet.

Under Niels Juels Ledelse var Flaaden bleven bragt op til en anselig Størrelse, og betydelige Forbedringer vare indførte i Søværnet. Navnlig havde Skibsconstructionen taget et stort Opsving ved Gullænderen Ole Judichær, som 1692 var bleven Fabrikmester ved Holmen; han var den Første her, der byggede efter Tegninger, beregnede efter videnskabelige Regler, og Flaadens Skibe, som før havde været bevæbnede Koffardiskibe, bleve fra hans Tid indrettede alene til Orlogsbrug. Søkortarchivet oprettedes, og Compasserne forbedredes af ingen mindre end den berømte Ole Rømer, der ogsaa paa mange andre Maader virkede til Gavn for Søværnet. Nu kom Gyldenløve med de nye Evolutioner, som han strax øvede som Chef for en til Officerernes taktiske Uddannelse udrustet Eskadre.

Sehested mødtes med sin unge Foresatte i levende Interesse for Søværnets Udvikling og i personlig Sympathi. Han synes at være bleven Gyldenløve nundværlig paa hans Reiser. Resultaterne af deres Samvær og Samvirken skulle vi senere see; først følge vi Sehested paa et Par Togter endnu.

Kongen vilde i Foraaret 1697 sende en Gesandt til Rusland for at arbejde paa Forbund med dette Rige, ⁸⁷ og Sehested fik Ordre til med Fregatten »Packan« at føre den dertil bestemte, »extraordinaire Envoyé«, Heins, til Narva. Henreisen blev ret en Kamp mod Vind og Veir, Is og Vinterforhold, endda det var langt hen paa ⁸⁸ Foraaret. Den 18de April gik Sehested under Seil, men

maatte for Modvind gaae ind i Kjøgebugt, hvor han holdtes tilbage en Uge af haard Østenvind, laverede sig saa op til Falsterbo og kom derfra paa samme Maade til Bornholm. Da han var kommen Gulland forbi, mødte han fem hollandske Handelsskibe, som kom fra Reval, hvor de ikke havde kunnet komme ind for Is. Han søgte da Havn i en Bugt, hvor han igjen maatte blive liggende otte Dage, til han ved sin udsendte Chaluppe fik Tidende, at Isen var drevet af Bugten ved Reval; han gik saa ud med Fregatten næste Morgen, men maatte lavere fire Timer gennem haard, alentyk Is, Drivis, der havde skudt sig frem fra Landet om Natten, inden han samme Dags Aften lykkelig naaede Reval. Her maatte han vente, til der blev isfrit ved Narva, hvor han da den 21de Mai landsatte Gesandten. Han lod hele Laget fyre for ham og lod ham føre op til Byen.

Sehested maatte nu blive her nogen Tid, indtil Veirforholdene bleve ham gunstige til Hjemreisen. Medens han laa ved Narva, traf han nogle moskovitiske Fyrster, som gik ombord med ham for at see Fregatten. De sagde, at de aldrig før havde seet et Orlogsskib.

Og det var ikke at undres over. Zar Peter havde jo først nylig begyndt sit Størværk, at skabe Rusland en Flaade af Intet. I det Indre af Riget var Søvæsenet saa ukjendt, at Malerne neppe nok kunde fremstille et Skib, da en Dag den geniale unge Zar paa et Loft i en Landsby ved Moskau fandt en Baad henkastet, som han strax saa var anderledes bygget end de, han havde

seet paa Floderne. Paa hans Spørgsmaal herom svarede hans tydske Lærer i Geometri ham, at den var saaledes indrettet, fordi den ikke blot skulde bruges til Roning, men ogsaa til Seilads. Det vilde han strax prøve, fik den gjort istand med Master og Seil af en i Moskau boende Hollænder og seilede med den paa den Pereslavlske Sø. Han lod nu flere Skibe bygge af samme Hollænder, reiste saa op til det hvide Hav, det eneste Sted, hvor Russerne, der dengang hverken havde Østersøprovindserne eller Sortehavslandene, dreve Søhandel med Udlandet, saae Archangels Havn og seilede med sit Skib, »St. Peter«, paa Havet deroppe. Saa indrettede han et Skibsværft i Woronesch ved Don, hvor han som i et Nu fremtryllede en Galeiflaade, stor nok til, at han med den kunde tage Asov — og nu, i 1697, gik Zaren som Tømmermand i Zaardam, iført hollandsk Arbeidsdragt, indskreven mellem de andre Arbeidere som Peter Michailov og lærte Skibsbyggeriet.

Da Fyrsterne havde seet Fregatten, lod Sehested
 40 nogle Kanonskud løsne og drak Zarens Skaal. Det syntes Russerne godt om; de takkede meget den danske Captain, og han førte dem saa selv iland. Den 8de Juni seilede Sehested fra Narva og ankrede den 22de s. M. paa Kjøbenhavns Rhed.

41 Han fik nu Tilladelse til at reise til Norge nogle Maaneder i sit eget Ærinde. I Marts 1699 blev han
 42 Chef for »Elefanten«, hvor hans Søstersøn, Captain-lieutenant Jørgen Bille, adjungeredes ham, og fik Ordre

til at føre en Prinds af Wolfenbüttel med Følge fra Rostock til Kjøbenhavn.

Samme Aar reiste han igjen med en Gesandt. Ligesom den danske Regering i disse Aar under den stadigst voxende Spænding med Gottorp og Sverrig nærmede sig Rusland, saaledes førte den ogsaa Forbundsforhandlinger med Polen. En polsk Ambassadeur, Senator Gallitzki, var i dette Foraar i Kjøbenhavn, og Sehested førte ham i Juni paa »Lossen« til Amsterdam. Paa Tilbageveien fra denne By til Vlie mødte han nogle ⁴⁸ Kjøbmandsskibe, som ikke vilde stryge for Fregatten; han tvang dem da dertil, idet han skød med Skarpt efter to af dem, to hollandske Vestindiefarere. Et Sted paa Kysten gik han og nogle af Officererne og Folkene i Land og morede sig med at skyde Strandmaager, ikke vidende, at det var forbudt; Lodserne havde paa Sehesteds Spørgsmaal svaret, at det var tilladt. Istedetfor at advare de Fremmede, foer vedkommende Schout (Retsbetjent) ret ubehageligt frem imod dem, vilde aktionere dem, og forbød Fregattens Udlodsning fra Vlie. Sehested blev vred over denne Optræden; han fandt ikke, han kunde lade Fregatten blive liggende der over sin Tid for en saadan Smaatings Skyld, skaffede den da udlodset mod en rundelig Betaling til Lodsen og seilede hjem.

Netop i dette Øieblik havde Hollænderne meget ilde optaget, at de Danske havde confiskeret et af deres Skibe, som seilede paa Island, og deres Resident i

Kjøbenhavn havde derom indgivet tre skarpe Memorialer til den danske Regering. Nu fandt han ogsaa her Anledning til at klage. Han ankede over Sehesteds Optræden mod de hollandske Skibe, over Maagejagten, over et Brev, Sehested havde tilskrevet Schouten i Vlie, og over, at Lodsens var bleven tvunget til at udlodse Fregatten. Men Admiralitetet erklærede, at de fandt, Sehested havde optraadt som han burde ligeoverfor Skibene; angaaende Jagten, da skulde Schouten ikke have forsøgt at drage de Fremmede under sin Jurisdiktion, som jo heller ikke kunde angaa dem, men burde have advaret dem; Brevet »seer de nok« at være skrevet af Sehested »i Hastighed og efter deres allerunderdanigste Formening havde været bedre efterladt end gjort«. At han havde faaet Lodsens til at udlodse Skibet mod en god Belønning fandt de »baade forsvarligt og forsigtigt af ham gjort.«

Den lille Episode kaster altid et Streiflys over Personligheden.

- 44 Sehested var (1698?) bleven Commandeurcaptain. Togterne afløses nu af anden Virksomhed.
-

III.

Søcadetakademiet. Reiser med Gyldenløve.

Da Christian V i August 1699 døde, efterlod han Flaaden, som ved hans Faders ulykkelige svenske Krig var bleven meget reduceret, i fortræffelig Stand til sin Søn. Frederik IV tog strax sin Krigsmagt i Brug. Gottorperen var bleven mere og mere udfordrende; han byggede ikke blot Skandser, men kaldte endog svenske Tropper ind i Landet og sluttede Forbund med Lyneborg. Dette blev den unge Konge for meget. Efter at have forbundet sig med Rusland og Polen lod han i Foraaret 1700 en Hær under Hertug Ferdinand Wilhelm af Würtemberg, der med stor Berømmelse havde anført de danske Hjælpetropper i den fransk-engelske Krig og var bleven dansk Generalfeltmarschal, rykke ind i det Gottorpske, hvor den sløifede Skandserne og lagde sig for Tønning. Og Flaaden klagjordes. Sehested blev Chef paa »Prinds Carl« med Captainlieutenant Ulrik Kaas som Næstcommanderende. ⁴⁵ I Betragtning af Gyldenløves Ungdom havde Kongen

udnævnt Jens Juel, en Broder til Niels Juel, til Generaladmiral; men han døde allerede i Mai, og den 46 22aarige Gyldenløve blev da Høistbefalende for Flaaden. Han fik Ordre til at holde den svenske Flaade indespærret i Carlskrona og seilede til Østersøen med 21 Linieskibe. Men en Krig i Norden i dette Øieblik passede ikke Vilhelm III, og en engelsk-hollandsk Flaade viste sig i Øresund. Gyldenløve vendte da tilbage til Kjøbenhavn, hvor han forstærkedes med otte Skibe og tog Station ved Drogden i den Hensigt at hindre den svenske Flaades Forening med den engelsk-hollandske. Da det imidlertid lykkedes den svenske Admiral Wachtmeister gennem Flinterenden, som hidtil havde været anset for ufarbar for store Skibe, at naae Hjelpeflaaden, var der ligeoverfor den samlede Styrke af 61 Linieskibe intet Andet for Gyldenløve at gjøre end at dække Kjøbenhavn mod det Bombardement, der ikke kunde forhindres. Han forstod da ogsaa at lægge sin Flaade saaledes, at Bombardementet maatte skee paa saa lang Afstand, at det blev uden videre Virkning, og intet af hans Skibe faldt i Fjendens Hænder.

Men Kjøbenhavn var indesluttet af den tredobbelte Flaade; og Høinordens solglitrende attenaars »Hjelte« viste sig paa Sjælland — og vandt. Her viede Valkyrierne deres kaarne Yndling. Han gik nu østerpaa at brydes med den store Zar. Kong Frederik maatte ved Freden i Travendal indrømme Hertugen af Gottorp Souverainitetsrettigheder. Men dette blev kun et Forspil; paa Vandene vente Vikingesønnerne ...

Op der hamres og tømres; elleve Linieskibe og syv 47
Fregatter byggedes i de ni Fredsaar.

Man gjorde Mere. Det havde, da Flaaden skulde udrustes, vist sig vanskeligt at skaffe et tilstrækkeligt Antal dygtige Officerer. Ved Lærlingeinstitutionen havde man faaet endel, men ikke nok; ogsaa følte Nødvendigheden af en mere videnskabelig Uddannelse for Søofficererne. Gyldenløve indgav da Forslag om Oprettelsen af et »Søcadetcompagni«. Han udarbejdede Planen til dets Ordning og indstillede Sehested til dets Chef. Kongen gav sit Bifald, og saaledes stiftedes Søcadetakademiet den 26de April 1701. 48

Det udgik fra Lærlingeinstitutionen. Ifølge Bestemmelserne skulde Lærlingerne være 100 i Tallet og kaldes Cadetcompagniet. De 12 ældste skulde have 100 Rdl. Gage, de øvrige 88 Matrostraktement; tre Officerer foruden Chefen skulde have Tilsyn med dem; Uniformen, som skulde være af staalgraat Klæde, samt Kaarde og Hat, skulde Cadetterne selv bekoste. De skulde undervises i Navigation, Skibsconstruction, Artilleri, Tegning, Kanon- og Geværexercits. For at faae Øvelse paa Søen skulde de skiftevis fare med de kongelige Koffardiskibe, og endel af dem udsendes med Krigsskibene, naar disse kom ud. Kl. 6 $\frac{1}{2}$ Morgen skulde de møde paa Gammelholm i et for dem indrettet Lokale og derfra samlede gaae til Bremerholm Kirke at høre

Bønner, hvorefter Undervisningen skulde begynde. *) Chefen skulde indberette Alt, hvad der forefaldt af Vigtighed, til Admiralitetet, som skulde have Overtilsyn med Compagniet; over mindre Forseelser maatte han selv lade optage Forhør; naar der forefaldt grovere Forseelser, skulde Sagen gaae Rettens almindelige Vei. Til Cadetofficerer udnævntes Captain Jørgen Bille, Captain-lieutenant Thambsen og Lieutenant Carl.

Sehested var langt mere videnskabeligt uddannet end de fleste Søofficerer paa den Tid, særligt i Mathematik, hvilket i Forbindelse med hans Fasthed, praktiske Sands og Anlæg for at styre gjorde ham vel egnet til at forestaae den nye Institution. Den 8de Marts dette Aar var han bleven Commandeur. Han satte nu Alt i Skik og havde selv hver Dag Opsyn med Compagniet i denne første Tid, da Alt endnu var nyt. Samme Foraar skulde han imidlertid reise udenlands med Gyldenløve, som vilde til England for derfra at gaae med den engelske Flaade til Middelhavet og andetsteds. Bille blev da Høistbefalende ad interim; Sehested gav ham Ordre om, hvorledes han skulde indrette Disciplinen under hans Fraværelse, og begav sig den 19de Mai paa Reisen med Gyldenløve.

*) Den var saaledes fordelt:

Mandag: Navigation, Tegning, Geværexercits, besee Holmen.
 Tirsdag: Artilleri, Tegning, Kanonexercits. Onsdag: bivaane Gudstjenesten i Kirken, Skibsconstruction. Torsdag: som Mandag. Fredag: bivaane Gudstjenesten, Skibsconstruction, Kanonexercits. Løverdag: Skibsconstruction, Tegning; en Gang maanedlig Kanonskydning efter en Boie.

Medens han var borte, blev i Foraaret 1702 en fremmed Diplomat, La Combe de la Vrigny, der var i den engelske Gesandt, Vernons, Følge, Vidne til Cadetternes Øvelser ved en Revue og fik det fordelagtigste Indtryk af dem. Alt, hvad han saae dem udføre af Exercits, skriver han i en Beretning om sit Ophold i Danmark, var til det Yderste præcist. De skød til Skive i Kongens Paasyn, og endog ganske unge paa 13 eller 14 Aar traf meget sikkert; de kastede ogsaa Granater. Han finder dem meget statelige i den graa med Skarlagen forede guldgalonerede Klædning med de virkningsfulde røde Fjer og Cocarder; kun savner han det martialske Læderbelte. Han omtaler, at Kongen holder Lærere til dem i alle Exercitier og i Navigation »og det vil være deres egen Skyld, hvis de ikke blive de dygtigste Folk i deres Fag efter den Omsorg, man har for at undervise dem«. Hvis man i England havde saadanne Cadetcompagnier, vilde man aldrig mangle gode Søofficerer.

Han roser ogsaa Skibsbyggeriet, som er bedre ordnet end det engelske, ligesom han ogsaa finder den Maade, der følges med Matrosernes Indrullering, bedre end baade den franske og engelske. Kongen af Danmark kan i 12—15 Dage udruste en Eskadre af 15 Skibe, hvad vel neppe mange andre Fyrster kunne. Flaaden er anselig, og, hvad han særlig fremhæver, den er samlet; Kongen kan fra sine Slotsvinduer see hele sin Flaade. Dette er en uvurderlig Fordel; man har i England talt adskilligt om at faae det saaledes indrettet,

men det er ikke endnu skeet. Blandt Andet beskriver han ogsaa den ypperlige Dok, som skal være enestaaende i Europa, og taler om nogle meget nyttige fladbundede Fartøier, vi have, som vi kalde »prames«. Han bliver ikke træt af at beundre vort herlige Søværn.

Men naar han vender Blikket andetsteds hen, til Hoffet og udover Landet, seer denne Fremmede — ligesom for 10 Aar siden Molesworth — med Indignation det Alt overvældende Tydskeri. »Sværme af Tydskere«, siger han, søge herind; de udgjøre over tre Fjerdedele af Hoffet; i deres Hænder ere de bedste Godser og Embeder; Tydsk tales ved Hoffet og dominerer overalt.

For Frederik IV var Tydsk saa tilvant, at hans Udenrigsminister, Christian Sehested, en af de faa Repræsentanter for det nationale Element ved Hoffet, 53 engang fandt Anledning til at underrette den engelske Regering om, at ikke Tydsk, men Dansk var hans Konges Modersmaal. Bredere og bredere blev Strømmen af indvandrende Tydskere; dem samlede Kongen om sig, dem holdt han sig til. Medlemmerne af de gamle danske Slægter kunde han ikke lide i indbildt Frygt for Angreb paa sin Enevælde — den Magt, hans Forfædre havde maattet dele med deres. De gjorde ham den aldrig stridig, de offrede troligt Liv og Blod for ham og Fædrelandet. Men han gjorde sit Muligste for at fortrænge dem.

I halvtredie Aar var Sehested fraværende. Han 54 lærte i England dette Lands Skibsbygningsmaade, hvilken

han altid holdt paa som den bedste at følge ved Bygningen af danske Orlogsskibe.

Ved sin Hjemkomst gjenfandt han ikke sin Morbroder og faderlige Ven, Geheimeraad Knud Thott; han var død i Aaret 1702. Et Sørgedigt, Sehested i denne Anledning skrev, vidner om den djerve Søofficers rene Guds frygt og sønlige Følelse for Morbroderen. 55

Ved Cadetcompagniet var Bille gaaet af, og Thamb-
sen rykket op i hans Sted efter at være bleven Com-
mandeurcaptain. Et halvt Aar var Sehested hjemme,
saa ønskede Gyldenløve atter hans Ledsagelse, da han
skulde følge Kongen paa hans Norgesfærd i Sommeren
1704. Da Sehested havde faaet Tilladelse til »at følge
og stedse forblive« hos hans høie Excellence paa denne 57
Tour, forestillede han Kongen, at han i Alt, hvad der
vilde forefalde, Søværnen vedkommende, maatte finde
sig uden nogen Slags Commando og saaledes ingen
Leilighed kunde faae i sin Funktion til i mindste Maade
at tjene hans Majestæt, og bad, at det maatte forundes
ham at blive brugt som Generaladjutant ved Søjtenesten
paa Reisen.

I Kongens Følge vare endvidere Feltmarschal Wedel, 58
Grev Carl Ahlefeldt, Geheimeraad Lente, Oversekretær Vibe, Oversekretær Christian Sehested, Marschal Hahn, Kammerherre Eichstedt, Etatsraad Adeler og Flere. En Eskadre af ni Skibe under Schoutbynacht Rabens Overcommando skulde føre Kong Frederik og hans Følge til Norge. Raben var paa Orlogsskibet »Prinds Carl«, Just Juel skulde føre »Kon-

gens Jagt«, Sehested Orlogsskibet »Prinds Vilhelm«. Den 28de Mai kom Kongen til Fladstrand, hvor Skibene ventede ham, og gik ombord næste Morgen. Med en sagte Vind, »der hvert Øieblik forandrede sig ligesom en Kvinde«, siger Gyldenløve, hvis franske Reisejournal væsentlig her er fulgt, kom man Skagen 5—6 Mil forbi; endelig blæste det mod Aften op, Kl. 11 sættes alle Seil til, og ved Solens Opgang havde man den norske Kyst i Sigte. Med en rask Kuling gik man ind mod Frederiksstad, hvor Kongejagten kastede Anker. Men »Prinds Carl« stødte paa en Klippe og stod fast en halv Mil fra Havnen. Sehested tilligemed Cheferne paa to af Fregatterne kastede da Anker for at hjælpe Skibet af Grunden. Efter 11 Timers uophørligt, anstrengende Arbeide lykkedes det at faae Seileren løs, som ved Midnat igjen flød paa Vandet uden at have taget Skade.

Sehested fulgte altsaa nu med paa Reisen gennem Landet — en Reise vidt forskellig fra alle hans tidligere Farter viden om Lande. Først besaaes Frederikshalds Fæstning, saa Sarpfossen med tilhørende Mølleværker, derpaa kom man til Christiania, hvor Kongen høitideligt indsatte det nye Regeringscollegium, »Slotsloven«, og selv ledede dets første Session. Videre til Kongsberg Sølvværk; efterat Mønten var besøgt, tog man ud til Gruberne. Kongen vilde stige ned i en af dem, der var 26 Favne dyb, men staaende paa Stigen betænkte han sig. Gyldenløve, Commandeur Sehested med flere af Følget gik da derned — og skyndte sig

op igjen til Lys og Luft. Saa til Tønsberg, Norges ældste By, til Christianssand og Mandal. Her havde den franske Kapercaptain, Jean Bart, som ydede Ludvig XIV saa betydelige Tjenester, i den sidste Krig altid holdt til; han og hans Krydsere havde her afsat deres Ladninger, hvorved Byens Velstand var voxet. Kongen vilde besøge et Sted fem Mil derfra for at see et meget eiendommeligt Laxefiskeri, hvorom man havde fortalt ham*); men paa Veien hørte han, at Elven den Dag var for høi til, at dette Fiskeri kunde foretages; han besaae da et andet der, hvor han var. Kongen sparede sig ikke; utrætteligt reiste han fra Sted til Sted for at besee Alt, Bjergværker, Havne, Befæstninger — og det vilde ikke sige Lidt i Klippelandet, som Reiseforholdene dengang vare. Man kom frem skiftevis tilvands over Fjordene og tillands over Klipperne, der bleve mere og mere uveisomme. Værst var det paa en Strækning mellem Flekkefjord og Egersund, hvor man dels red, dels gik halvanden Mil paa den mest barbariske Vei, forbi farlige Afgrunde, over Moradser, belagte med store Stene, som gled,

*) Dette sagdes at foregaae saaledes, at en Mand styrtede sig i Elven ved en Fos, skød sig gennem det faldende Vand, til han naaede en Hule, hvor han kunde trække Veiret frit, ved hvilken der var en af Naturen dannet Kiste, hvor Laxene samlede sig i store Mængder; her tog han da saamange, han kunde bære, gik med dem tilbage gennem Fossen, hvor Strømmen kastede ham mod en Mængde Rør, man i denne Hensigt havde anbragt i Elven, og naaede saaledes Land med Laxene. Men der var i den hele Egn kun to Mænd, som kunde udføre det.

naar Hesten satte Foden paa dem, og traadte Hesten udenfor, sank den i Moradset og faldt. Gyldenløve fandt, det var den værste Vei, han nogensinde havde befaret, og tvivlede paa, at noget skikkeligt Menneske før Kongen havde reist den. Om Aftenen fik man Herberg hos en Præst, tog næste Morgen videre til Egersund og kjørte derfra halvfjerde Mil gennem det flade Land, Jæderen, hvor Skib paa Skib var slynget ind som Vrag paa Kysten. Kongen laa om Natten hos en Præst, som kaldtes Perleprovsten, boende ved en lille Elv, hvor der var Perlefiskeri.

Dagen efter kom man til Stavanger, den ældgamle By, fordum Sædet for Stiftets Biskop. Kong Frederik tog ind i Kongsgaarden, som var bleven istandsat til at modtage ham. Og man kom til Kobbervigen, hvor Thormod Torfæus, Islænderen, sad i sin stille Bolig paa Karmøen og kaldte Fortiden frem af dens dunkle Dyb. Kongen besøgte Forskeren, og videre gik det til Barkholm, hvor Bønderne alle gik klædte i hvide Klæder af ens Snit; herfra naaede man den 12te Juli Bergen.

Uagtet det her, som det sig burde, skyllede Regn ned Dag efter Dag, holdt Kongen dog en stor Troppe-
mønstring. Den store, fra Landsiden af Bjerge inde-
sluttede Havn toges i Øiesyn, Fæstningerne og meget
Andet; samle Kræfter maatte man da ogsaa. En Uge
holdt man Rast her, saa fortsattes Reisen over Fjorde
og Fjelde, altid høiere mod Nord til Egne, hvor man
fik Natteleie i Hytter, tækkede med Græstørv, hvori

Blomster skinnede frem; paa Taget af en af disse Hytter gik et Lam og græssede; det kunde ikke andetsteds finde Føde paa disse øde, golde Steder. Over Maalø kom man til det store, steile Fjeld, Manns-Eide, som man red eller snarere til Hest klattrede over, langsomt og meget møisomt, især for de smaa norske Heste, som ofte maatte staae stille og puste ud. Om Natten laa Kongen i en Præsts Hytte, Hus kunde det ikke kaldes, og Cavalernes Herberg var selvfølgelig snarest ringere. Næste Dag kom man til Røde. Her spiste Kongen til Middag i et Hus, som hverken havde Vinduer eller Skorsten, men kun et Hul høit oppe i Taget, hvorigjennem Lyset gik ind og Røgen ud. Efter denne Oldtidens Maade vare næsten alle Husene byggede i denne Egn. Naar det regnede, dækkedes Hullet med et Faareskind, tyndt nok til at Lyset kunde trænge igjennem det. Over Giermenæs kom man til Surendals Øren, hvor Kongen laa i en Hytte, der knap kunde rumme ham alene. Gyldenløve fik Tag over Hovedet en Fjerdingsvei derfra, hvor han underholdt sig med en 95aarig Bondekone. Sehested og de andre Cavalere have da været anbragte ikke mindre eventyrligt.

Herfra kørte man en hel Dag gjennem deilige Landskaber til Svartmo; Lykkens Kobberværk blev beseet, og man naaede Trondhjem, Reisens Endemaal. Herrerne aandede op, især ved Tanken om engang igjen at faae et ordentligt Natteleie. Ved en lille Fæstning, der laa ved Indgangen til Byen, mødte Com-

mandanten og overgav Kongen Nøglerne til Portene. Han tog ind til Overbefalingsmanden over Tropperne, Generallieutenant Johan Vibe. Og Cavallererne talte sammen om Reisens Besværligheder og Hændelser — hvorledes Commandeur Sehested med Lente og Adeler havde kjørt i Slæde et Stykke af den Vei, Kongen havde passeret i Vogn, og skjøndt de havde kjørt i Morads istedetfor paa Sne, havde de dog tilbagelagt en Mil i fem Kvarter, og saa fremdeles — og glemte siden alle Gjenvordigheder ved Vibes gode Vine.

Dagen efter Ankomsten indfandt sig tre Finner, som havde reist 15—16 Mil for at træffe Kongen, og indlodes til ham i Spisesalen, hvor han sad ved Aftensmaaltidet. De forærede ham tre Rensdyr og sang og dandsede for ham efter deres Lands Maade. Paa nogle Spørgsmaal fra en af Herrerne angaaende deres Tro svarede de meget forstandigt; og Kongen mindedes sit Forsæt at sende Missionærer til disse Folk, hvilket da skete to Aar senere.

Man saae den gamle Kongsgaard og den nye Skandse, Christianssten; og Munkholm, hvor Griffenfeldt endnu for sex Aar siden sad; og Domkirken, hvor man ikke glemte Stedet, hvor Kong Olaf den Helliges Høide var betegnet; ikke andet end Choret stod tilbage efter en Ildsvaade 200 Aar tidligere. Kun Kirkerne og Raadhuset vare af Sten; ellers vare alle Husene af Træ i denne de gamle norske Kongers Residentsby.

Da otte Dage vare forløbne, tiltraadtes Tilbagereisen gennem Strinde og Opdal over Dovrefjeld — her var

Veien et Sted saa steil, at Hestene ikke kunde trække Kongens Vogn, men mange Bønder maatte hjælpe til — og gjennem Gudbrandsdalen, hvor man saae Stedet, som vidner om »hvor farligt det er at besøge dem, der boe blandt Norriges Fjelde«.

Efter et 14 Dages Ophold i Christiania til Varetagelse af norske Sager tog man over Laurkullen til Fladstrand, hvor man landede den 1ste September. Paa denne Reise var det, at hin viltre Gut, det lille Helteemne, som hverken kunde holdes af Bog eller Naal, i eller ved Trondhjem, Ingen vidste naar eller hvordan, blandede sig i Kongens Følge og kom med til Danmark. Han kom i Tjeneste hos den kongelige Confessionarius Dr. Jespersen; men naar han kunde, løb han til Toldboden, eller til Holmen, hvor han kunde see Cadetterne exercere, indtil han endelig fik stillet sin heftige Attraa efter Søen.

Sehested kunde nu hengive sig til Omsorgen for Cadetcompagniet, og vi see ham da ogsaa strax efter Hjemkomsten med stor Nidkærhed varetage dets Interesser. Dichman, som var Lærer ved Akademiet ved Aarhundredets Slutning, siger i sit Skrift om denne Institution, at Sehested opdrog det med en Faders ⁵⁹ Forkjærlighed. Og saaledes viser det sig ogsaa.

Mildhed og Skaansomhed fornemmes i et Brev fra ham til Kongen angaaende to Cadetter, der »have begaaet en liden Forseelse mod det syvende Bud«, den ene, kun 12 Aar gammel, forledt af den ældre. Om ⁶⁰

den yngste siger han, at han »er et Barn og med god Opsigt og Børns Revselse staaer til Forbedring«; men den anden er for gammel og altfor udlært, som Forhøret udviser, hvorfor han anmoder om, at han maa demitteres fra Compagniet, men beder Kongen, at ham maa forundes Afsked, »saasom han da maaskee, som han er ung, maatte bedre sig;« men uden Afsked maatte Nøden, »ingen andensteds Tjeneste at erlange«, trække ham længere ned.

Planen til en Omordning af Cadetcompagniet har vel været i Sehesteds Tanker i Tiden før den norske Reise, thi allerede den 11te September (1704) indsendte han en Memorial til Kongen med Forslag til dets Opkomst i 14 Poster.

III Han anbefaler:

1. At Cadetterne, fraregnet de 12, som have 100 Rdl. aarlig, maae faae deres Gage, som ved Fradrag til Mundering og Lærere svinder ind til saa Lidt, at de ikke kunne leve deraf, forbedret til 1 Rdl. ugentlig uden Afkortning.
2. At ligeledes Cadetofficererne maae faae Gagetillæg i Henseende til forskjellige med deres Stilling forbundne Udgifter; han selv for sin Person begærer intet Tillæg.
3. Angaaer Ordningen ved Cadetternes Udcommandering.
4. og 6. Her fremstiller han Undervisningsforholdene og anbefaler Indførelsen af Mathematik og Fortifikation. Fremdeles foreslaar han:

5. At et Krigsskib udrustes til Cadetternes Øvelser, hvor da Cadetterne selv skulle gjøre alle Under-officerstjenester.*)
7. At alle, som antages ved Compagniet, først skulle examineres i Regning og Skrivning; at det undersøges, hvorledes deres Opdragelse i Hjemmet har været; at de ikke maae være under 14 Aar, naar de indtegnes; og at ingen Dreng eller Lakai maa antages.
8. At der herefter ikke maa være Avancement i Søetaten uden for dem, der have tjent saa længe ved Compagniet, at de have aflagt dets Examen.
9. At ved Cadetternes Avancement Kundskaber og Dygtighed maae være bestemmende uden Hensyn til Rang eller Anciennitet.
10. At de Cadetter, som ikke have Lyst til Søen eller ikke kunne taale den, maae avancere under Landetaten.
11. At visse Artikler maae opsættes til Kongens Approbation, hvorefter Cadetternes Forseelser kunne straffes.
- 12 og 13. At naar Cadetterne udcommanderes, de, som gjøre Underofficerstjeneste, maae faae 8 Rdl. maanedlig til Kostpenge, de øvrige 4 Rdl.
14. At altid et Par af de ældste Cadetter ordineres at sidde i Underadmiralitetsretten samt bivaane de ved

*) Cadetterne vare gjennemsnitlig mellem 20 og 30 Aar og førte undertiden Hukkerter og Snauer eller gjorde Tjeneste som Maanedslieutenanter.

Compagniet forefaldende Forhør og Krigsretter, dog uden at votere, kun for at høre og lære.

Endvidere foreslog han, at man for at faae Penge til den i 1ste Post anbefalede Forbedring af Cadetternes Gage kunde lade to Baadsmænd af hvert af de 30 ved Holmen staaende Compagnier afgaae og lægge deres Traktement til Cadetternes.

Den 3die Oktober indgav han atter et Indlæg, hvori han paany fremfører Sagen om Kostpengene til de udcorderede Cadetter, og den 11te November et tredie, hvor han foreslaaer at bruge Heste til Slæbe-arbeidet ved begge Holmene for at menagere Folk og faae de 30 Compagnier formindskede hvert med to Baadsmænd. Paa samme Tid opspurgte han unge Mennesker, som kunde være skikkede til at fuldstændiggjøre Compagniet, der for Tiden kun talte 90 Medlemmer, og sendte ved Nytaarstid Kongen en Liste paa ni saadanne med Oplysninger om deres Alder, Opholdssted og Opdragelse i Hjemmet, hvilke han foreslog til Antagelse, hvis det maatte behage Kongen at lade Compagniet complete. Han tilføier, at »der er en hel Hoben af Cadetterne forloved paa Landet hos deres Forældre, alene af Mangel for Brødet«; hvis hans Forslag om deres Traktement bifaldes, kunde de holdes nærmere til deres Exercitie og blive bedre uddannede. Kort forinden havde imidlertid Kongen forlangt Admiralitetets Betænkning over de tre Indlæg, som da afgaves den 29de December.

Collegiet bifaldt de fleste af Forslagene, tildels dog

med en vis Tunghed. De anbefalede meget Udrustningen af et Cadetskib — hvilken magtpaaliggende Sag allerede i Sehesteds Fraværelse, efter Billes Henstilling, af Admiralitetet havde været forelagt Kongen, uden at nogen Resolution var paafulgt — og foreslog til denne Brug Snauen »Frøken Elsen«; men at betroe Cadetterne at udføre al Underofficerstjenesten fandt de ikke tilraadeligt.

Paa det sidste Punkt i 7. gik de ikke ind. Angaaende 4. og 6. formente de, at Kundskab i Mathematik og Fortifikation vel var Cadetterne tjenlig, dog ikke saa høinødig, at man behøvede at antage en Mester dertil; Læreren i Navigation, Professor Dinesen, som havde en Adjunkt, kunde vel overtage ogsaa disse to Fag. Lærernes Timer til Cadetternes Undervisning formente de mestendels at være fordelte som Chefen vilde have det, og som det fra først af var anordnet; skulde han have noget videre derved at erindre, helst naar Informationen desforuden skete efter Forslaget i Mathematik og Fortifikation, kunde de med en ringe Umage ændre det med ham. Men angaaende den for Akademiet meget vigtige Post 8., at der herefter ikke maatte være Avancement i Søetaten uden for dem, der havde tjent saa længe ved Compagniet, at de havde aflagt dets Examen, da fandt de vel for saa vidt billigt, at Cadetterne, før de avancerede, burde examineres »efter det Examen, som af Admiralitetet approberes, hvorhos det Principaleste, som vil observeres, er Personernes midlertid førte Levnet og Forhold, saavel

som og om de har Mæle og Røst til at kan commandere;« men det medindbefattede Forslag, at Ingen uden Cadetter maatte faae Avancement i Søetaten, mødte Modstand. Holmens Admiral, v. Støcken, udtalte, at Flere, der havde faret som Maanedslieutenanter og vist sig dygtige, havde taget Aarstjeneste som Skippere mod Fortrøstning om Avancement; Collegiet forment, at de ikke ganske kunde udelukkes, men at for hver 4—5 Cadetter, der avancerede, skulde ogsaa en Skipper avancere; det kunde ellers blive besværligt herefter at faae dygtige Skippere til Tjenesten, da man dog »holder for, at det en commanderende Officer er mere anglegen at have inden Børde en dygtig Skipper end en Lieutenant«. Og meget bestemt synes Holmens Admiral at have modsat sig Forslaget om de 60 Baadsmænds Afgang for at skaffe Penge til Cadetternes Gageforbedring. Collegiet fandt, at det vilde falde altfor tungt at miste saamange Baadsmænd, og foreslog istedet derfor at reducere Cadetcompagniet til 62 Medlemmer og lægge de Afgaaedes Gage til de Tilbageblivendes; det var ogsaa bedst ikke at have flere Cadetter i Henseende til Antallet af Søetatens Overofficerer; det skulde endda i Længden falde vanskeligt for 62 at faae Avancement.

Det maa have været et føleligt Stød for Cadetchefen, at Sagen fik denne Vending. Der opstod da ogsaa en ⁶⁴ heftig Strid mellem ham og v. Støcken i den Anledning.

Efter at Sehested havde indsendt endnu en Skrivelse

den 12te Januar 1705, faldt i Marts den kongelige ⁽¹⁵⁾ Resolution.

Den foreslaaede Forbedring af Cadetternes Gage tilstaaes; »men paa det vort Reglement ei derudover maa vorde forhøiet«, reduceres Compagniet til 62 Medlemmer, og de Afgangnes Gage lægges til de Tilbageblivendes.

Angaaende Undervisningen, da skulde det forblive ved de hidtil værende Mestre, og Equipagemester Judichær skulde fremdeles undervise Cadetterne »i Constructionen ex fundamento« som hidtil, dog at de skulde inddeles i tre Classer, og de af første Classe lære at gjøre Skibstegninger; selv forbeholdt Kongen sig at udvælge 5—6 af de Dygtigste til specielt at lade oplære paa Holmen. Iøvrigt skulde Timerne indrettes efter Samraad af Admiralitetet med Chefen og Lærerne, og et Skema indsendes til Approbation.

Forslagene, at de, som indskreves, skulde examineres i Skrivning og Regning, og at de ikke maatte være under 14 Aar, approberedes; men at have baaret Liberi maatte ikke hindre Nogens Optagelse, naar han blot var kommen af godt og ærligt Folk.

For hver 4—5 Cadetter, der avancerede, skulde altid en Skipper med befordres.

At de Cadetter, der ikke kunde taale Søen, skulde forsikkres paa Avancement i Landetaten, »lod sig for en og anden Aarsags Skyld ikke gjøre«. (Dette blev dog senere tilstaaet, maaske i Anledning af Krigen).

Forslagene, at ved Avancementet Duelighed skulde være bestemmende fremfor Anciennetet, at der maatte

udrustes et Krigsskib til Cadetternes Øvelser, at der maatte forfattes Artikler, hvorefter deres Forseelser kunde afstraffes, og at nogle af de ældste altid skulde sidde i Underadmiralitsretten, approberedes.

Sehested havde saaledes opnaaet Adskilligt til Aka-
demiets Opkomst. Undervisningen i Mathematik over-
10 tog Dinesen. Men den paatrængende nødvendige For-
højelse af Cadetternes Gage kostede Compagniets
Reduction til ikke to Trediedele af det oprindelige
Antal. I Resolutionen nævnes ialtfald kun Pengespørgs-
maalet som Grunden til denne Reduction. I det Hele
synes Sandsen for videnskabeligt uddannede Søofficerer
endnu ikke at have været meget udviklet. Forkjærligheden
for Skipperne vedvarede længe. Og Frederik IV inter-
esserede sig meget mindre for Søetaten end for Land-
etaten, hvilket især føltes under Krigen, da han havde
Marinen at takke for saa meget. Det vidner heller
ikke om det rette Syn for Chefens Autoritet, at
man lod det passere, at de udcommanderede Cadetter
henvendte deres Correspondance til Admiralitetet istedet-
for, som Anordningen bød, til Chefen. Sehested klagede
til Kongen over dette Forhold, som i Længden vilde
67 skade Disciplinen. »Commando lider ingen krogede
Veie«, skrev han; naar Admiralitetet anbefaler ham,
hvad det godt synes, og han igjen sine underhavende
Cadetter, saa er Alt i Orden, saa kan han svare til
Alting. Skal derimod nu en anden Maade indføres,
»vil han formode, Kongen allernaadigst vil holde ham
undskyldt i Fremtiden«. Men Frederik var af en anden

Mening end Sehested«, siger Dichman, »han befalede, ⁶⁸ at Tingene skulde gaae deres jævnlige (skjøndt skæve) Gang,« og tilstod blot, at Cadetterne burde vise Chefen den samme Agtelse fraværende som nærværende.

Det lykkedes dog Sehested ogsaa fremdeles at udvirke ikke Lidt til Compagniets Gavn. En Lærer i ⁶⁹ Regning og Skrivning og en Dandselærer vare ansatte kort efter dets Oprettelse, vist begge i hans Fraværelse. I 1707 antog han en engelsk og senere en fransk Sproglærer efter Cadetternes Begæring, som ogsaa selv betalte dem. Fremdeles antoges 1712 en Fægtemester, til hvilken der bevilgedes 300 Rdl., hvoraf han fik 170; det Øvrige anvendte Chefen til Forbedring af de daarligst lønnede Læreres Gage, til Anskaffelse af Skrive-materialier og senere til en Lærer i Religion. Da Akademiet havde faaet en saadan, ophørte den daglige Kirkegang, idet Religionslæreren holdt Bøn Morgen og Aften og efter Undervisningstiden. Ifølge Contracten, som Sehested sluttede med ham, skulde kun de undervises, som ikke kjendte noget til deres Christendom, hvorfor han i en af Officerernes Nærværelse skulde tage Compagniet for sig, examinere hver især og forfatte en Liste til Chefen over dem, som ikke kunde gjøre Rede for deres Saligheds Sager. Disse skulde han undervise fire Timer om Ugen og derfor have 40 Rdl. aarlig. Dersom Cadetterne forsømte, maatte de første Gang betale to Rdl. til de Fattige, anden Gang fire Rdl., og tredie Gang fik de Afsked. Der blev ikke taget flygtigt paa den Sag.

Da Dinesen kort efter Omordningen var faldet i en fleraarig Sygdom, ansøgte en Magister Snekker, som Sehested dengang først havde bragt i Forslag til de nye Fag, i 1710 hos Kongen om at maatte undervise Cadetterne i Geografi, Fortifikation, Perspektiv og Optik. Sehested støttede varmt Ansøgningen; han bad Kongen forunde Akademiet Snekker, som høilig behøvedes, for at de Cadetter, som ikke kunde taale Søen, kunde lære, hvad der fordredes af en Landofficer. »Og er Snekker den eneste Mand i Danmark, som forstaar Optikken, hvilken Videnskab er hos Eders Majestæts Flaade sær fornøden.«

Ved Udløbet af de femten Aar, Sehested styrede Akademiet, havde Skemaet faaet saa betydelige Udvidelser, at det, med endnu kun tre Discipliner, Dansk, Historie og Geografi — hvilket sidstnævnte Fag da ogsaa havde været paa Tale — vilde have været næsten ligesaa fuldstændigt som i det 19de Aarhundrede.*)

*) Der lærtes nu:

Mandag: Navigation, Tegning, Geværexercits, Religion, Engelsk, Fransk. Tirsdag: Navigation, Artilleri, Tegning, Regning, Skrivning, Engelsk, Fransk. Onsdag: Navigation, Mathematik, Dands, Fægtning, Engelsk, Fransk. Torsdag: Navigation, Tegning, Regning, Skrivning, Engelsk, Fransk. Fredag: Navigation, Mathematik, Dands, Fægtning, Religion, Engelsk, Fransk. Lørdag: Navigation, Artilleri, Dands, Fægtning, Engelsk, Fransk.

Al og til foretoges Skarpskydning med Kanoner og Geværer. Constructionen nævnes ikke i Skemaet; Judichær underviste i dette Fag, men har maaske, siden han 1710 blev Holmens Chef, ikke kunnet give regelmæssig Timeundervisning.

Efter hans Tid forringedes Skemaet samtidig med, at Compagniet led under Tryk paa mange Maader, haardest, da deres Værelser paa Holmen faldt sammen, og de da indlogeredes i Landcadetternes Lokale, hvor de i næsten alle Fag undervistes af disses Lærere, for at der kunde spares Penge, og i meget bleve afhængige af Landcadetakademiets Chef, tydsktalende som hans Cadetter. Men under Christian VI, som interesserede sig for Flaaden og efter sin Fader havde modtaget et ordnet Pengevæsen, udfriedes Compagniet af dette uheldige og uværdige Forhold ved den af vort Søværns høit fortjente Grev Frederik Danneskjold-Samsøes Virksomhed og kom igjen paa Fode.

I December 1704 blev Sehested Schoutbynacht. Efter 72 Omordningen af Akademiet blev han 1705 Medlem af en Commission til en bedre Indretning af Skibsbyggeriet; han fraraadede da bestemt at følge franske Principper ved Bygningen af vor Flaades Skibe. Ikke længe efter blev han Deputeret i Commercecollegiet.

Ved det nys nævnte Aar reiste han til Holsten, 74 atter med Gyldenløve, som fulgte Kongen. Han havde givet Captain Thambsen Ordre angaaende Disciplinen ved Akademiet, men Captainlieutenant Carl fik isinde, at han ikke vilde gjøre, hvad Thambsen befalede ham — negtede at underskrive Rapporterne til ham, saaledes som han pleiede at gjøre det til Chefen, og gjorde det ikke, før Sehested ved en Skrivelse fra Holsten befalede ham det. Til stort Besvær for Chefen vilde Carl altid hellere følge sit eget Hoved end lystre

sine Overordnede. Ved en saadan Leilighed et Par Aar senere skrev Sehested om ham til Admiralitetet, at han gjerne gav 100 Dukater for at blive ham kvit; saasom jeg Ingens Ruin vil anledige; thi jeg seer forud, at han af Overmod er nær ved at tabe sig selv, som skulde fortryde mig, saasom han er i mine Tanker en god Sømand, og saameget, jeg kan slutte, skulde han hellere ville commandere Andre end at lade sig commandere. Bagved Unoderne saae Chefen den Dygtighed, der ogsaa virkelig var tilstede; Carl udmærkede sig siden under Krigen og blev hans meget betroede Officer.

IV.

Krigen.

I Østen stod nu paa syvende Aar Kampen mellem den unge af al Eventyrets Glands omstraalede svenske Krigerkonge og Barbaren, det store understærke Barn, der hævdede sig selv med Rusland paa sine Skuldre ud af Barbariets Nat — tildels just gennem denne Kamp. Peter havde begyndt Krigen. Men ved Narva slog Carl med 8000 Mand 38000 Russere, overlod saa Felttoget i disse Egne til sine Undergivne og gik selv mod August af Polen og Sachsen, Peters Forbundsfælle. Efter et Seierstog gennem hans Kongerige afsatte han ⁷⁵ August i Polen og indsatte Stanislaus i hans Sted, og efter derpaa at have gjort det af med Sachserne, dikterede han August Freden i Altranstadt. Europa saae til med Undren — en saadan Krigslykke var useet, uhørt. For de Unge stod det som Toppunktet af Hæder og Lykke at tjene under Carl XII. Den fjortenaarige Prinds Max af Würtemberg droges til ham med uimodstaaelig Magt; han fremstillede sig i Leiren for

Kongen, som modtog hans Tjeneste. Under hele Felttoget viste han et Heltemod og en Udholdenhed, der lignede Carls. »Lilla Prinsen«, som han kaldtes af Soldaterne, der alle kjendte og elskede ham, var altid ved Kongens Side, deltog i hans forvovneste Expeditioner og vovede Livet for ham som en lille Fostbroder.*)

Peter gjorde rimelige Fredstilbud. Carl afviste dem. »Hils Zaren«, sagde han, »at jeg skal slutte Fred med ham, naar jeg kommer til Moskau.***) Hans Sol stod i Zenith, i betagende Glands.

Men Faldet blev brat. Dengang Zaren fik Efterretning om Nederlaget ved Narva, sagde han, idet han hurtigt

*) Naar Carl var reden alene ud — altid paa farlige Expeditioner — havde Prindsen ingen Ro, før han fandt ham. Ligesaa omvendt med Carl. Undertiden kunde de ride omkring hele Døgn for at lede efter hinanden. De vare enige om, helst altid at ride sammen.

Engang ved Beresina vare de med flere Herrer redne ud ad Floden til paa Recognoscering. Nogle Kosakker begyndte fra den modsatte Bred at skyde paa dem. Carl blev, som han pleiede, midt i Kugleregnet og kunde ikke formaaes til at ride derfra. »Lilla Prinsen« tog da et Par Officerer med og red 20 Skridt nærmere til Bredden for at lede Kuglerne fra Kongen til sig. Han fik en Kugle, som gik tvers igjennem ham. »Mine Herrer, jeg har faaet min Del«, sagde han blot, holdt sig fast i Sædlen og red tilbage. Stor Bestyrrelse og Sorg greb Alle; Kuglen havde dog ikke berørt de ædlere Dele; Prindsen kom sig under Kongens personlige, omme Omsorg. (Fryxell, Berättelser ur svenska Hist. 21. B. 301 og 22. B. 107).

**) Ved denne Leilighed skal Zaren have sagt: »Min Broder Carl vil være en Alexander; men jeg agter ikke at blive nogen Darius«. (Fryxell, 22. B. S. 109—110).

fattede sig: »Jeg ved det godt, at Svenskerne skal slaae os endnu mange Gange; men tilsidst skal vi lære at slaae dem«. Og Russerne lærte det. Medens Carl gik frem i Polen og Sachsen, satte Zaren sig fast i Østersøprovincerne og anlagde Petersborg med Havnen til den Flaade, han var ifærd med at bygge, hvormed han lagde Grunden til Ruslands Betydning i Europa. De fremmede Magter saae Faren; Regeringen i Stockholm saae den — med bitter Smerte; Carl saae den ikke, vilde ikke see den. Carl XII var Kriger; romantisk Kriger var han, kunde dette, altid gaae frem, aldrig anerkjende nogen Hindring, dele med Soldaterne Sult og Kulde, de haardeste Strabadser. Og hans Soldater forgudede ham. Naar han raabte sit »Framåt gossar!« styrtede de som elektriserede mod Fjenden og gik jublende i Døden for ham. Men da Zaren fik Overtaget, da Maalet blev umuligt at naae, ogsaa da kunde han kun det Fne, bestandig gaae videre i urokkeligt Stivsind, villende det Umulige, blind og døv for alle Forestillinger. I Sommeren 1708 tog han Veien gennem Ukraine mod Moskau. At det ikke kunde være mindre end Moskau, blev hans Ulykke.

I aandeløs Spænding fulgte man i Danmark Begivenhedernes Gang og forstærkede sig paa flere Maader. Kong Frederik sluttede 1709 et fast Forbund med August af Polen—Sachsen og et Forsvarsforbund med Preusserkongen, som endnu ikke kunde bevæges til at indlade sig videre. Strax efter Freden i Travendal var Landmilitzen bleven oprettet; Flaaden forøgedes stadig.

Og Sehested opdrog sine Cadetter. 1706 skrev Peter Wessel, 15 Aar gammel, til Kongen og bad ham «allertø naadigst forunde og hjælpe ham til at blive en Cadet at exerceres med de andre paa Holmen, da han al sin Tid med Liv og Blod skulde stræbe at leve efter allerunderdanigst Pligt til hans kongelige Majestæts Tjeneste, tro, aarvaagen og flittig efter al yderste Kraft og Evne.» Det kunde ikke skee strax; han kom imidlertid med som Matros paa et kongeligt Skib, der gik til Guinea og Vestindien. Efter at han i August 1708 var kommen tilbage, blev han Volontær ved Cadetcompagniet*); kort efter gik han ud med en Ostindiefarer og den 11te Januar 1709 blev han, fraværende, udnævnt til Cadet. Men til Studeringer blev der liden eller ingen Leilighed. Sehested og Wessel kaldtes nu til Daad.

Frygteligt drønedes det fra Pultava. Carls Sol sank, og Rusland stod frem i Dagen. Uheld paa Uheld havde mødt Carl i Ukraine. Mazeppas rige Hovedstad, som skulde have ydet hans udhungrede Folk Føde og Vinterkvarter, fandt man afbrændt af Russerne. En Vinter, haardere end den, da Carl Gustav gik over Isen til Sjælland, brød ind over Kosaklandet; Soldaterne døde i Tusindvis af Sult og Kulde. Den Hjælp fra forskjellig Side, som Carl havde stolet paa, svigtede. Med Resterne af sin herlige Hær, c. 18000 Mand, samt 6—12000 Zaporogkosakker og et aldeles forsvindende Forraad af Krudt og Kugler mødte han 80000 nu bedre

*) Ved Compagniet var der Aspiranter, som havde Tilladelse til at deltage i Cadetternes Undervisning og kaldtes Volontærer.

øvede Russere, anførte af Zaren selv i Forbindelse med Feltmarschal Scheremetew. Under Byens Beleiring var Carl kort før Slaget bleven saaret, saa at han maatte overdrage Overbefalingen til Feltmarschal Rehnskiöld og lade sig bære om i Striden i en Bærestol. Og dog maatte Zaren opbyde al sin Kraft for at vinde Seir over den lille Helteskare. Paa sin prægtige tyrkiske Hest var han overalt tilstede for at holde Orden paa Tropperne og give dem Mod. En Kugle fløi gennem hans Hat, en ramte hans Sadelknap. Tolv Timer varede Kampen, saa maatte Svenskerne vige. Den ene Gang efter den anden raabte Zaren: »Hvor er min Broder Carl?» — men man fandt kun hans sønder-skudte Bærestol. Blandt de svenske Fanger var Rehnskiöld. Peter tog de fangne svenske Generaler med til sit Taffel i Leiren. Han roste Rehnskiölds Troskab og Tapperhed og gav ham sin egen Kaarde som Tegn paa sin Høiagtelse. Da en Russer vilde tale uærbødigt om Kong Carl, irettesatte Peter ham. »Hvem borgede mig for«, sagde han, »at hans Skæbne ikke kunde 77 være bleven min?« Og han drak en Skaal for de svenske Generaler som »hans Læremestre i Krigskunsten.« Paa Slagmarken skrev han til Admiral Apraxin i Petersborg: »Nu ligger endelig Grundstenen til vor Nevastad fast.«

Den flygtende svenske Hær naaede Dnieper; med stor Vanskelighed formaaedes Carl til at lade sig sætte over Floden til Tyrkiet. Kort derpaa kom de forfølgende Russere under Menzikof, og Hæren capitule-

rede. Det var vor Poul Vendelbo (Løvenørn) dengang 23 Aar og Adjutant hos Menzikof, hvem det betroedes at forhandle om Capitulationen med de svenske Hærførere. Til Belønning for den Dygtighed, hvormed han udførte det vigtige Hverv, gjorde Zaren ham til Oberstlieutenant og Generaladjutant.

Om denne Krig udtalte Peter: »Jeg begyndte Feiden med Uretfærdighed, men da Carl i sit Overmod forkastede alle Tilbud om Fred og Forlig, har jeg tilsidst faact Gud, Retfærdigheden og Seiren paa min Side.»

1709—1711.

Frederik IV sluttede nu et Forsvars- og Angrebsforbund med Rusland og erklærede Sverrig Krig. Men han kom lige hjem fra et halvt Aars Ophold i Italien og var ikke forberedt. Flaadens Udrustning var utilstrækkelig, og Finantsernes Tilstand var saa slet, at der manglede Penge baade til Materialier, Ammunition og Lønninger. Flaaden underlagdes Gyldenløve. Sehested blev hans Stabschef og ydede ham fortræffelig
 78 Tjeneste ved Hærens Overførsel til Skaane, som efter Aftalen med Rusland først skulde angribes. Han førte den første af Flaadens tre Afdelinger, Schoutbynachterne Raben og Reedtz de to andre, og den 12te November landsattes 16000 Mand ved Fiskerleiet Raa tæt Syd for Helsingborg. Feltoget i Skaane faldt uheldigt ud, som man ved; men det havde dog den Virkning, at det hindrede Svenskerne i at sende Tropper mod Øst, hvor Zaren nu tog Sverrigs sidste Fæstning i Polen,

dets fire sidste Fæstninger i Lifland, dets sidste Fæstning i Estland samt Viborg og Kexholm, dets sidste Værn for det sydlige Finland; han blev saaledes Herre over hele Østersøkysten med Havne og Stæder fra Riga til Viborg; Muren, der stængte Rusland ude fra Lys og Luft, var sprængt. Og Sverrig havde mistet sit store Magtomraade paa disse Steder, saa at det blev Danmark en saameget mindre farlig Modstander. *)

En Eskadre under Viceadmiral Raben gik i April 1710 til Østersøen og Nordsøen. Kunde man have haft en Eskadre i Østersøen og en i Nordsøen i April, var man sikkert kommen de Svenske i Forkjøbet og havde opnaaet en banet Vei til en ønskelig Fred, skrev Sehested til Kongen ved denne Tid. Men det kunde ikke naae sig. I Juni gik Hovedflaaden ud. Ud paa Sommeren tænkte Kongen paa at lade den overføre et russisk Troppcorps fra Danzig, som skulde medvirke ved et paatænkt nyt Indfald i Skaane, men

*) Efter Slaget ved Pultava begav Peter sig til Hæren i Lifland, som beleirede Riga. Han lod strax Løbegravene aabne og kastede selv de tre første Bomber ind i Staden; derpaa ilede han til sin Nevastad, hvor han lagde første Haand paa Bygningen af et nyt Skib, der blev kaldet »Pultava«, og grundede en Kirke til Minde om Slaget, som han viede til den hellige Samson. Han gav en engelsk Ingenieur Ordre angaaende en Canal fra Ladoga til Volga og reiste saa til Moskau, hvor han holdt sit Indtog gennem 7 Triumfbuer, ridende den Hest, der havde baaret ham ved Pultava, og fulgt af de Generaler, der havde bidraget mest til Seiren. Mellem Krigsbyttet saaes Carl XII's sønderskudte Bærestol. Efterat have ordnet forskellige indre Anliggender, vendte han tilbage til Krigsskuepladsen ved Østersøen.

81 indhentede først Søofficerernes Mening. Sehested fra-
 raadede Expeditionen til Danzig, med mindre Flaaden
 blev forstærket. Han tilraadede et Angreb paa Gøte-
 borg af den danske og norske Hær i Forbindelse med
 Flaaden for at faae den der liggende Eskadre ødelagt,
 hvorved Handelen vilde blive fri, og man vilde blive
 istand til at hindre Tilførsel til Sverrig. Gyldenløve
 fremhævede for Kongen, at Expeditionen vilde være
 farlig paa denne Aarstid, da mange af Skibene vare i
 skrøbelig Tilstand. Det blev imidlertid bestemt, at
 Flaaden skulde afhente de russiske Tropper, og Gylden-
 82 løve seilede da i September Øst paa; men ved Born-
 holm overfaldtes han af en stærk Storm, hvorved fire
 Linieskibe mistede alle deres Master, og han maatte da
 vende tilbage. Efter med store Anstrengelser at være
 bleven repareret, laa Flaaden i Kjøgebugt, da den svenske
 Generaladmiral Wachtmeister den 4de Oktober med 21
 Linieskibe stævnedes ned imod den. Gyldenløve gik
 under Seil med alle Skibene, som arbeidede sig op
 mod Vinden, for at møde Fjenden. Sehested var med
 som Chef paa »Havfruen«. Forrest i Avantgarden var
 Ivar Huitfeldt med »Dannebrog«, som ogsaa først op-
 tog Kampen med det svenske Admiralskib. Under
 Striden gik der Ild i hans Skib. Han kunde have søgt
 Frelse for sig selv og Besætningen ved at styre mod
 Vest; men den danske Flaade vilde derved være bleven
 udsat for at komme i Brand. Han blev paa Stedet,
 idet han med sine Folk vedblev at fyre paa Fjenden,
 indtil Skibet sprang med ham og Besætningen.

Ogsaa Svenskerne maatte beundre Huitfeldt; de forhørte ⁸³ sig efter Slaget om den uforfærdede Commandeur, der, da Skibet stod i fuld Brand, ikke opholdt med at sende dem sine Kugler og ved sit Exempel animerede sine Folk til Tapperhed. End større bliver Beundringen, naar man ved, hvad de Svenske ikke kunde vide, at Helten havde afskaaret sig enhver Mulighed for den Frelse, der kunde blive hans Land skæbnesvanger. Under Slaget kom Sehested med »Havfruen« nær forbi det brændende »Dannebrog«, »og den var kommen ⁸⁴ tilankers«, staar der i hans af hans Flagcaptain førte Skibsjournal. Det er disse Ord, som have konstateret denne betydningsfulde Kjendsgjerning.

Imidlertid havde Carl XII, som opholdt sig i Tyrkiet, faaet Sultanen til at begynde Krig med Rusland, og ved Udgangen af 1710 forkastede han den Neutralitet, som Sømagterne, Keiseren og Preussen havde villet opretholde for hans Lande i Nordtyskland. De Allierede havde altsaa nu frit Spil her, og Planerne for næste Aar gik ud paa at erobre disse Provindser. Det ⁸⁵ bestemtes, at naar de svenske Hære vare slaaede af Marken, skulde Danmark beleire Wismar, Polen og Rusland Stralsund, og samtidig skulde en norsk Hær i Forbindelse med Flaaden angribe Gøteborg. Jobst v. Scholten blev Øverstbefalende over den danske Hær, Statholderen i Norge, Baron Løvendal, over den norske.

Sehested blev i Marts (1711) Viceadmiral og sendtes ⁸⁶ i Juni med ti Linieskibe, to Fregatter og fire mindre ⁸⁷ Skibe til Nordsøen for at dække Troppernes Overfart

til Jylland samt convoiere Handelsskibe og senere støtte Løvendals Angreb paa Gøteborg. I denne Eskadre var
 88 Peter Wessel med paa »Postillonen«. Han var kommen tilbage forrige Aar med Ostindiefareren, hvor han havde fungeret som tredje Styrmand. Da han, kort efter at han havde meldt sig til Tjeneste, hørte, at en Fregat skulde sendes til Trondhjem, skrev han til Kongen og bad, om han maatte føre denne Fregat. For Wessel syntes hverken nu eller nogensinde noget Spring for stort. Den dristige Ansøgning blev dog ikke bevilget. Sehested udtalte i den af ham forlangte Erklæring, at Wessel jo nok med Tiden kunde blive en god Sømand, men manglede »Stadighed og Sindighed«, som vel af ham først maatte sees; saasnart Sligt lod sig fornemme hos ham, skulde han blive indstillet til Avancement. Meget snart er der bleven Leilighed til at indstille ham — allerede i Juli samme Aar blev han Underlieutenant.

I Nordsøen gjorde Sehested store Priser. Saaledes fik han en Dag Øie paa en Koffardiflaade, der gik under engelsk Convoi, og sendte fire Skibe derhen;
 89 »jeg detacherede ogsaa en liden Kaper, som altid følger med mig, »Ræven« kaldet,« skriver han, »herved var jeg saa lykkelig, at jeg opnaaede det engelske Convoi, tre Fregatter i Tallet, tre Mil Norden fra Skagen« . . . »havde jeg ei havt den Kaper hos mig, havde jeg ingen Priser faaet; thi som det var stille, bugserede han Eders Majestæts Fregat »Lossen« midt ind i det engelske Convoi op paa Siden af den engelske Commandeur, som var noget streng i Førstningen sigende, der var ingen

Svenske under hans Convoi; men medens de disputerede, fandt »Lossens« Chaluppe et svensk Skib, og da samtidig de andre danske Skibe nærmede sig, gav Engelskmanden efter og tillod, at der visiteredes, og man opbragte da ti svenske Skibe. Sehested havde ogsaa en anden lille Kaper, »Ulven«, som i Forbindelse med en af Fregatterne optog svenske Folk og Baade. I Norge hentede han 900 Mand til Flaaden, hvis Sag i Anledning af den dem tilkommende Løn han varmt og djervt taler hos Kongen. »Disse Folk ere meget utaalmodige«, skriver han, »som de i en 5 Maaneder⁹⁰ har ventet efter at komme i Tjenesten og ei kunde fortjent Noget og prætenderer fra den Dato af, de kan bevise at være kommen i den Havn, de skal embarqueres, at de maa nyde deres $\frac{1}{2}$ Gage foruden Kostpengene. Sandelig, allernaadigste Herre og Konge, er det i mine Tanker en stor Synd at binde Munden til paa den Oxe, som tærsker; det skal ei heller beløbe sig mere end 7 Mark til Mands om Maaneden, og hvis de det ei skulde bekomme, vil det først være tungt at fægte med uvillige Folk, som istedetfor at have Lyst til Eders Majestæts Tjeneste græder og hyler og er færdig til at dræbe sig selv, hvoraf jeg har seet en 400 saaledes med største Hørsomhed lamenteret, saa en Større maatte blive blød derved. Denne Post er af en stor Vigtighed; thi ved en maadelig god Medfart vil Eders Majestæt saaledes vinde disse hulde og tro norske Hjerter, som med et fri Mod og god Villie søger efter Eders Majestæts Tjeneste, hvor jeg paa den anden Side kunde

frygte, om paa Slige ei gjordes Reflektion, de da vilde, ligesom i Sverrig, en anden Gang løbe til Skove og i Søen, og Eders Majestæt saaledes fattes Folk til sin Flaades Bemanding.« Han bad ogsaa Kongen paa Officerernes indstændige Begæring, at de ved Prisernes Opbringelse maatte nyde samme Ret, som deres Formænd i forrige

⁹¹ Krig. Begge disse Andragender anbefalede af Conseillet til Kongen. Men Officererne synes at have maattet vente længe paa Prisepengene, og under hele Krigen lede baade Officerer og Matroser under Udeblivelsen af deres Løn.

⁹² Imidlertid trængte Hæren gennem Holsten ind i Mecklenborg og Pommern; Wismar indespærredes, og et Corps Infanteri stilledes for Stralsund, som Russerne og Sachserne skulde beleire. Ved Midten af Juli gik ⁹³ Gyldenløve til Østersøen med Hovedflaaden for at hindre svenske Troppe- og Ammunitionstransporter til Pommern. Nogle Rygter fra Carlskrona om, at den svenske Flaade snart vilde være i Søen maaske med 40 Skibe, foranledigede, at Sehested den 1ste August ⁹⁴ fik Befaling til med fire Linieskibe at forene sig med Hovedflaaden. Ordren traf ham stærkt optaget af svenske Kapere. Han har ikke et Minuts Ro, skriver han ⁹⁵ til Conseillet; »thi sandelig, 230 Seilere, svenske næsvise og sultne Jagthunde, ingen Mynder har at sende efter dem, kan flye en fattig Karls Hoved saameget at bestille, han knap ved, hvor han er vendt. Iøvrigt, da Gud forlade Svensken, som ved hans listige og falske Tidender om hans Transport, som jeg er forsikkret

om ei kan skee i en Maaned endnu, har hindret H. E. Hr. Baron Løvendal og mig at gjøre ham den Skade, han aldrig kunde hindret os, og kunde næst Guds Hjælp bleven D. M.s Riger og Lande til største Fordel.* Alle Folkene paa Eskadren vare friske, og det vilde sige meget, da der ellers var stor Sygdom paa Flaaden paa Grund af slet Proviant og Mangel paa Klæder, til Sorg og Harme for Officererne, som intet havde med Økonomien at gjøre; den henhørte under det usøkyndige Generalcommissariat, som jo ogsaa manglede de fornødne Penge. Tilmed var der ved forrige Aars Udgang brudt Pest ind over Landet.

I Begyndelsen af August seilede da Viceadmiralen med fire Linieskibe, to Fregatter og sine to smaa Kapere, som han haabede skulde nytte Gyldenløve bedre 96 end nogen af Kongens Fregatter, til Østersøen og forenede sig med Hovedflaaden.

Det bar hen mod den vendiske Stad, som Wallenstein vilde tage, om den saa var lænket med Kjæder til Himlen, men maatte lade staae — her, ved Rygen og Ruden, skulde Sehested vinde sit Ry. Men Aar gik hen, før den Vold kunde blive gjennembrudt, der reistes om den af Frostjætter, Usamdrægtighedsaander og alskens Thurser.

De Allierede holdt Stralsund blokeret, men kunde intet Videre foretage, fordi de manglede Artilleri. Det blev da besluttet, at det danske Artilleri, som efter den 97 første Bestemmelse skulde have været sendt til Wismar og var ladet i dertil passende Skibe, skulde bruges ved

Stralsund. Det maatte nu omlades i Fartøier, der kunde gaae ind ved de flade pommerske Kyster, hvorved der tabtes Maaneder. Tilmed holdtes Artilleriskibene af Hertugen af Gottorp paa Grund af Pesten i en lang Quarantaine.

Zaren lod spørge, hvorfor Alt stod stille ved Stralsund. Scholten forestillede ham da, at Planerne vare blevne forandrede, og at man maatte have Taalmodighed, til Artilleriet kom.

98 Imidlertid blev der ved Sehesteds Hjælp samlet Transportskibe og fladgaaende Baade til Landgang paa Rygen, og Gyldenløve fik Ordre til at støtte dette Foretagende med Flaaden. I Oktober meldte General-
99 admiralen, at han den 18de s. M. var kommen til Rygen for at understøtte Kongens Planer, saavidt Flaadens Tilstand og den sene Aarstid vilde tillade det; men hvis Commissariatet ikke strax sendte Levnetsmidler, maatte han inden 8—10 Dage gaae til Kjøbenhavn for at faae Proviant; hvis Kongen ikke bifaldt dette, vilde der blive stor Desolation; der manglede Øl, Brød og Brændevin, og største Delen af Besætningen var halv nøgen.

100 Ved November kom Sehested til Rygen med de fladgaaende Fartøier. Kongen forlangte at høre hans Mening om Landgangen; om hvorvidt Flaaden, som
101 den nu laa ved Rygen, vilde kunne hindre en svensk Transport til Stralsund; om den kunde hindre en mulig svensk Landgang paa Sjælland, Lolland eller Falster; om Maaden, hvorpaa Landgangen paa Rygen kunde

iværksættes; om der til Foretagendet kunde undværes 2000 Mand af Infanteriet paa Flaaden; hvorlænge Flaaden uden Fare kunde blive liggende ved Rygen, m. m.

Viceadmiralen udtalte i sit Svar, at i Stormveir kunde Flaaden ikke hindre Fjendens Transport; en Landgang paa Øerne kunde vel hindres med godt Veir, da Flaaden kun havde to Mil til »Rivieraen«, hvorfra den kunde sætte Cursen lige til Kjøgebugt. Han angav, hvorledes Landgangen kunde iværksættes. At 2000 Mand skulde kunne undværes fra Flaaden, ansaae han for umuligt. Længere end syv Dage kunde Flaaden ikke uden Fare blive ved Rygen.

Sehested fik nu Ordre til at lægge sig ved Barth ¹⁰² for at holde Veien aaben til Rostock, da Hæren i tre Uger ikke havde kunnet faae Brød fra denne By for nogle svenske Skibes Skyld, som havde posteret sig ved Barth. Han forjog Fjenden med sine hensigtsmæssige smaa Fartøier og reddede 25 Skibe, som vare komne fra Rostock med Brød og Ammunition, og hvoraf 6 vare jagede paa Grund, saa der blev stor Glæde i Leiren, og Kongen lovede ham megen Naade.

Beständig ventede man paa Artilleriet. Noget ind ¹⁰³ i November kunde Gyldenløve, der havde over 3000 Syge, ikke holde Søen længere og gik med Flaaden til Kjøbenhavn. Da Artilleriet endelig den 14de gik fra Frederiksort, overfaldtes det af en Orkan, saa at kun Halvparten langt om længe kom til Greifswalde, hvor Sehested fik det udskibet. Han dækkede det med sin ¹⁰⁴ Eskadre og holdt Stralsund blokeret fra Søsiden. Der

holdtes nu flere Krigsraad mellem Sehested, Scholten og de sachsiske Generaler. Viceadmiralen tilbød at føre Hæren fra Greifswalde til Rygen i de fladbundede Fartøier, han havde, hvilket maatte kunne lykkes, da han vidste, at Fjenden ikke var istand til at forsvare sig, end mindre til at angribe, saalænge han ikke blev forstærket fra Sverrig; men skete dette, vilde Sagerne faae en anden Fase. Generalerne havde en Del Betænklichkeiten; men al Mulighed for Foretagendet forsvandt, da Wachtmeister, benyttende Flaadens Fraværelse, med 24 Linieskibe bragte en betydelig Troppestyrke og Proviant til Stralsund den 6te December. Commandanten i Fæstningen opfordrede ham til at ødelægge Sehesteds Eskadre, som hindrede Forbindelsen med Rygen; men den laa saa fordelagtigt, dækket af Landbatterier, at Wachtmeister ikke vilde angribe den. Den danske Hovedflaade, der med megen Anstrengelse blev nogenledes bemanded og stilledes under Barfod i Gyldenløves Sted, som var syg, hindredes af Modvind i at komme ud, før Wachtmeister var naaet tilbage til Carlskrona efter fuldført Expedition.

Hæren gik nu fra Stralsund og vilde vende sig mod Wismar, hvor Jørgen Rantzau nylig havde vundet en Seir over Garnisonen; men ogsaa denne Fæstning fik Undsætning, og Hæren forlod da Pommern og Mecklenborg. Her var altsaa nu ikke mere Noget at udrette for Sehested; han bragte en Del af Artilleriet til Grønsund og seilede tilbage til Kjøbenhavn. Angaaende den slette Forsyning, som havde hæmmet alle Flaadens

Bevægelser, lod Kongen anstille Undersøgelser, og Generalcommissariatet blev delt, saa at Søetaten fik sin særegne økonomiske Bestyrelse.

Pest, daarlig Forsyning og de Forbundnes Ombestemmelser med Hensyn til Artilleriet havde dette Aar hindret Foretagendet mod Stralsund.

1712.

Planerne for næste Aar lagdes saaledes, at Frederik IV skulde erobre Bremen og med sin Sømagt understøtte Russernes og Sachsernes Angreb paa Pommern, samt blokere Wismar; Sachserne skulde sende Beleiringsartilleri til Stade nedad Elben; de Danske skulde levere Artilleri til Stralsund.

Sehested indgav i April 1712 en »allerunder-¹⁰⁶danigst Erindring« for at forekomme, at Flaaden i næste Felttog mødte »de Viderværdigheder, som nu i to Aar formedelst utilstrækkelige Anstalter havde mødt.« Efter at have talt om Proviantens Ladning erindrer han om, at der maa skaffes Øl i tilstrækkelig Mængde; Brænde, Brændevin, Tobak og Piber maa heller ikke mangle; og navnlig maa der anskaffes 5000 Klædesklædninger og 3—4000 Skjorter samt Sko og Strømper. De fornødne Hospitalsskibe maa der uomgængelig sørges for. Der maatte gives Generalcommissariatet Ordre angaaende usaltet Kjød til Flaaden og de nødvendige Medikamenter; ogsaa tørrede Blommer, Ingefær, Roer og Kaal behøves, hvorved Folkene udsættes mindre for Skørbug. Ordre maatte gives til

Embedsmændene i Provindserne, at, hvor Syge sættes iland, skal Stedets Magistrat antage sig dem. Skeer dette ikke, lader Øvrigheden de Syge ligge flere Dage paa Gader og Stræder, ja paa Marken, »for længere end til Land kan vore Fartøier ei bære dem« ..., »og Penge har vi ei at betale for dem ... og ved slige slette Anstalter blive vore Matroser kjede af Tjenesten, som er H. M.s Skade; desuden er det en raabende Synd ei at tage Omsorg for sine Underhavende.*

Generaladmiralen maatte have et Ziffer for at kunne give Kongen rigtig Underretning om Flaaden. Til Slutning beder han i Anledning af Kongens Befaling, at Officererne skulle forblive i de Skibe, de førte forrige Aar, hvorved nogle af de ældste og bedste Officerer sent eller slet ikke vilde komme ud, fordi deres Skibe først maatte repareres, at det maatte tillades Generaladmiralen heri at gjøre nogle nødvendige Forandringer efter Skjøn.

Der skulde altsaa igjen sendes Artilleri til Pommern. Løvenørn, som i dette Aar tog Tjeneste hos Frederik IV som Generaladjutant, fik Befaling til at conferere ¹⁰⁷ med Sehested om, hvordan det bedst kunde gøres. Den udmærkede unge Mand blev Sehesteds fortrolige Ven. De havde megen Møie med at skaffe de nødvendige Fartøier, men i Juni var Artilleriet indskibet og blev sendt til Grønsund.

Sidst i Juli gik nu Sehested paany med en Eskadre af fladgaende Fartøier til Pommern. Selv var han paa ¹⁰⁸ »Ditmarsken«, et Orlogsskib, bestemt for Elben og

derfor fladbundet; dertil havde han fire Fregatter og lignende Fartøier, »Kronjagten«, »Christiansø«, »Phønix« og »Gravensten«, samt tre bevæbnede Pramme, »Arken Noa«, »Helleflynderen« og »Ebenetzer« med 16, 14 og 12 Kanoner, noget ganske Nyt og Usædvanligt; de vare indrettede af Judichær med megen Omsigt og Flid efter en Tegning, Sehested havde bragt med sig fra ¹⁰⁹ Frankrig, og ypperligt egnede til Krig ved disse flade Kyster. Desuden en Bombarder samt Smaafartøier. En Eskadre under Barfod dækkede de fladgaende Fartøiers Overgang til Pommern. Den 27de Juli ankrede Sehested ved Vesterdybet. I Nydyb, Farvandet mellem ¹¹⁰ Fastlandet og Rygen, hvortil dette Løb fører ind, laa den svenske Commandeur Henck med en Flotille af »stralsundske Fregatter« (fladgaende, i Pommern byggede Skibe), nogle Pramme, en Kreiert og en Bombarder, 12 Fartøier, hvormed han forsvarede Indløbet og hindrede al Tilførsel til Hæren ved Stralsund. Grundene havde han benyttet til at lægge sig saaledes, at de større Skibe ikke kunde angribe ham; han var dækket af et Landbatteri paa Rygen og havde forsænket Indløbet med Vrag og Ankere. Han maatte fordrives. I en heftig Tordenbyge kom et af hans Skibe paa Grund, hvorved hans fordelagtige Stilling kom noget i Uorden. Dette Øieblik benyttede Sehested til at angribe. Den 31te Juli om Morgenens lod han Prammene varpe op mod Fjenden. De dygtige smaa Fartøier, som kunde komme frem, hvor de større Skibe ikke kunde seile, bragte han og Commandeur-

captain Carl saa nær ind under de fjendtlige Skibe, at disses Skud gik over dem, og lod dem saa begynde at kanonere. I halvtredie Time blev han ved Prammene, derpaa forsøgte han at føre de andre Fartøier frem. Medens Fjenden bombarderede dem og beskød dem fra sit Landbatteri, arbeidede de sig noget frem, men da sprang Vinden dem lige imod og standsede deres Fremrykning i det forsænkede Farvand. Sehested hævede nu Angrebet; Skydningen havde varet fra Kl. 9 $\frac{1}{3}$ til 4. De Svenske havde, som det angives, 30 Døde og 68 Saarede; de danske Pramme havde 8 Døde og 15 Saarede; de andre danske Skibe havde ingen Folk mistet.

I Relationen til Kongen kan Sehested »ikke noksom rose« alle sine Officerer og Folk; særlig nævner han Carl, hvis »Duelighed og Mandelighed han ikke nok kan berømme«. Sin Modstander Henck »maa han lade den Ære, at han er en fornuftig Sømand og en tapper Soldat.«

Sehested sendte ogsaa strax Underretning om denne Træfning til den sachsiske General Hallard og til Menzikof, som commanderede Russerne.

Imidlertid forsænkede Henck endnu mere Vesterdybet; Sehested holdt da med Prammene ind gjennem det snevre Vand mellem Ruden og Usedom for at angribe ham fra den anden Side. De Svenske maatte nu forlade deres Stilling og trak sig den 5te August tilbage til Palmerort paa den rygenske Kyst. Efter at have ladet et i Vesterdybet nedsænket Vrag optage, 111 gik Sehested den 6te August med hele Eskadren gjennem dette Farvand og lagde sig ved Greifswalde. Fire

Kornskibe havde han med, som kom Hæren meget godt tilpas.

Nu var Veien aaben til de Forbundnes Hær ved Stralsund. Viceadmiralen berettede til Kongen, hvorledes den svenske Commandeur havde maattet vige ham Pladsen, »dog sandelig i god Orden og Skik«; ¹¹² nu kunde Artilleriet uden Fare komme, naar det blev dækket af Flaaden. Han har hørt, at Fjenden ikke kan bemande mere end 16—18 Linieskibe; tænker sig, det vil blive en lykkelig Dag for Kongen, naar Gyldenløve forenet med Barfod møder Svensken. Lige før han kom til Rygen, havde de Svenske forberedt et Angreb . . . »Eders Majestæt kan alene slutte heraf, at hans zariske Majestæt har Aarsag at være fornøiet med Eders Majestæts Søarmatur.« I et samtidigt Brev til Conseillet skinner hans glade Stemning gennem hver Linie. Han har ¹¹³ seet Barfod gjøre Seil fra Jasmund og slutter af hans Bevægelser, at han har Gyldenløve i Sigte; »og naar det er saa, som jeg nok formoder, saa kan Ørnen sidde paa Høienhald igjen. Viceadmiral Barfod har og ladet mig vide, at alt Folket er friskt i Flaaden. Men for Guds Skyld, lader Generalcommissariatet sørge for fersk Kjød og godt Øl; thi ellers frygter jeg for Svaghed i Flaaden i September« . . . »Gud glæde nu Deres høie Excellence med saa lykkelig en Expedition, som Gud har velsignet mig med, saa er al min Sorg slukt.«

Men de Forbundne, som med deres delte Interesser ikke stode fast sammen, benyttede ikke det vundne Øieblik. Umiddelbart efter Affairen ved Nydyb kom

- Zaren, ledsaget af Menzikof, fra Stettin, som hans Folk
 114 beleirede, til Anklam, hvor Sehested og General Hallard
 modtog ham. Han spurgte den danske Viceadmiral
 om Artilleriet. Sehested svarede, at det var i Beredskab,
 men det maatte efter hans Konges udtrykkelige Befaling
 ikke udleveres, før Sachserne havde bragt tilstede, hvad
 de skulde levere. Zaren sendte da strax Bud til Kong
 August for at paaskynde denne Sag og tog derpaa til
 Greifswalde, hvor en Del af Hæren stod, og hvorfra
 han den 10de August besøgte Sehesteds Flotille og
 besaa Skibene. Han var herefter ofte den danske
 Viceadmirals Gæst paa »Ditmarsken«. Den 19de kom
 Artilleriet, dækket af Hovedflaaden under Gyldenløve.
 Efter alle Aftaler skulde Angrebet paa Stralsund altsaa
 gaae for sig. Men nu vilde Zaren tage Stettin først.
 115 Han tilkjendegav Sehested, at de russiske Soldaters
 Magasin i Polen var blevet ødelagt, hvilket vilde tage
 5—6 Uger at faae erstattet, og forinden kunde hans
 Tropper ikke rykke for Stralsund; han vilde derfor
 angribe Stettin og anmodede Viceadmiralen om at
 levere ham Artilleriet ved denne By. Da Sehested
 svarede, at han ikke kunde udlevere det, med mindre
 det skulde bruges ved Stralsund, erklærede Zaren ham
 ved sin Tolk, at Angrebet paa denne By kunde de
 ikke begynde før om 5 Uger; Stettin kunde de inden
 den Tid have indtaget, hvorefter han da med al Kraft
 vilde gaae mod Stralsund; men hvis Viceadmiralen ikke
 gik ind paa Forslaget, var han ikke forpligtet til at
 give mer end 7000 Mand til Stralsunds Beleiring og

fik saa at gaae tilbage med sine Tropper for at subsistere. Sehested bad om en Copi af det nye Projekt — som Zaren allerede havde ladet afgaae til Kong Frederik med tre Courerer — og sendte den skyndsomst til Kongen med Forespørgsel om, hvordan han skulde forholde sig i denne Sag. Artilleriet lod han strax lade i smaa Fartøier, som kunde føre det enten gennem Peenen til Stettin eller til Greifswalde, eftersom Kongens Villie maatte være.

Det var en slem Forstyrrelse i Sagernes gode Gang og haardt for Sehested, som med saameget Held havde beredt Vei for Angrebet paa Stralsund. Med Beretningen til Conseillet skrev han: »Af Hosfølgende seer ¹¹⁶ Deres Excellencer hvordan Sagerne staa; faaer jeg ei snart Ordre, gaar paa min Ære Zaren bort, og saa staaer vi udi en Vaade« ... »Grev Flemming*) kom igaar; Zaren har ingen Tro til ham, Menzikof endnu mindre. Jeg er sandelig hjertelig kjed af disse høie Herrestands Personers naadige Nærværelse; ingen Ro har man, drikke, æde ... disputere, finde Svar paa det, man aldrig ved, og altid warum dat und warum nit dat; sandelig, varer det længe, bliver jeg siug, for det er saa høit og saa laut, man aldrig kan finde sig derudi« ... »kommer jeg vel af deres Galei, saa skal Gud bevare mig fra Moskoviter og Sachser, hvor det gjælder om Subsistance og Redlighed. Sandelig den ene som den anden vil have os ved Næsen« ... »Gud hjælpe Deres Excellencer i disse underlige Conjunkturer; en aparte Fred er farlig, men altid

*) Overgeneralen over de sachsiske Tropper.

at fixeres af sine Allierede og aldrig at blive længere ved en Ting, end man binder en Pind ved en Pølse, det er besynderligt.

- 117 Medens dette stod paa, var Zaren igjen, den 20de August, hos Sehested paa »Ditmarsken«. Han havde længtes meget efter Flaaden og meldte strax Gyldenløve, at han vilde besøge den. Da han nu hørte, at tre russiske Skibe vare komne fra Værfterne i Archangel og laae for Anker nogle Mile borte, tog han derhen paa en af Sehesteds Fregatter, gik ombord paa et af sine egne Skibe, »St. Peter« hed det, hvor da det russiske Flag med Andreaskorset heisedes paa Stortoppen, og seilede saa til Flaaden. Gyldenløve gik først ombord hos Zaren, som, efter at der var bleven drukket et Par Skaaler og skudt med Kanoner, gik med den danske Generaladmiral i hans Chaluppe, hvor nogle russiske Herrer og Zarens Nar fulgte med. Da man kom til Admiralskibet, »Elefanten«, blev Zar Peter her modtaget af alle Flaadens Officerer, som stode paa Faldrebet, og hilst med 27 Skud. Derpaa kom det øvrige Følge. Der blev nu drukket Skaaler med ni Skud til hver Skaal; saa gik Zaren rundt i Skibet og besaa Kanonerne, Tougene, Bjelkerne, Krudtkammeret, Gryn timerne, Ærterne, Flæsket, Alt til det Mindste, hvorefter han gik tilbords. Blandt de 12 Personer, som spiste med ham, vare foruden Generaladmiralen, som sad ved hans høire Side, Viceadmiralerne Sehested, Juel, Raben, Reedtz og Barfod. Maaltidet varede syv Timer. Efter Bordet talte Zaren om Adskilligt, og meget om Flaaden, som i alle Maader stod

ham vel an. Medens han saaledes talte, gik hans Nar rundt om ham og gjorde allehaande Løier. Han holdt meget af den Nar, saa at han undertiden omfavnede ham og kyssede ham paa hans Hoved. Ud paa Natten gik han med Viceadmiral Just Juel over paa hans Skib »Havfruen« og overnattede der med hele sit Følge. Han holdt sig i det Hele meget til Juel, som havde været Gesandt hos ham i tre Aar og kunde tale Russisk, og for hvem han synes at have fattet megen Godhed*).

Den næste Dag førte Sehested Zaren over paa det store Skib, »Frederik IV«, med hvilket han havde faaet Lyst til at gaae under Seil; han sagde, han havde ikke nogensinde seilet med saa stort et Skib. Viceadmiral Reedtz, som førte det, gik ud med ham, men under Farten knækkede Forstangen, der var mør, og Zaren gik da over paa Skibet »Lolland«, som var ude at krydse. Dagen derpaa lod han skyde med Skarpt for at erfare, hvor langt Kuglerne fra vore 24 Punds Kanoner kunde række, og besaae derefter alle Tredækkerne. »Allevegne blev tæt drukket, mest hos Generaladmiralen, og skudt ved hver Skaal«. Næste Formiddag, den 25de August, gik Zaren fra Flaaden over paa sin egen Fregat, »Elias«, »og var han i alle Maader vel fornøiet og tilfreds«.

*) Den elskværdige og intelligente Just Juel, som i disse tre Aar bestandig havde færdedes med Zaren og fulgt ham paa hans Reiser, udtaler om ham i sin Selvbiografi: »Denne fornuftige Herres Visdom og Forstand at udføre bliver her for vidtløftigt thi til hans Berømmelse kunde og burde med Rette skrives mange Folianter; har dog han, som det ganske menneskelige Kjøn, havt sine smaa Feil.«

(Thottske Samling 1942,4. Kgl. Bibliothek).

118 Ifølge en allerede forrige Aar truffen Bestemmelse
 skulde Zar Peter have Overcommandoen over den
 119 danske Flaade, og den blev ham nu overdraget. Han
 befalede da strax Sehested at føre Artilleriet til Stettin.
 Viceadmiralen overgav Commandoen over Eskadren i
 sin Fraværelse til Commandeurcaptain Carl og paalagde
 120 ham at sørge for, at de Syge forsynedes med ferskt
 Kjød og godt Øl; «Folkene lader han sommetider efter
 eget Godtfindende gaae iland og forfriske sig, paa det
 de altid kan holdes i god Humeur.» Han var allerede
 paa Veien til Stettin med en Del af Artilleriet, da han
 121 standsedes af en Ordre fra Kong Frederik, som bestemte
 modsatte sig det nye Projekt. Hvis Artilleriet ikke
 skulde bruges mod Stralsund, skulde Viceadmiralen
 bringe det Altsammen tilbage til Kjøbenhavn. Ordren
 medbragtes af Løvenørn, som Kongen havde sendt til
 Zaren for at formaae ham til at blive ved den trufne
 Aftale. Ogsaa Kongen af Polen, hvem Løvenørn traf
 hos Zaren i Wolgast, var imod Planen med Stettin.
 Da den danske Afsending fremstillede sig med den
 kongelige Skrivelse, tog Zaren ham strax til en Side
 og spurgte, om hans Konge «var fortræden over den om
 Stettins Beleiring tilskikkede Proposition?» Løvenørn
 talte da om Kongens store Venskab for Zaren, der
 umuliggjorde nogen personlig Fortrydelse; kun maatte
 han holde paa den aftalte Plan, at ikke denne Cam-
 pagne, som den forrige, skulde gaae frugtesløst forbi.
 Zaren forsikkrede, at han havde holdt Foretagendet
 mod Stettin for det mest gavnlige for det fælles Bedste;

men da han saae, at begge Kongerne vare derimod, vilde han komme dem imøde.

Næste Dag kom Sehested til Wolgast og meddelte Zaren Indholdet af den Ordre, han havde faaet fra Kongen. Zaren svarede, at da Kongen af Polen var tilstede, med hvem hans Konge fornemmelig havde forhandlet om Foretagendet mod Stralsund, havde han ikke videre at befatte sig med Artilleriet. Han var enig med Kongen af Polen om at gjøre Landgangen paa Rygen og angribe Stralsund og gjøre dermed saa meget, som var muligt; men dette Artilleri fandt han for lidet til den By; naar han havde gjort sit Bedste, kunde Ingen forlange Mere af ham. Han var her kun som Auxiliær; Kongen af Polen maatte give den begærede Forsikkring om Artilleriets Anvendelse. »Han for sin Person, som en Sømand, vilde være ved Descenten paa Rygen.«

Det blev nu besluttet, at saasnart Artilleriet var udskibet, skulde Sehested angribe den svenske Commandeur Henck og forjage ham forbi Dänholm, og paa samme Tid skulde 7000 Mand russisk Infanteri, 3000 Mand sachsisk Cavalleri og 200 russiske Dragoner overføres til Rygen. Brød til de 7000 russiske Tropper skulde Kongen af Polen levere, ellers havde den Sag ikke været gjørlig. »Havde Generaladjutant Løvenørn ei været her«, skriver Sehested, »havde vi sandelig ei kommet saavel til Rette med hans zariske Majestæt som nu.«

Viceadmiralen begyndte øieblikkelig paa Udskib-

ningen og forberedte Landgangen. Den 7de September ¹²³ kom Zaren til »Ditmarsken« paa sin Fregat »Elias« og gik ombord til Sehested; om 6—7 Dage skulde Angrebet gaae for sig. Da hørte man, at den danske Hovedflaade, som den 26de August var gaaet fra Rygen for at iagttage den svenske Flaade, havde maattet trække sig tilbage til Dragør for denne, som var otte Skibe stærkere, og at en betydelig svensk Troppetransport var sendt i Søen. Dette vakte stor Uro hos de For- ¹²³ bundne. Der var ikke Andet for, sagde Zar Peter, end at han selv maatte tale med Kong Frederik. Han opsøgte Løvenørn i hans Kvarter og talte med ham om, hvorledes dette bedst kunde skee. Begge de allierede Fyrster ønskede, at Kong Frederik, som i dette Øieblik ved Stades Indtagelse var bleven Herre over Bremen, vilde sende en Del af sine ledigblevne Tropper til Stralsund. Zaren attraaede heftigt at komme sammen med ham, hvilket jo, da Kongen var ved Hæren, ikke langt borte, let kunde skee enten i Rostock eller Wismar, der af Zaren nævntes som Mødesteder. Da Kong Frederik holdt sig tilbage, blev han ret utilfreds. »Kongen kunde gjøre den store Reise til Italien for sin plaisir«, sagde han til Løvenørn, »hvorfor kunde han da ei gjøre 20 Mile for hans Skyld, da det dog var saa høit nødig.«

Den fælles Plan var strax bleven indstillet, men da man dog endnu ikke sikkert kunde vide, hvordan det vilde forløbe med Transporten, blev den gjenoptaget. Zaren og August toge selv til Egnen om Stralsund og

lode bygge Batterier for at understøtte Foretagendet mod den svenske Flotille. Den 17de September gik Sehested mod Henck og tvang ham til at trække sig hen ¹²⁴ under Stralsunds Kanoner, hvor han ankom ilde tilredt af et russisk Batteri, han maatte passere. Den 28de vare begge Fyrsterne hos Sehested paa »Ditmarsken«. Indskibningen til Rygen begyndtes; nogle russiske ¹²⁵ Regimenter vare allerede ombord — da der kom Tidende, at de Svenske havde landsat deres Troppetransport, 9400 Mand under Stenbock, paa Øen. Den danske Flaade, der hurtigt var bleven forstærket med den Eskadre, der laa ved Gøteborg og først nu kunde undværes der, var bleven opholdt af Modvind, saa at den ikke havde kunnet naae den svenske Flaade før ved Rygen, for sent til at hindre Landsætningen. Der blev ikke leveret noget Hovedslag. Men det lykkedes Gyldenløve den 29de September at ødelægge henimod 80 svenske Transportskibe med al den Proviant, som Stenbocks Hær skulde leve af, hvilket fik betydelig Indflydelse paa Krigens senere Gang.

Zaren blev høist uvillig over, at den danske Flaade ikke havde hindret Troppetransporten. Han tilkjendegav Sehested, at Landgangen ikke kunde finde Sted og reiste til Carlsbad. Han havde drukket for 1200 Rdl. ungarsk Vin hos Sehested den Sommer.

Al Viceadmiralens Umage var da spildt, hele hans smukke Arbeide forgæves. Han fik Ordre til at bringe Artilleriet tilbage til Kjøbenhavn. Eskadren skulde blive i Pommern under Carl, der, som Sehested skrev til

- 126 Kongen, havde udmærket sig ved »erfarent Sømandskab og extraordinært Soldatskab.« Den skulde være til Kongen af Polens Disposition; Viceadmiralen sluttede en Overenskomst med ham om dens Underholdning.
- 127 Han paalagde Carl for Alting at haandhæve god Orden og Skik, og at Guds frygt i Eskadren med ordentlig Bøn og Prædiken blev holdt; at see til, at Folket fik deres tilladte Portion og saaledes tillavet, at de ei havde Aarsag at klage; at lade sig være høit magtpaaliggende at proviantere i rette Tid; han skulde passe paa, at Ingen uforsvarligt forhuggede Proprietærernes Skove, haandhæve Landets Undersaatter i, hvad de mod Folkene kunde have at klage, og saavidt muligt hindre al Uorden m. v.; han skulde følge Kongen af Polens Ordre og hver anden eller tredie Uge give Viceadmiralen Rapport. Derpaa seilede han den 4de December fra Nydyb med Artilleriet og Transportskibene, 140 Fartøier, og kom den 6te til Kjøbenhavn.

At Hovedflaaden var gaaet ud saa svag, at den maatte gaae tilbage for at forstærkes, i Forbindelse med Mangel paa Sammenhold mellem de Forbundne, havde dennegang hindret Angrebet paa Stralsund.

1713 — 14.

Stenbock var altsaa kommen til Pommern med en Hær, men han havde mistet sin Proviant og nødtes derfor til et Vinterfelttog. Han gik ind i Mecklenborg og slog de Danske og Sachserne ved Gadebusch. Kong Frederik var selv med i dette blodige Slag, bestandig

opmuntrende sine Folk, der faldt som Helte, og var en af de Sidste, der forlod Valpladsen. Den svenske Feltherre kastede sig derpaa ind i Holsten; men en russisk Hær rykkede frem under Zaren selv, der ved Efterretningen om de Svenskes Udmarsch af Pommern var kommen tilstede, og Russerne og Sachserne i Forening med Resterne af den danske Hær fulgte nu efter Stenbock, der trængte høiere og høiere op og gik over den frosne Eider til Flensborg. Her standsedes han af indfaldende Tøveir, saa at han maatte gaae tilbage og tage Stilling ved Husum, hvor han omringedes paa alle Kanter. Den danske Konge, som var kommen til med Forstærkning, holdt Husum besat, medens Zaren indtog det af 4000 Svenske besatte Frederiksstad. Stenbock kastede sig da ind i Fæstningen Tønningen, som den gottorpske Regering — der nylig havde forsikkret Kong Frederik om sin ubrødelige Neutralitet — aabnede ham efter en hemmelig Aftale. Kongen erklærede strax Neutraliteten for brudt, besatte alle de hertugelige Lande og lod Skatterne derfra indbetale i den kongelige Kasse. Stenbock indesluttedes nu i Fæstningen. Til at holde ham indespærret fra Søsiden udrustedes en Del Elbfartøier. Commandoen overdroges Sehested; den 20de Februar 1713 udnævntes han til ¹²⁸ høistcommanderende Officer i Hertugdømmerne. Zaren ¹²⁹ kaldte ham strax til sig i Hamborg for at anbefale ham at paaskynde Udrustningerne og gik saa til Finland.

Sehested sørgede for Skibenes Ekviperung og fore- ¹³⁰ stillede de Ledende, hvor nødvendigt det var at faae

Fregatten »Stormarn« udrustet, saa at den kunde lægges paa Elben for at holde de Svenske i Skak. »Dersom jeg var Svensk og »Stormarn« ei laa paa Elben, skulde det ei vare to Gange 24 Timer, jeg jo skulde skaffe Stenbock, hvad han forlanget. De Svenske er sandelig ei taabelige, og derfor synes mig, at vi bør at være forsigtige.« Og han erindrede om, at de til Flaaden manglende Matroser maatte hverves, inden om faa Uger alle Matroser vare paa Farten andetsteds hen. Han

181 tilraadete Kongen, for at man kunde være sikker paa, at Stenbock ikke fik Proviant fra Søsiden, at give Gyldenløve Ordre til at lade Commandeur Thambsen med de norske Skibe observere den gøteborgske Eskadre og følge efter den, hvis den gik ad Nordsøen til Helgoland, og bad, at ikke 16, men 22 Skibe maatte sendes til Østersøen; ellers kunde det falde slet ud for tilkommende Campagne; »nu, Gud har gjort Alting godt igjen, synes ham uforgribelig, det var bedre at blive i det Visse end at vove.« Senere intercederede han for

182 »de stakkels Officerer«, som hverken »har Penge eller Credit mere,« »at de maatte faae nogen Penge at købe Mad for, da de har saa meget til gode.« Bestandig høres dette Suk baade fra Officerer og Matroser.

I April fik Viceadmiralen sine Skibe forøgede med Linieskibet »Island« og Fregatterne »Raa« og »Lossen«, som sendtes fra Kjøbenhavn. Fregatterne fik han med

183 megen Besvær ind paa Eideren og lagde dem saaledes, at de afskare Fjenden al Tilførsel ad denne Vei. Men Linieskibet gik for dybt; det lod han krydse ved Helgo-

land. Den 16de Mai maatte Stenbock capitulere med hele sin Hær. Ved Herregaarden Høiersworth lige uden for Tønningen overgav den berømte Feltherre sin Kaarde til Kong Frederik selv.

»Island«, »Raa« og »Lossen« sendtes nu tilbage til Hovedflaaden; de andre Skibe bleve for Tønningen, der holdt sig endnu en Tid lang. Sehested, som ikke behøvedes mere her, kaldtes efter sit eget Forslag til Kjøbenhavn, hvor han var »bedre ved Haanden« at ¹³⁴ dirigere, hvad der skulde foranstaltes til den pommerske Eskadre. Over denne havde han, skjøndt fraværende, stadig Overbefalingen. De Forbundne, især Russerne, huserede slemt i Pommern den Vinter, plyndrede og brændte den ene By efter den anden. Sehested skrev fra Hamborg den 24de Marts til Carl, at han skulde ¹³⁵ protestere paa Kong Frederiks Vegne mod denne Fremfærd; »dette maatte skee med Nidkærhed og dog med saa føielige Termini, man ei hans zariske Majestæt derover chagrerede, dog alligevel søges at tale Alting i Lave«. Ved samme Tid faldt Carl i en Duel og efterfulgtes af Rosenpalm. Eskadren gjorde god Fyldest; i Juli (1713) førtes en Afdeling Rytteri over paa Rygen; ¹³⁶ men de Forbundne trak sig tilbage efter et frugtesløst Angreb paa Stralsund.

Kort efter at Tønningen i Februar 1714 havde overgivet sig, foreslog Zaren, at han med en forenet dansk-russisk Flaade vilde seile til Carlskrona, angribe Castellerne og søge at ødelægge den svenske Flaade. Derefter skulde da en dansk-russisk Hær trænge ind i

187 Landet. Sehesteds Mening blev hørt her, som altid, naar noget Vigtigt skulde foretages. Han fandt det vel gjørligt, hvis Zaren kunde have 12 Skibe paa 50—60 Stykker færdige ved den 10de Mai, at et lignende Antal danske Skibe kunde forene sig med de russiske omtrent ved Dagerort. Men det maatte for Guds Skyld skee paa den Maade, at Zaren commanderede sine Skibe, og danske Officerer de danske Skibe, ellers vilde disse sikkert blive brugte til at bryde Isen med, og »naar det gik udi Klemme, da løb han vist nok bort med sine« og lod de danske drages med Resten. »Saa gjorde hans zariske Majestæt ved mig, da Transporten skete paa Rygen; saasnart han fornam, at den svenske Flaade var under Jasmund, lod han alle tre hans Fregatter om Nattetide lodse ud under Prætext at krydse, men gav den Ordre at retirere sig, istedetfor at de skulde secundere mig efter hans zariske første Resolution.« Medens denne Eskadre gik ad Dagerort, da vilde her arbeides paa de øvrige Skibe, at de ved Tilbagekomsten kunde findes seilklare, saa at den danske Flaade kunde være 22 Linieskibe, »saasom jeg ei gjør nogen Stat paa Zarens saakaldede Skibe af Linie, før jeg har seet dem.« Vilde nu Nogen sige, at de 12 Skibe kunde staae Fare for at blive afskaarne af den svenske Flaade, saa kan herpaa »svares, naar Sværdet er draget, staaer Seiren i Guds Haand; men ellers heder det, hvad der før er skeet, kan og endnu skee; sl. General Juel har med 14 Skibe slaaet sig igjennem den svenske Flaade; jeg mener, der findes vel dem i Eders Majestæts Sørjeneste,

der finder paa samme Vei, naar dette gjøres fornøden.* . . . Den hele, danske Flaade kunde da gaae ind i Carlskrona, naar Zaren havde indtaget Castellerne, men ikke før. »Det kommer mig synderligt for, at Zaren er bleven saa dristig iaar, da han 1712 ikke kunde resolve til at gaae iland paa Landet Rygen, hvor jeg viste ham at kunne sætte 6000 Mand i Land og strax en Time derefter skaffe ham de andre 6000 Mand paa samme Sted.« . . . Entreprisen vil uden Tvivl kunne gaae lykkelig af, naar Kongen maa lade sine Fartøier bruge efter eget Godtfindende; »men skal hans zariske Majestæt raade derfor, vil Omkostningerne og Tiden være tabt; thi jeg er forsikkret, at de gjerne tabte Eders Majestæt endnu en Campagne. Og derfor synes mig, at Zaren burde bindes til at betale Omkostningerne, om Projektet ikke lykkedes til Eders Majestæts Fordel og Velbehag.«

Gyldenløve udtalte i sin Betænkning, at ved dette ¹⁸³ Projekt kunde en god Fred hænge i Vægtskaal mod Landets yderste Ruin, og Vægten maaske endda helde mest til den onde Side.

Planen blev aftalt mellem Kongens og Zarens Ministre den 6te Marts; men det blev ikke til Noget dermed; Kong Frederik trak sig tilbage. Krigen standsede helt i dette Aar. Zaren havde nok at gjøre med at erobre Finland, og det dødtrætte Sverrig kunde kun søge at værge sig paa disse Kanter; Kong Frederik rustede sin Hær og Flaade med de Penge, der kom ind fra de beslaglagte gottorpske Lande.

I Marts døde Énkedronningen, Charlotte Amalie. I Sørgetoget fra Kjøbenhavn til Roskilde, hvor Begravelsen¹³⁹ skulde foregaae, bar Sehested med Viceadmiral Juel og sex andre Herrer Baldakinen over Kisten.

Men i Tyrkiet vaagnede Carl XII af sin lange Drømmetilstand. I fem Aar havde han dvælet der, altid haabende paa at kunne vende hjem i Spidsen for en tyrkisk Hær. Nu vare Tyrkerne kjede af det lange Ophold, og i Sverrig begyndte man at tale om en ny Regering. Carl brød op, tog Veien over Wallachiet, skilte sig i Pitest fra det øvrige Følge og red med Oberstlieutenant Düring alene i 16 Døgn gennem Ungarn, Østerrig, Franken, Hessen, Hannover og Mecklenborg, 286 Mile, til Stralsund, hvor han viste sig den 22de November 1714. Der gik som et elektrisk Stød gennem alle hans Modstandere, og Krigen brød ud i høie, lyse Flammer. Alt hæmmende Galder forsvandt — Helt stod mod Helt.

1715.

Carl sendte den yngre Wachtmeister i Søen med fire Linieskibe og to Fregatter. Gabel slog ham med otte Linieskibe og nogle mindre Fartøier ved Femern og dels erobrede, dels ødelagde Eskadren. Det var i April 1715. Efter denne Seir sluttede Preussen og England sig til Danmark. En Hær af Danske, Preussere og Sachsere¹⁴⁰ paa 62000 Mand samlede sig for Stralsund. Kongerne af Danmark og Preussen fulgte selv med Hæren. Carl

havde opdrevet 15000 Mand. Han vilde med sin sidste Kraft værgе sin stolte Besiddelse i Tydskland. Det ypperligt befæstede Stralsund befæstede han endnu stærkere; sit Cavalleri lagde han paa Rygen for at forhindre en Landgang; Indløbene til Nydyb forsænkedes med Vrag og Ankere, og i Nydyb lagdes syv stralsundske Fregatter under Captain Christophers (Anckar-crona); Batterier byggedes paa Ruden og paa Rygens og Usedom's Kyster. I Stettinerhavet posteredes syv stralsundske Fregatter under Captain Unbehawen (Cron-hawen) for at hindre Overførselen af det preussiske Artilleri, som skulde bruges for Stralsund. Saaledes haabede Kong Carl at kunne holde Fjenden ude.

Det overdroges Sehested at aabne Dybene og føre de Allieredes Hær over til Rygen. Han fik da udrustet en fladgaende Flotille som den, han førte 1712, de samme Fartøier og nogle flere. Man vilde give ham ¹⁴¹ for lidt Ammunition, 60 Skud til hver Kanon istedetfor 100, efter et nyt Reglement, der saaledes formindskede Ammunitionen; men han vilde ikke lade sig nøie dermed, stod paa, at han vilde have de nødvendige 100 til hver, og fik dem. Han forestillede Kongen, at Hovedflaaden maatte være stærk for at støtte Fore- ¹⁴² tagendet, og bad om Myndighed til uden Forhør og Krigsret at sætte de Commanderende fra deres Fartøier, naar Nidkjærhed manglede, ikke fordi der var det Mindste at sige paa Officererne; de ere fortrinlige; »men Frygt og Kjærlighed er en uskatteilig Ting, og helst i denne min allernaadigste Commission, hvor mange

Umuligheder maae ved Arbeidsomhed, exakt Lydighed og ved Guds Bistand gøres mulig.* Hvis han falder, 143 beder han Kongen naadigt erindre hans mangeaarige Fuldmægtig, Peter Ovesen.

144 Mod Midten af Juli 1715 afseilede Sehested med Flotillen, 10 fladgaende Skibe og de tre Pramme, 232 Kanoner, samt to Bombarderer med flere mindre Fartøier. Han var selv paa »Ditmarsken« med Rosenpalm som Næstcommanderende. En meget stor Pram, egentlig et Skytsskib, »Hjælperen«, som Judichær havde bygget efter en lignende Plan som »Arken Noa«, var ikke endnu seilfærdig; den skulde komme efter tilligemed tre Galeier. »Hjælperen« førte 46 Kanoner og laa kun 7 $\frac{1}{2}$ Fod i Vandet.

Den 18de Juli kom Eskadren til Nydyb, dækket af Hovedflaaden under Admiral Raben. Ved Dag gry næste Morgen saaes den svenske Hovedflaade, som førtes af Sparre, at komme østerfra, 21 Skibe stærk, med en stor Transport. Raben havde kun 16 Skibe; 8 engelske, som skulde have forenet sig med hans, gik andetsteds hen. Da han saaledes var for svag til at holde den svenske Flaade borte fra Rygen, kunde han kun dække de danske Øer og gik ad Møen til. Sehested var overladt til sig selv, i den farligste Stilling, omringet paa alle Kanter. Kong Carl, som saae, hvormeget der beroede paa denne Eskadre, besluttede at ødelægge den. Han gav Sparre Ordre til at hindre, at Raben kom den til Hjælp, og fem af de mindst dybtgaaende Linieskibe samt tre Fregatter sendtes imod den. Disse angrebe

nu fra den ene Side, og de stralsundske Fregatter fra den anden; den svenske Hovedflaade kunde angribe fra den tredie Side; fra Kysterne kanonerede Batterierne. Men Sehested trak sig hen paa det flade Farvand ved Nordenden af Usedom, som han vidste, at Preusserne havde isinde at angribe, og benyttede Grundene med saa stor Kunst, manøvrerede saa fortrinligt med sine Pramme, at han, ompændt som han var, alligevel holdt sig Fjenden fra Livet. Kong Carl gik ombord i Linieskibet Øland og ledede selv flere Angreb imod Sehested efter sin Skik staaende, hvor Kugleregnet var tættest. Men han maatte trække sig tilbage uden at have gjort Flotillen videre Skade; medens Prammene heftigt beskød Fjenden, gik de Svenskes Kugler over eller under Prammene, og disse værnede de øvrige Skibe. Ypperlig Tjeneste gjorde to norske Regimenter under Captainerne Brun og Hack; »jeg misted dem ikke for det røde¹⁴⁵ Guld«, skrev Sehested. Den 25de Juli slap Drikkevandet op for ham, saa at Mandskabet i flere Dage maatte drikke Brakvand. Han skrev til Kongen om, hvor nødvendigt det var, at Usedom blev indtaget; thi naar han »forsvarede sig mod de tre, havde han Intet at bedække den fjerde Side med.« Men hvis dette blev besluttet, beder han Kongen »for Guds Skyld ei at lade Flaaden gaae i Søen, førend den er 21 Skibe stærk,« da det ikke gjælder »paa Dristighed at attackere Fjenden, men mere paa Magten at kunne ødelægge Fjenden.« Han skal nok holde sig, haaber han, naar

blot Usedom maa blive taget. Officererne og Folkene ere fortrinlige; skjøndt de hverken faaer Søvn eller Hvile Nat eller Dag, saa tager de dog altid mod Fjenden med et frisk Mod.*

Uden Flotillen kunde der ikke tænkes paa at erobre Rygen og Stralsund. Preusserkongen gav derfor 116 Ordre til, at Usedom skulde tages, det koste, hvad det vilde. Obersterne Meyer og Møsting, som Kong Frederik 117 afsendte for at paaskynde Sagen, gjorde deres Bedste. Haardere og haardere trængtes Flotillen. Den 29de Juli begyndte Fjenden at bombardere fra Usedom, saa voldsomt, at Sehested maatte lægge længere ud fra Land. Nu blev han beskudt baade fra Linieskibene og fra de stralsundske Fregatter.

*For Sehested var Ilden, og Ilden var bag,

*Paa Siderne fyrtes saa fage —

Men han slog fra sig med Prammene — to svenske Fartøier jagede de tilbage — da fik han om Aftenen den 31te Underretning, at Usedom var lykkeligt indtaget. Han saae selv Kong Carl ride ud i Vandet og trække sig tilbage i en Baad over paa Ruden. Nu var den overhængende Fare forbi. I elleve yderst anstrengende Dage havde han bevaret Flotillen med ringe Tab af Folk mod den omgivende store svenske Sømagt og Landmagt anført af Carl XII selv.

Der blev nu strax skaffet Vand og brygget Øl til Folkene. Fjenden maatte indskrænke sig til Forsvar og Blokade, og man fik fri Forbindelse med Hæren.

Den 5te August var Kong Frederik hos Sehested og ¹⁴⁸ udtalte sin Tilfredshed i de mest smigrende Udtryk; ogsaa Kongen af Preussen var hos ham samme Dag.

Paa Usedom var kun endnu den stærkt befæstede Peenemünde Skandse i de Svenskes Magt; den toge Preusserne senere efter en blodig Kamp.

Endnu havde Viceadmiralen ikke faaet »Hjælperen« og Galeierne, som vare ham absolut nødvendige til Angrebet paa Flotillen i Nydyb. Saagodtsom i hver Skrivelse erindrede han om disse Fartøier. Man kunde ikke faae dem bemandede. Han foreslog da en Maade, hvorpaa dette kunde skee, ved Ombytning. Men inden ¹⁴⁹ der kunde være Tale om at angribe, maatte den svenske Hovedflaade fordrives, og det skete, da Raben forstærket med fem Skibe kom tilbage og mødte Sparre ved Jasmund den 8de August. Efter ni Timers heftig Kamp maatte den svenske Flaade ilde tilredt vende hjem til Carlskrona. Den danske holdt Søen i tre Dage, saa maatte den gaae til Møen for at reparere. Vor Flaade »holdt en skøn Linie og deilig tapper Ild« skrev Sehested. ¹⁵⁰ Kongen med Flere mente, at Raben burde have forfulgt Fjenden og gjort nogle Priser, og vilde først ikke ret anerkjende Seiren. Men Sehested holdt trofast paa Flaaden og dens Fører, med hvem han iøvrigt ellers nok kunde blive uenig. Nogle Dage efter Slaget skrev han til Conseillet, at han af en kongelig Ordre til Raben har ¹⁵¹ seet, »at den stakkels Flaade er altid lige ilde faren; jeg kan forsikkre Deres Excellencer, at aldrig nogen Flaade har gjort kjækkere eller bravere, (saasom jeg har

seet med mine egne Øine) end vores har gjort, og derfor beder, Deres Excellencer for Guds Skyld vil overtale hans Majestæt til, at Gud maa blive takket, og Viktoria maa blive skudt;« Raben kunde ikke forfølge Fjenden videre, fordi han manglede Ammunition; hertil var Ingen Aarsag uden de, der havde formindsket Reglementet . . . »Gud være tusindfold Ære for Seiren og befrie mig for Straffen, om han skal fortørnes, om man ei er taknemmelig nok for hans Naade og Beskærmelse.« Med

152 Vemod taler han om den i Slaget faldne Viceadmiral Just Juel, som aldrig vil blive glemt for sin dygtige og kjække Førelse af Avantgarden; »og som vi ikke maatte have den Lykke og beholde ham længere, saa vil vi dog Alle ihukomme ham og bruge hans Navn iblandt os til et Exempel.«

Kongen henvendte sig til Sehested for at faae at vide, om Flaaden helt kunde hævde Seiren. Vice-
153 admiralen forsikrede da, at den var saa fuldkommen, at siden Slaget ingen Svensk havde turdet nærme sig Jasmund; det vilde ikke have været forsvarligt af Raben at ville drive det videre med en bedre forsynet, desperat Fjende.

154 Han bad nu, om Raben maatte bringe ham den ventede Forstærkning og Transportskibene til Landgangen. »Mathies Thyges Maskine har jeg høilig nødig«, 155 skriver han til Conseillet, »thi det vil saamænd koste baade Arbeide og Sved, førend jeg kommer ind, men alligevel skal Ørnen dog komme paa Høienhald at sidde. En tre Pramme og et Par armerede Fartøier

er de dog bleven stærkere, men det er dog ikkun en Frokost for »Hjælperen.« Strax efter Flotillens Befrielse ved Landgangen paa Usedom havde Sehested sendt den hurtige og dygtige Commandeurcaptain Boisen ¹⁵⁶ til Stettinerhavet for at fordrive Cronhawen. I sex Timer sloges han forgæves med Fjenden. Viceadmiralen sendte ham da flere Fartøier, og da samtidig den svenske Flaade blev fordrevet, maatte Cronhawen vige for de Danske; men med stor Uforfærdethed og Sikkerhed ¹⁵⁷ førte han alle sine Skibe gennem Peenesundet, hvor de Allieredes Batterier berøvede ham over Halvdelen af hans Folk, og naaede at forene sig med Flotillen i Nydyb.

Nu var Stettinerhavet frit, og Veien aaben for det preussiske Artilleri til Stralsund. Touren var nu til Nydyb. Sehested havde nøie undersøgt Farvandet og skaffet sig gode svenske Lodser, navnlig havde han havt det Held at faae en, som selv havde været med til at nedlægge Vragene i Indløbet og altsaa kunde vise Vei ¹⁵⁸ gennem Forsænkningen. Med Længsel ventede han »Hjælperen« og Galeierne, som, da de endelig vare blevne bemandede, laae og ventede paa Vind. Sidst i August overfaldtes Flotillen af en Storm, der beskadigede ¹⁵⁹ en Del af Fartøierne. »Ørnen har en langsom Flugt,« skrev Sehested, »men naar Guds Time kommer, kommer den nok paa Høienhald endda.« Kongen af Preussen corresponderede med ham om Landgangen, som han stærkt længtes efter at faae iværksat. Han havde den største Tillid til Viceadmiralen. »Vous avez, mon

cher Mr. de Sehested,* skriver han i et af disse Breve,
 160 soutenu jusqu'ici le poste où vous vous trouvez avec
 une si grande réputation que cela m'a fait prendre
 pour vous toute l'estime et toute la confiance imagi-
 nables* . . . og slutter: *On ne saurait vous estimer ni
 vous aimer plus affectueusement que je le fais.*

Zar Peter, som færdedes med sin Hær i Finland,
 fulgte i største Spænding Bevægelserne ved Rygen.
 Han forlangte Gang efter Gang med Utaalmodighed
 en Copi af Beretningen om Slaget ved Jasmund, samt
 161 udførlig Underretning om Angrebet paa Sehesteds Flo-
 tille og om Viceadmiralens videre Dispositioner.

Efter otte Dages Forløb var Flotillen repareret.
 Jeg længes med Smerte efter Admiral Raben, saa og
 162 efter de søvnige og drømmende Galeier* skriver Sehested
 den 8de September til Conseillet. Uden Forstærkningen
 kunde han ikke indestaae for Udfaldet af et Angreb.
 Vinden var bestandig imod. Og blev Flotillen ødelagt
 i Nydyb, var hele Feltoget tabt. I sin voxende Utaal-
 modighed bad Kong Frederik Vilhelm ham indtrængende
 om, at det snart maatte gaae løs . . . *Je vous connais,
 163 mon très cher Monsieur, trop brave, que de croire que
 le tardement vient de vous. Je ne sais que trop que
 vous n'aimez que des actions semblables.* Hans egen
 Konge attraaede ikke mindre heftigt at begynde Angrebet.
 Kongerne sammenlignede Sehested med Fabius Cuncta-
 tor; toge saa ud til ham for selv at see Situationen —
 164 og fandt, at som Forholdene vare, havde intet Angreb
 kunnet foretages.

Men nu slog endelig Forløsningens Time. Nu kom de manglende Skibe til Flotillen og de Transportskibe, de Danske skulde levere. Den 13de September havde Viceadmiralen Alt, hvad han skulde bruge. Undtagen ¹⁶⁵ Vind. Den var stik imod. At forcere Indgangen i Nydyb, som forsvaredes af 13 stralsundske Fregatter ¹⁶⁶ foruden af Landbatterierne, gennem Forsækningen, mod Vinden, skulde synes en Umulighed. Men nu skulde det være. Det Umulige skulde gøres muligt.

Den 17de gik Sehested fra sin Station ved Usedom ¹⁶⁷ ud med Flotillen, der, foruden at efterhaanden en Fregat og flere mindre Fartøier vare komne til, altsaa var forstærket med den store Pram, »Hjælperen« (46 Kanoner) og de tre Galeier, og arbeidede sig ved Varpning og Bugsering op til Greifswalder Oie; her tvang den stærke Modvind ham til at ligge stille, indtil den noget sagtnedes; saa vandt han atter et Stykke frem og nærmede sig saaledes meget møisomt Indgangen til Nydyb, hvor Commandeurerne Blom og Cronhawn laae med den svenske Flotille. Den næste Dags Aften maatte han kaste Anker ikke langt fra Iserhoved og var nu i Nærheden af to fjendtlige Skibe, der vare sendte ud for at udspeide og hindre ham.

Carl XII tog flere Gange til Ruden og lod Sine ¹⁶⁸ sværge paa, at de vilde slaas til sidste Mand. Commandeur Blom skal have forsikkret ham, at Sehested aldrig vilde kunne trænge ind, han vilde indestaae derfor med sit Hoved, hvorpaa Kong Carl lovede ham, at han strax skulde blive Viceadmiral, hvis han seirede.

Men Sehested stred sig frem mod Stormen, som
 100 den 22de blev saa voldsom, at to Gallioter mistede
 deres Ankere. Han gav Raben Underretning om sin
 Stilling og bad ham holde Øie med de Svenske i Carls-
 krona, idet han arbeidede videre med saadan Kraft, at han
 den 23de fik Prammene ind gennem Forsænkningen.
 Kl. 3 næste Morgen, den 24de September, bragte han
 dem i Slagorden, derpaa undersøgte Grunden, og man
 fandt Mærker, som betegnede de Veie, Fjenderne havde
 indrettet til sig selv. Nu anordnede Viceadmiralen den
 hele Fart, anviste hvert Fartøi sin Vei. Otte stral-
 sundske Fregatter, hver med 30 24pundige Kanoner,
 laae i Række indenfor i Dybet med et Bombarderfartøi
 for at forsvare Indløbet. Kl. 9 aabnede de Svenske
 Ilden mod de med yderste Møie fremrykkende danske
 Fartøier. Kl. 12 vare Prammene med Galeierne, tre
 Gallioter og to Bombarderer saa vidt, at de kunde
 svare. Viceadmiralen, hvis Skib, »Ditmarsken«, ikke
 saa godt kunde vinde frem, bevægede sig i en Cha-
 luppe mellem Prammene og gav sine Ordre. Man
 var endnu ikke Fjenden nær nok til, at det kunde
 blive Alvor den Dag, men Ilden vedblev fra begge
 Sider, indtil Mørket faldt paa. Hele Natten arbeidede
 man med Skibene for at faae dem frem, bestandig mod
 Vinden. Nogle stødte paa Grund, andre bleve hængende
 i de nedsænkede Vrag; men det lykkedes Viceadmiralen
 med hans flinke Officerer at faae dem fri. Ved Dag gry
 havde han faaet fem Fregatter og to Bombarderer ind.
 Prammene gav han Ordre til ikke at skyde, før de

vare naaede helt hen til de fjendtlige Skibe. Det kom an paa, at de kom Fjenden saa nær, at hans Kugler gik over dem. Fregatterne gjorde nu deres Bedste for at arbeide sig op efter Prammene. Ved Kl. 7 den 25de begyndte de Svenske at kanonere. Sehested lod blot Fartøierne vedblive at stride sig frem uden at svare, indtil de efter en Times Forløb vare komne Fjenden ganske nær. Da skød »Hjælperen« — med stor Virkning. De otte stralsundske Fregatter svarede den med hele deres Ild. Men saa kom »Helleflynderen« til, og et Øieblik efter gave alle Prammene Ild. Kampen udspandt sig nu fra begge Sider med stor Bravour og Haardnakkethed. Rosenpalm gik fra Fartøi til Fartøi for at holde dem i den rette Orden, medens Vice-admiralen bestandig var midt i Ilden med sin Chaluppe og beordrede Bevægelserne. Ved Kl. 11, da Kampen var paa sit Høieste, lod Sehested tre Fregatter, som vare komne langt nok ind, til at de kunde lavere, gaae frem for at afskære Fjenden fra Ruden. Da vendte de Svenske. Cronhawen søgte med en Del af Skibene Tilflugt under Ruden; Blom, som var mest medtaget, maatte med de øvrige tye ind i en lille Krog paa Rygens Sydkyst, hvor tre Fregatters Besætninger flygtede iland efter at have sat Ild paa deres Skibe.

Nydyb var i de Danskes Magt. Seiren var fuldkommen.

»Gud være tusindfold Lov og Tak, som omsider efter megen Gjenvordighed har hjulpen mig over Grund

og over Strand, over Vrag og over Ankere* . . .
 170 skrev Sehested til Geheimeraad Adeler. »Nu kan
 Deres Excellence see, at Ørnen er kommen paa Høien-
 hald, men hjertelig langsom har han været i sin Flugt;
 liden eller ingen Skade har jeg faaet paa Fartøjerne* . . .
 171 Tabet var 40 Døde og Saarede.

»En virksommere, sin Herres Tjeneste mere hen-
 given Mand har jeg aldrig kjendt,* skrev den af Preusser-
 kongen udsendte Major Monti om Viceadmiralen, ved
 hvis Side han var under hele Affairen fra Først til Sidst.
 (Montis livfulde Beretning om Kampen er vedlagt som
 Bilag.)

Kongerne af Danmark og Preussen saae Slaget fra
 en Høi paa Kysten, hvor de holdt tilhest. Ved den
 172 danske Konges Tilbagekomst til Leiren blev han lyk-
 ønsket af alle Geheimeraader, Generaler og Chefer.*).
 Den 1ste Oktober indfandt Sehested sig hos ham for
 at afgive Beretning. Kong Frederik gjorde ham strax
 til Admiral, og begge Konger kunde ikke nok prise
 hans Conduite og Mod. Ogsaa hans Skibschefer avan-
 173 cerede. I Kjøbenhavn blev der holdt Takkefest og
 saluteret for Seiren. En Stafet blev sendt til Petersborg
 174 med Melding til Zaren, som strax lod Westphalen kalde
 for at meddele ham, at hans Konges Viceadmiral efterat

) »Die Viktorie also weit glorioser, sagde Preusserne, »dass
 drei Könige zugegen gewesen. 1. kann sagen, ich habe ge-
 schlagen und viktorisirt; 2. ich bin geschlagen und ruinirt;
 3. ich habe gesehen und attestirt.«

have slaaet Fjenden tilbage lykkelig var gaaet igjennem Vesterdybet — og Zaren var i saa ypperligt Lune, at Westphalen greb Leiligheden til at tale for Danmarks Interesser. Der blev sunget *Te Deum* for Seiren i Petersborg, hvilket ogsaa var skeet for de to foregaaende danske Søseire.

Ved alle de betydelige Begivenheder i Østersøen denne Sommer havde Peter Wessel, der allerede var Captain, med Fregatten »Hvide Ørn« gjort fortrinlig Tjeneste som Krydser. Fra et saadant Tog for at udspeide den svenske Flaade kom han nu strax efter Slaget i Nydyb til Sehesteds Flotille med Fregatten slemt forskudt — baade Stormast og Forstang borte. Han havde været i Kast med to svenske Skibe, et Linieskib og en Fregat, og jaget dem begge paa Flugt. I Anledning af denne Affaire — for hvilken Wessel maatte høre ilde af sine Uvenner, som om han letsindigt havde vovet Skib og Folk — anbefalede Sehested den unge Captain varmt til Kongen. »Jeg kan sandelig ikke noksom berømme den Maade, han har gjort denne Aktion paa,« skriver han, »thi omskjønt de vare ham for stærke i Stykkerne, saa har han været dem for stærk i Sømandskabet . . . denne Aktion er sandelig saa remarquabel, at jeg understaaer mig allerunderdanigst at recommandere ham videre i Eders Majestæts Naade.«

Nu, da de Svenske vare fordrevne fra Nydyb, kunde Tropperne overføres til Rygen. Omkring 400 Transportskibe samledes i Greifswaldevig for at indtage dem. 176

Efterat have udvirket, at Hovedflaaden, som laa i Kjøgebugt, fik Ordre til at tage Stilling ved Rygen, begyndte Sehested den 2den November Indskibningen. En voldsom Storm indfaldt, men den 9de var Hæren ombord, 18000 Mand, hvoraf 5000 var Cavalleri. Da Vinden den 12te føiede, gik han med hele Flaaden mod Palmerort. Det var Meningen at lande ved Stressow, men lade, som om man vilde lande ved Palmerort for at trække Fjendens Stridskræfter til dette Sted. Planen lykkedes. Carl samlede sine Tropper, c. 5000 Mand — Nogle sige 3000 —, ved Palmerort for at afslaa Landgangen. Efterat have udstaaet en ny Storm fik Sehested den 15de Medvind; han lod nu Rytteriskibene gjøre Mine til at ville gaae ind ved Palmerort, medens han selv med alt Infanteriet og Artilleriet seilede til Stressow, hvor han landede uden mindste Modstand. Efter to Timers Forløb var Hæren Kl. 5 Eftermiddag udskibet, begyndte saa strax at forskandse sig og stod før Midnat i Orden bag en stærk Vold med spanske Ryttere. Cavalleriet, som havde holdt Fjenden i Allarm ved Palmerort, kom, da det var blevet mørkt, og 900 Heste udskibedes i Løbet af Natten. Da Carl XII fornam, at Landgangen foregik ved Stressow, ilede han dertil med sine Tropper. Kl. 4 om Natten, den 16de, med opgaaende Maane, kom han til Stressow. »Min Gud, er det muligt!» udbrød han, da han saa den fjendtlige Hær, langt større end han havde tænkt sig, allerede fuldkommen forskandset. Saa førte han sin lille Skare frem og gik paa med Løvemod. Det var

navnlig danske Regimenter, det tilfaldt at modtage hans heftige Angreb. To Gange stødtes han eftertrykkeligt tilbage; han angreb tredie Gang — da faldt 1500 Ryttere, som imidlertid vare udskibede, ham i Flanken, og nu maatte han med stort Tab vige for den uforholdsmæssige Overmagt. Hans Hest var skudt under ham; den laa tæt foran Forskandsningen; selv var han saaret. Han gik tilbage til Stralsund, og den 18de November var hele Øen i de Forbundnes Magt.

Kongen af Preussen forærede Sehested en kostbar Diamant.

Efter Rygens Erobring stod Stralsund ikke til at redde for de Svenske. Kong Carl færdedes overalt, hvor Faren var størst, kæmpede som simpel Grenader i de forreste Rækker; da Alt var tabt, forlod han Byen, og undkom med et lille Fartøi til Trelleborg i Skaane. Anden Dagen efter, den 24de December, overgav Stralsund sig.

De Svenskes Magt i Tyskland var brudt. Siden den bestod, havde Sverrig været os overmægtigt og havde kunnet fravriste os de skjønne Provindser. Danmark laa nu ikke mere »mellem Hammeren og Ambolten.« Efter de trufne Aftaler overdroges Rygen og Forpommern til Peene foreløbig til den danske Krone.

Sehested hædredes med den nylig af Christian V ¹⁷⁷ stiftede Dannebrogssorden, Storkorset, blev hvid Ridder, som det hed. Disses Tal maatte ikke overstige 50 Ordenen havde dengang ikke flere Grader. Raben fik

ogsaa denne Udmærkelse. Foruden flere Naadesbevisnin-
 178 ger fik Sehested Tilsagn om 6000 Rdl. eller et Land-
 gods. I dette lykkelige Øieblik glemte Admiralen ikke
 179 sin tro Tjener. »Mig er vederfare overvættes Naade,»
 skrev han til Kongen, »men kunde jeg tillige glæde min
 Fuldmægtig, Peter Ovesen, med allernaadigst Expek-
 tants paa den første vacante Renteskriver-tjeneste, som
 Eders kongelige Majestæt, om jeg tør erindre, saa naadig
 paa Rygen tilsagde mig, da blev min Glæde end mere
 fuldkommen.* For Kampen i Nydyb udgaves en Guld-
 180 medaille. Den var første Gang udgivet for Gabels Seir
 over Wachtmeister og udgaves nu anden Gang for
 Sehesteds Seir; Cheferne fik den i Guld, de under-
 ordnede Officerer i Sølv.

181 Og Skjalden sang:

Hr. Sehested har avlet en Søn under Ø
 De Svenske til Sorrig og Kvide;
 Han haver den Skæbne, han aldrig skal døe
 Og aldrig sin Klædning opslide,
 Af Herren er Seiren alene.

Hans Fødsel var blodig, hans Moder var Mand,
 Hans Amme var gloende Lue,
 Hans Vugge var vinget og gungred paa Vand
 Al Verden det Foster skal skue,
 Af Herren er Seiren alene.

— — — — —
 — — — — —

Den Seir, Hr. Sehested for Rygen erholdt,
 Af Rygtet tog snelleste Vinger;
 Ei Fjeld er at finde saa steil og saa stolt,
 At den jo derover sig svinger.
 Af Herren er Seiren alene.

1716—18.

Alle troede, at nu maatte den svenske Konges Kraft være udtømt; men Carl XII blev aldrig træt. Han vilde nu ødelægge Danmark og fik en Hær, endog en betydelig Hær, samlet i Skaane, med hvilken han, da ved Nytaarstid Sundet frøs til, vilde gaae over Isen til Kjøbenhavn, medens den danske Hær stod i Pommern. Alt kom i Bevægelse for at redde den truede By. Landmilitzen kaldtes til Vaaben, Kjøbenhavns Borgere væbnede sig, ogsaa Studenterne samlede sig til et Corps under Løvenørn. Sehested havde fuldt op med 182 at arbeide paa Planerne til Pallisaderingen og Dæknin-gen af Byen, som han skulde udføre i Forbindelse med Admiralitetet. Kong Carl var allerede naaet til Hveen, da Tøveir standsede ham. Han vendte sig da mod Norge.

Imidlertid var Wismar, som de Svenske endnu havde inde, stadig bleven beleiret. Da Byens Forraad var ved at slippe op, søgte Besætningen ved Udfald at skaffe Levnetsmidler fra Omegnen. For at hin-dre dette foretog man en fuldstændig Indespærring af Byen. Vi finde nu Sehested her.

183 Han forestod Afspærringen fra Søsiden. Canalen, som førte op til Havnen, spærrede han med Pæle, bag hvilke der paa begge Sider lagdes Batterier. Da saaledes al Tilførsel var gjort umulig, blev Nøden i Byen overordentlig, og den 24de April 1716 maatte Fæstningen overgive sig. Det var de Svenskes sidste Besiddelse i Tydskland.

Da Sehested var bleven Admiral, afløstes han den 184 7de December 1715 som Chef for Søkadetcompagniet af Rosenpalm; Posten svarede ikke til hans nuværende Rang. Men Kongen havde sine egne Tanker derved, som det senere viste sig.

Kong Carl var altsaa trængt ind i Norge; han naaede frem til Christiania, men maatte rømme denne By og angreb derpaa Frederikshald, hvis tappre Modstand er noksom bekjendt; han laa nu for Byens Fæstning Frederikssten, som han vilde beleire, og ventede paa sit Artilleri, der var gaaet fra Gøteborg og laa i den velbeskyttede Havn, Dynekilen, dækket af 11 Galeier. Da var det, at Tordenskjold paa »Hvide Ørn« med »Hjælperen« og »Arken Noa« samt fire andre Fartøier, der havde kæmpet under Sehested ved Rygen, den 8de Juli 1716 trængte ind i Dynekilen og dels erobrede, dels ødelagde alle de svenske Skibe, baade Galeierne og Transportskibene, med Alt, hvad de indehavde. I en Vise om denne Bedrift, som senere ofte blev sunget af Søfolkene, fortælles, hvorledes Tordenskjold gik

- »Fra Kjøbenhavns Stad og sikre Re
- »Med tvende berømte Pramme,
- »Fregatter to, Galeier tre,
- »Til Norge vor Fjende at ramme.

Han ramte saa godt, at Kong Carl, som mistede hele sit Krigsmateriel, maatte trække sin Hær ud af Norge.

Medens den svenske Konge saaledes forgæves forsøgte sig mod Norge, vare Kong Frederik og Zar Peter blevne enige om at angribe ham i Skaane med en betydelig dansk-russisk Hær. De Danske forpligtede sig til at overføre den russiske Hær, som stod i Meck-¹³⁵lenborg, fra Rostock til Sjælland, undtagen Zarens Garde, som han selv vilde føre til Danmark. Man vilde søge at komme overens med Kongen af Preussen om Hjælp af Transportskibe. Ruslands og Danmarks Flaader skulde holde den svenske Flaade indespærret i Carlskronas Havn, hvortil man haabede, at ogsaa en engelsk Flaade vilde medvirke. Sundprovincerne skulde tilfalde Danmark.

Sehested var paa »Nordstjernen« i Hovedflaaden, som var underlagt Gyldenløve.

Den 17de Juli kom Zaren til Kjøbenhavn, medbringende sin Garde paa 45 Galeier, som han selv førte som Viceadmiral. Han blev modtaget med store Æresbevisninger, ligesaa Zarinden, der kom nogle Dage efter. Her, som overalt, hvor han kom, vilde Zaren see Alt og sætte sig ind i Alt, hvad han saae. Han

186 var tre Gange paa rune Taarn og besaae alle de astronomiske Instrumenter. Han ønskede at see, hvorledes en dansk Præst blev indsat; en Ordination blev da indrettet, og Zaren stod ved Alteret og fulgte Handlingen fra først til sidst. Det undrede ham, at vore Præster kunde tale saameget udenad — »naar han kom hjem,« sagde han, »vilde han lære sin Patriarch at prædike udenad«. Befæstningsværkerne besaae han med Opmærksomhed og undersøgte Kanonernes og Geværernes Beskaffenhed og Skibsværfternes Indretning. Mod Maanedens Slutning kom den russiske Flaade, hans Værk, hans Stolthed, til Sundet. Ogsaa en engelsk Flaade under Admiral Norris sluttede sig til. Men Kong Frederik vilde ikke, at Noget maatte foretages, før den Eskadre, der laa ved Norge og efter Seiren i Dynekilen ikke mere behøvedes der, kunde komme tilstede; den hindredes af Modvind og kom derfor først den 7de August til Kjøbenhavns Rhed.

Angaaende Overcommandoen over Flaaden, som Zaren ønskede, førtes en Del Forhandling. Den engelske Admiral vilde ikke underlægge sig hans Commando; men Kong Frederik var tilbøielig til at imødekomme ham. Sehested fraraadede ligesom for to Aar siden, at den danske Flaade gaves under Zarens Com-
187 mando. Flaaden var beladt med saa mange Slags Skrøbeligheder, erklærede han, at man umulig med nogen god Samvittighed kunde raade hans Majestæt til at give Commandoen til en fremmed Potentat, som tilmed ikke kjendte vore Farvande. Man maatte ogsaa

vente, at Zaren vilde vexle vore Folk om med sine egne og rette Cursen, som det passede ham selv; m. v. Han »vilde gaae forbi, hvad Zarens Interesse var anlangende hans Majestæts Flaades Conservation eller ikke«. Ogsaa Gyldenløve fraraadede — paa det Be-¹⁸⁸stemteste — en saadan Ordning. Hvis den kom istand, bad han Kongen fritage ham for at gaae med til Søes eller befale ham blindt at adlyde Zaren; han kunde intetsomhelst Ansvar have.

Det blev dog fastsat, at Zaren skulde have Overbefalingen over den danske Flaade. Sehested opstillede en Række Punkter, som han »uforgribelig« mente, ¹⁸⁹burde iagttages: Zarens Signaler skulde kun adlydes, naar de ikke vare til Skade for den danske Flaade; Cursen og Manøvrerne skulde Gyldenløve selv bestemme, og han maatte ikke ankre andre Steder, end hvor han mente, Flaaden laa sikkert; hvad Zaren foreslog i det combinede Krigsraad skulde drøftes i et dansk Krigsraad, og Resultatet meddeles Zaren; Gyldenløve skulde søge at være tilstede ved de russiske Krigsraad; m. v. Ganske i Overensstemmelse med dette Udkast udfærdigedes Instruxen for Gyldenløve.

Midt i August gik de forenede Flaader i Søen og ¹⁹⁰styrede ad Bornholm til. For den mere end tredobbelte Overmagt veg den svenske Flaade tilbage til Carlskrona. Norris vilde forfølge Svenskerne, Zaren ¹⁹¹ligesaa; men Gyldenløve vilde det ikke, henholdende sig til en tidligere kongelig Bestemmelse, og der blev da ikke noget af Togets Fortsættelse.

Nu, da Farvandet var frit, skulde altsaa den russiske Hær overføres. Men de preussiske Transportskibe vare endnu ikke komne tilstede paa Grund af Vanskeligheder angaaende Cautionen, der skulde stilles for dem. Kong Frederik skrev et Brev med stærke Beklagelser til Kongen af Preussen. En kostbar Uge forløb; saa reiste Zaren selv til Stralsund for at skynde paa Sagen. Da han kom, vare Fartøierne netop blevne leverede; men nu var Vinden imod, og Løvenørn, som forestod Transporten, kunde kun forsikre Zaren om, at han vilde gjøre sit Bedste. Zar Peter vendte da tilbage til Kjøbenhavn. En halv Snes Dage efter kunde Fartøierne endelig gaae i Søen, og den 15de September var Alt overført og Landgangen bestemt til den 21de s. M.

Men saasnart de russiske Generaler vare komne til Sjælland, fraraadede de deres Herre at foretage Landgangen i den fremrykkede Aarstid, da Hæren, som de mente, ikke vilde kunne faae Forpleining; de Svenske havde jo ogsaa havt Tid til at sætte sig i Forsvarsstand — og efter afholdt Krigsraad erklærede Zaren den 17de September, at nu var det for sent; Landgangen maatte opgives for dennegang; men næste Foraar vilde han være med at iværksætte den. Saaledes løb ved de gjentagne Forsinkelser det store Foretagende, som begge Fyrsterne heftigt havde attraaet at faae udført, ud i Sandet. Der blev forhandlet om Planens Virkeliggjørelse til Foraaret, men uden Resultat. Kongen og Zaren stolede ikke ret paa hinanden. Blandt

Andet vakte de mange Tydske i Kong Frederiks Hær og Raad, navnlig Mecklenborgerne, Zarens Mistillid. Zar Peter kunde godt lide de Danske og Normændene; udtalte det ofte i Samtaler baade med sine Egne og med Fremmede. Han sagde engang, at blandt de mange Danske og Norske, han havde i sin Tjeneste, ¹⁹² kjendte han ikke En, uden at han var »homme de tête« eller »homme de cœur«, og oftest vare begge Dele forenede. Men Mecklenborgerne vare ham af særlige, politiske Grunde imod.

Næste Aar, 1717, var det bestemt, at Gyldenløve skulde føre Hovedflaaden med Sehested som Næstcommanderende; men under den voxende Spænding med Rusland kom den ikke i Virksomhed; Intet af Betydning skete dette Aar. Da Kong Carl forberedte et nyt Angreb paa Norge, sendtes Tordenskjold, som efter Stordaaden i Dynekilen var bleven Commandeur og i November havde faaet Befaling over Nordsøeskadren, dertil med Forstærkning. Man paatænkte ogsaa at bemægtige sig Gøteborgs Havn, og Sehested fik Ordre ¹⁹³ til at erklære sig over, hvorledes dette kunde sættes i Værk. Admiralen udkastede da en Plan for Angrebet. Det maa have været Meningen, at han ogsaa selv skulde udføre Foretagendet; thi i Skrivelsen tilføjer han: »Jeg vil gjerne paatage mig at føre dette Dessein ud, om det er hans Majestæts allernaadigste Villie, men derved ei at udelukkes fra den Rettighed at kunne saavel som mine Kammerater commandere hans Majestæts Flaade efter min Rang, og dette Flotilleadmirals Navn

ei skulde synes at gjøre mig ubekvem til at gjøre det, mine Undermænd betroes.

Men i Mai gjorde Tordenskjold, ikke efter nogen fra Admiralitetet udgaaet Plan, med Nordsøeskadren et dristigt Angreb paa Gøteborg. Hans sædvanlige Held fulgte ham ikke her; efter fem Timers haard Kamp maatte han trække sig tilbage for Fjendens store Overmagt.

194 Adskillige i Admiralitetet misbilligede dette Foretagende, og Kongen skal heller ikke have været tilfreds dermed. Men Sehested og Gyldenløve toge Tordenskjold i Forsvar, og han fik kun en let Paamin-delse fra Admiralitetet om for Fremtiden ikke uden speciel Ordre at binde an med Overmagt.

Afholde sig fra at komme i Kast med Overmagt var nu engang det, Tordenskjold mindst af Alt kunde. Ikke længe efter, da han fornam, at Carl XII vilde indrette Strømstad til Oplagssted for sine Krigsfornødenheder til Indfaldet i Norge, og indsaae Vigtigheden af at faae dette forpurret, inden Havnen blev for stærkt befæstet, gjorde han paa egen Haand i Juli et Angreb paa denne By, atter et Angreb paa en langt overlegen Fjende, for hvilken han efter en blodig Kamp maatte trække sig tilbage.

Skjøndt hverken her eller ved Gøteborg det tilsigtede Maal blev naaet, virkede dog disse to kjække Angreb ved den Frygt, de indjog de Svenske, til at holde Fjenden borte fra Norge. Men Sagen blev ikke strax seet fra denne Side, og i Kjøbenhavn bragte

Tordenskjolds Uvenner det saavidt hos Kongen, at Commandoen over Nordsøeskadren blev taget fra ham og givet til Rosenpalm.

Sehesteds levende Interesse og venlige Følelse for Tordenskjold fornemmes i nogle private, helt venskabelige Breve, som han skrev ved Midten af September 1715 (1717) til Gabel, der i Juni var bleven Overkrigssekretær. Idet han omtaler nogle Forhold i Nordsøen med Transporter og Convoier, siger han: »Det er Tordenskjolds Hjerter [Mod] og ei hans Hjerne, der er Aarsag til alt dette, som koster meget.« Han har i fem Uger »ikke seet et Bogstav« fra ham eller Rosenpalm . . . Han mangler Officerer og savner Tordenskjold. Et Øieblik synes han at have næret alvorlig Bekymring for, hvilken Virkning det haarde Stød kunde have havt paa den unge Helt: »Og for Guds Skyld, hvor er Tordenskjold?« skriver han den 17de September i en Efterskrift.

Da nogle Maaneder senere den unge Commandeur kom til Kjøbenhavn, og Kongen bebreidede ham Angrebet paa Strømstad, bad han, at hans Forhold ved denne Leilighed maatte blive undersøgt, og vedblev at trænge paa, indtil han opnaaede, at Kongen gav Ordre til Undersøgelsen. Den fik det ærefuldeste Resultat for ham, idet samtlige Admiralitetsmedlemmer erklærede, at han i alle Maader havde gjort vel og snarere vilde have fortjent Bebreidelse, om han havde undladt Angrebet paa Strømstad.

At der i dette Aar ellers ingen Krigsbegivenheder forefaldt, gjorde det muligt for Kongen, der altid holdt Religionen og Kirken høit i Ære, at hengive sig til Høitideligholdelsen af Reformationens 200 Aars Jubilæum. Underligt straler midt under Krigen og Penge-nøden denne Fest, som søger sin Lige i Pragt. Den varede i otte Dage. Glimrende var Optøget paa Festens anden Dag, den 1ste November, da Kongen kjørte til 195 Frue Kirke. Efterat Toget var aabnet med Hestgardister og to Hoffourerere, kom de hvide Riddere, de yngste først, og her see vi da Admiral Sehested, som den femte i Rækken, iført den for Dannebrogssridderne til denne Leilighed forordnede violette, sølvbroderede Fløielsklædning med Fryndsevest af drap d'argent og Ordenskjæden om Halsen, i en Kareth med sex sorte Heste for. Saaledes kjørte alle de 30 hvide Riddere hver i sin sexspændige Kareth. Saa kom de blaa Riddere, ni i Tallet, i mørkerøde, sølvbroderede Fløielsdragter med Fryndsevest af drap d'or, ligeledes alle i sexspændige Karether. Derpaa kom Kongens Pager, tre og tre, paa hvide Heste, Kammerjunkere, Gardemajorer, Oberster samt Staldmesteren, og nu kom endelig Kongen. Han var iført mørkerød, sølvbroderet Fløielsklædning og bar Elefantordenen og Dannebrogssordenen; hans forgyldte Kareth blev trukket af sex hvide, spanske Heste, og ved Siden af Vognen red fire Kammerherrer. Derefter kom Dronningen og de øvrige Medlemmer af Kongehuset med deres Følge.

I Kirken stillede Ridderne sig paa begge Sider langs Midtergangen. Da de høie Herskaber kom, førte af Biskop Worm og tre andre Geistlige, alle i hvide Messe-dragter, lød Pauker og Trompeter; Ridderne ledsagede dem til Kongestolen i Pulpituret og vendte tilbage til deres Pladser. Den ambrosianske Lovsang lød, og en Cantate blev afsunget af Frue Kirkes Disciple. Biskop Worm prædikede. Efter Gudstjenesten blev der holdt stort Taffel paa Slottet.

Et ganske andet Præg havde Jubelfesten 1617. Da gik Christian IV og Rigsraaderne tilfods fra Slottet til Kirken med syngende Skoledrenge foran sig, og efter Prædikenen gik de til Alters sammen. 200 Aars Festen var ligesaa meget Hoffest som Kirkefest; Kongecultus blandedes med den religieuse Cultus paa dette Tidspunkt, da Enevoldskongen af Guds Naade jo stod for Folket som et Slags Halvgud.

Vi finde i dette Aar Sehesteds Navn knyttet til en videnskabelig Indretning, hvorved han vist har havt Søofficerernes Uddannelse for Øie. En af Rømer oprettet Planetmaskine, som gik efter Tycho Brahes System, lod han af Rømers Efterfølger, Horrebøw, for-¹⁹⁷ andre saaledes, at den kunde gaa baade efter det Tychoniske og det Kopernikanske System, vekselsvis. En latinsk Indskrift paa Maskinen berettede, at Admiral Christen Thomesen Sehested havde ladet denne Forandring foretage med den, »saa at paa denne høihjertede

Mands Bekostning denne fortrinlige Maskine var bleven endnu fortrinligere.*)

Imidlertid arbejdede Kong Carl paa Forberedelserne til Angrebet paa Norge. Og Østersøen foruroligedes meget af svenske Kapere, som ret kunde drive deres Spil, naar Flaaden var oplagt for Vinteren. Sehested foreslog i det ovennævnte Brev til Overkrigssekretær Gabel af 17de September 1717, at man skulde holde en Vintereskadre paa fem Skibe, som skulde krydse mellem Gulland, Danzig og Riga; den vilde være stor nok i Forhold til, hvad Sverrig i dette Øieblik kunde præstere af Krigsskibe, og den vilde kunne skaffe Kongen betydelige Priser. Ved samme Leilighed skriver han om Skibene i det Hele, at de ikke ere i god Stand; »Gud ved, om Nachlæssighed har nogen Skyld, at de i Foraaret ei med Forsigtighed rebes.« I Anledning af et Rygte, han har hørt, om, at Gabel skulde være Vicestatholder i Norge, beder han ham endelig betænke, at han er i en god Post, hvor han kan gjøre Kongen og Landet den største Tjeneste, idet han varetager Søetatens Tarv; »thi uden at den bliver conserveret og holdt i god Skik, seer han ikke, hvorledes Kongens Scepter kan mainteneres.«

Næste Foraar kom; Sommeren kom. Flaader send-

*) En af Rømers Planetmaskiner er bleven opbevaret paa Gammelholm mellem de Instrumenter, der benyttedes ved Forelesninger for Søofficerer.

tes ud paa Recognoscering og Krydstog. Vi speide efter Sehested; vi kunne ikke finde ham — hvor færdes han? Intetsteds paa Vandene kunne vi øine ham. Hvor er Admiralen?

Han er skilt fra Havet, hans Ungdoms Udvalgte, Skuepladsen for hans Manddoms herlige Idræt, for den lysende Bedrift — Kongen har gjort ham til Overlanddrost i Oldenborg.

Hvordan er dette muligt? —

Vi vide, at Frederik IV søgte at fortrænge de gamle Slægter, der havde delt Magten med hans Forfædre og — som allerede Christian V — mere og mere omgav sig med Fremmede i deres Sted. Vi have hørt Udlændinge, som kom til Danmark, undrende berette om dette Forhold. Vi nærme os nu det Tidspunkt, da alle høie Embeder og Hofstillinger, to undtagne, vare besatte med Tydkere eller Sønner og Sønnesønner af Tydkere, og alle uden Undtagelse med Mænd, der direkte eller gennem Fader og Bedstefader vare skabte af Enevælden. Dertil kom det, da i Aaret 1721 Grev U. A. Holstein, Søn af en under Christian V indvandret, mecklenborgsk Adelsmand og Svoger til den nylig paa Tronen hævede Anna Sophie Reventlow, blev Storcantler, en Broder af ham blev Overhofmarschal, og en anden af hans Brødre blev Overhofmester hos Dronningen. Conseillet bestod nu af U. A. Holstein, den med ham langt ude beslægtede, fra Mecklenborg indkomne J. G. Holstein, som havde begyndt sin Løbe-

bane i Danmark 1688, og Christian Lente, Søn af den tidligere fra Tydskland indvandrede Theodor Lente. Kronprindsens Hofstat forestodes af J. G. Holsteins Søn, Johan Ludvig Holstein.

I December 1721 skrev den svenske Statsafsending, Adlerfeldt, hjem, at »fra nu af ingen indfødt Dansk findes i Conseillet eller ved Hoffet.«

Lord Carteret, Englands Repræsentant i Danmark 1720, skrev fra Kjøbenhavn i August dette Aar: »Den absolute Souverainitet er her drevet videre end under sædvanlige Forhold i Frankrig. Al Politik i dette Land samler sig om dette Midtpunkt, og den Skinsyge, hvormed der vaages over den, er, skjøndt unødvendig, ubeskrivelig stor.«

Den franske Ambassadeur, Camilly, skrev 1728 i ¹⁹⁰ et Brev om Danmarks daværende Tilstand: »I næsten alle Europas Stater er Fødselen det første Trin for at komme til høie Værdigheder og Hædersposter, og der er kun faa Souverainer, som ikke gjøre sig det til en Maxime fortrinligen at begunstige den, naar den ledsages af personlig Fortjeneste. Det er ikke saaledes i Danmark. Kongen, stedse paa sin Post mod Adelen, holder den fjernet fra Forretninger, Poster og Embeder, og i en saadan Fornedrelse, at det lader, som om Fødselen var for dem en Grund til Udelukkelse. Man indseer ingen anden Aarsag til denne besynderlige Politik end den Utilfredshed, som man kan forudsætte hos Adelen, fordi den har tabt sin gamle Ret at vælge sig selv Herrer fra den Tid, da Danmarks Krone . . .

er bleven arvelig i den Fyrstes Familie, som nu beklæder Tronen — et Værk af Geistligheden og Communerne, som tvang Adelen til mod sin Villie at samtykke deri, og det er maaske af denne Grund, at den er mistænkt af Souverainen, da man forudsætter, at den kunde stræbe efter at faae et saa skjønt Prærogativ tilbage.«

Saaledes forholdt denne Konge sig til Landets gamle Adel, idet han omgav sig med et andet Adelsskab af indvandrede Tydskere, der bredte sig med et knugende Tryk over Alt, hvad der hed dansk Nationalitet.

Et Ord, dæmpet, sagtmødt, sandt, lyder fra de gamle Slægter. I en til en af Ministrene i Aaret 1730 indsendt Fremstilling af Jyllands slette Tilstand med Forslag til dets Ophjælpling, siger den gamle Jørgen Bille — den ovenomtalte Søofficer, som i 1730 var Stiftamtmand i Aalborg —: »Blandt Andet vil jeg ei melde 200 om den saa kaldede gammel Adels uheldige Skæbne. Thi haver deres underdanigste Huldhed, Troskab, Bravhed med flere altid viste Dyder ei kunnet samme forandre, saa holder jeg mig og min Pen for ringe Sligt at foretage; det faaer blive dem nok at være forsikkret i deres Samvittigheder. Gud paa Regnskabsdagen kan vidne med dem, aldrig troere Underdaner bleven skabt, og det, som paa Jorden bør glæde dem og gjøre Avind og deres Misundere (som dem hos deres Herre vil disrecommandere) Sorg og Beskæmelse, er, at i saamange Aar aldrig nogen af dem er befunden eller overbevist det, som bør kaldes Utroskab

mod det kongelige Arvehus og deres Fædreland, ja endnu aldrig Nogen kan bebreides af Miner eller Ord, de jo haver vist sig og alle Tid ere villige med al underdanig Troskab for det kongelige Arvehus og deres Fædreland at lade sig opoffre, som er jo et fast Tegn, de ei vil vige fra, hvad de ere komne af.»

Den Uvillie hos Kong Frederik mod Mændene af de gamle Slægter, der havde bragt det saavidt med dem ved Udløbet af hans Regeringstid, denne Skinsyge, der gik over til Bitterhed og Had, denne Frygt, der, saa grundløs, den var, ganske beherskede ham, var Aarsagen til, at han i 1718 berøvede sin Søetat en af dens bedste Mænd. Vi have Kongens egne Ord derfor.

201 Frederik IV opsatte i Aaret 1723 et Slags politisk Testamente, de saakaldte »Regeringsregler«, for sin Søn og Efterfølger. Alt drejer sig her om Enevældens Bevarelse. Kongen indskærper sin Søn, at han for at værne om Enevælden maa trykke de gamle Adelsslægter ned. Mændene af disse Slægter skulle udelukkes fra alle Stillinger af Betydning. Ingensinde »paa hvad anbefaling det end maatte være«, maa Nogen af den gamle danske eller holstenske Adel blive:

Oversekretær ved det danske Cancelli.

Oversekretær ved det tyske Cancelli.

Overkrigssekretær.

Geheim Oversekretær.

Deputeret i Rentekammeret.

Deputeret ved Landetatens Generalcommissariat.

Deputeret ved Søetatens Generalcommissariat.

Generalkrigscommissær.

Archivar ved de kongelige Archiver.

Ligeledes maa Kronprinds Christian see sig vel for, at Ingen af de gamle Slægter bliver Overmarschal, Overstaldmester, Overjægermester, Overskænk, og endelig ikke Overkammerjunker, Kammerjunker eller Kammerpage hos Kongen, da Saadant kunde have meget farlige Suiten.

Hvis han nogensinde vil tage en af disse i Conseillet, da paa ingen Maade mere end en ad Gangen, og han maa vælge en, der ikke er synderlig »raffineret og intrigant« og ikke forstaaer sig paa Andet end Landvæsen.

Ingen Mand af de to nævnte Classer maa blive Chef for Artilleriet eller for Garden, ei heller faae Commando over nogen Fæstning, meget mindre over Hæren, da derved »hele Souverainiteten og Kronens Velfærd« vilde komme »i yderste Hasard«. Ei heller maa Nogen af disse bestyre Holmens Økonomi eller faae Overcommando til Søes. Kun i det Tilfælde, at en af den gamle danske eller holstenske Adel »først ganske slog den svenske Flaade og førte de fjendtlige Skibe, som ikke bleve skudte i Sænk, med sig som Bytte«, kunde han blive Generaladmiral; »thi i et saadant lykkeligt, extraordinært Tilfælde kunde man jo vel lade Noget skee, som ellers ikke vilde være tilladeligt«; men man maatte ved en Instruktion binde Hænderne saaledes paa ham, at han intet Præjudicerligt kunde foretage mod Riget, og han maatte Intet have at sige ved Søetatens Commissariat eller paa Holmen.

Og Ingen af dem maa blive Cadetchef. Denne Paragraf, som med al ønskelig Tydelighed giver Svaret paa vort Spørgsmaal, lyder saaledes: »Zum Chef bei den Cadetten oder Cadetcompagnien muss auch niemals einer von dem dänischen Adel oder von der holsteinischen Noblesse genommen werden. Und eben aus der Ursache haben wir den Admiralen Christen Thomesen Sehested in solcher Charge nicht länger haben wollen, sondern denselben zum Geheimen Rath gemacht und nach Oldenburg als Oberlanddrost verschickt, insonderheit weil er ein raffinirter, malicieuser und intriganter Mensch ist, der ohne dem der Jugend nichts als böse Principia beibringet*). Wesfalls mein vielgeliebter Sohn sich insonderheit vor ihm als auch andern Gleich gesinnten wohl für zu sehen hat, dass sie zu nichts von Importance gebraucht und ihnen anbetraut werde. Und von eben dem Calibre sind gewesen der Vice-

*) Særlig ophidset kan Kongen tænkes at være bleven ved en Uenighed mellem Sehested og en af hans Ministre, Mecklenborgeren J. G. Holstein, som fandt Sted kort efter, at Sehested var kommen til Oldenburg, nogle Aar før Regeringsreglerne nedskreves. Efterat Holstein for en Aarrække siden var afgaaet som Overlanddrost der, vedblev Kongen at raadføre sig med ham om dette Lands Anliggender, hvilket vakte Misfornøielse hos de Styrende i Grevskabet. I sit Forsvar til Kongen mod nogle ham ubehagelige Forebringender fra Oldenburg sagde han, at Sehested havde intrigeret imod ham. Kongen holdt helt med Holstein og skal have tilkjendegivet Sehested, at han ikke vilde have sine Ministre saaledes behandlede, hvormed Holstein erklærede sig tilfreds.

(J. G. Holsteins Autobiografi, Manuskriptsamling paa Ledreborg 436. Fol. — Holm, Danmarks Hist. 1720—1814.)

admiral Just Juel und die beiden Generalmajoren und Gebrüder Christian und Gregers Juel (von denen nur der letzte annoch im Leben), nämlich von dem alten dänischen Adel und Sauerteig in ihrem Herzen, ob sie sich gleich sehr verstellen können. Für welche Art Leute er sich sehr in Acht zu nehmen und zu hüten hat.*

Saaledes betragtede altsaa Kongen, forblindet af sin idée fixe, sine troeste Tjenere, naar de hørte til de gamle Slægter. Saaledes takker han Just Juel, som faldt ved Jasmund og stod for Søofficererne som et Exempel. Og Sehested. Et Par samtidige Domme skulle i denne Forbindelse anføres om ham.

Kort efter Zarens Død vilde Rusland 1726 med Vaabenmagt tvinge Danmark til at tilbagegive Hertugen af Gottorp den Del af Slesvig, han havde besiddet. De mange Danske og Normænd, især Søofficerer, der vare i russisk Tjeneste, viste ved denne Leilighed deres danske Sind; de erklærede, nogle Faa undtagne, til Westphalen, at de aldrig vilde føre Vaaben mod deres 202 Fædreland, og søgte at give de bedste Anvisninger. De drøftede ogsaa, hvem der helst burde have Befaling over Danmarks Flaade; de mente, at hvis Raben kom til at føre den, vilde Intet af Betydning blive udrettet, hvorimod de enstemmig erklærede, at Kongen burde vælge Christen Thomesen Sehested, Knud Reedtz eller Frants Trojel; enhver af disse, sagde Viceadmiral Silvers, vilde kunne føre en hvilken som helst Flaade i Verden, var det end hele den store engelske, med Ære.

Paa lignende Maade dømmes herhjemme den djerve Søofficer, Frederik Lütken, ogsaa kjendt som økonomisk og religiøs Forfatter. Han havde kæmpet som Cadet under Sehested 1712 og under Raben 1715. I 203 et efterladt Haandskrift, »Tanker til Eftertanke« (1744), siger han: »Men kær Dig kun ikke om, om Du en Dag skal see En eller Flere satte i Veien for Dig; det er gaaet saa til, siden der kom Mennesker paa Jorden. Den store C. T. Sehested, en Adelsmand fød, en Mand af megen Forstand og et Hjerte som en Løve, han maatte som Captain see sig foretrukken af Peter Raben, en Borgers Søn af Hadersleben. Men der kom den Dag, da Kongen skulde givet mange Tønder Guld til, at det ikke var skeet: Anno 1715 den 8de og 9de August.

Sehested skulde altsaa til Oldenburg. Det fortælles, 204 at han »med en Ynglings Varme« bad Kongen ikke formene ham at tjene ham som Søkriger. Forgæves. Grunden maa have staaet for ham som en dyb, mørk Gaade. Han tænkte sig, at Etatsraad Weise, der skal have været en meget intrigant Mand med Evne og Lyst til at vinde Indflydelse, havde havt med denne Sag at gjøre. I et efterladt Aktstykke (vedlagt som Bilag), hvor han kort fremstiller, hvad han har udrettet i Statens Tjeneste, og hvordan han er bleven lønnet, siger han, at det behagede Hr. Weise at bringe ham i Forslag til Overlanddrostembedet i Oldenburg, hvorpaa han tog sin Afsked.

205 Zaren lod ham tilbyde 12000 Rdl. aarlig, hvis han

vilde gaae i russisk Tjeneste. Han afslog det. Den tydske Keiser, Carl VI — der ogsaa besad de øster-rigske Nederlande og interesserede sig for maritime Foretagender — tilbød ham 6000 Rdl. til Reisepenge og 12000 Rdl. aarlig; han afslog ogsaa dette og blev i sit Lands Tjeneste. Her skulde han som Overlanddrost i Oldenborg have 2000 Rdl. i Gage og fri Bolig samt Trediedelen af Cancellisportlerne. Udnævnelsen er af 206 15de April 1718. Samtidig blev han Geheimeraad.

Cancellisportlerne synes at have været anslaaede høiere, end Sehested efter den Underretning, han derom skaffede sig, mente, at de kunde andrage. Han indsendte til Kongen et nøiagtigt Overslag over de Udgifter, 207 hans Stilling krævede til Hold af Folk og af de Kjøre- og Rideheste, som behøvedes, naar han rettelig skulde kunne udføre sine Embedspligter med Hensyn til Landets Diger, som vare aldeles ødelagte, hvilke Udgifter, trukne fra 2000 Rdl., kun lod 393 Rdl. tilbage; dette vilde da være alt det, han havde til at holde Bord for og klæde sig for*). Han bad derfor Kongen om at

*) Overslaget sammendraget:

En Sekretær, som forstaaer tydsk Sprog og Jura, Løn og Kostpenge 300 Rdl. 6 Vognheste 240, 2 Rideheste til Sehested selv 80, 2 Knægteheste 80, hvilke behøvedes til 17 Mile Diger, han maatte besøge og holde over; paa nogle kunde der kjøres, paa nogle kun rides. En Kusk Løn og Kostpenge 72, 4 Staldkarle 268, 3 Lakaier 198, en Kone 80, en Pige til Hjælp for Kokken c. 27, en Stuepige c. 30, en Vaskerpige c. 32, Liberi til en Kusk, 3 Lakaier og 4 Staldkarle 200. Ialt 1607 Rdl.

lægge 1000 Rdl. til hans Gage, idetmindste i de to første Aar, indtil Digerne bleve istandsatte, og Landet kunde komme sig noget, hvorimod han, saalænge han havde dette Tillæg, gjerne vilde afstaae sin Del af Cancellisportlerne, hvorved Cancellibetjentene, som han havde hørt vare ligesaa fattige, som han selv, ogsaa kunde have Noget at leve af. Han skulde derimod, efter sin Pligt »lade see saadan Nidkjærhed ved Digerne hastige Forfærdigelse, at han allerunderdanigst formodede sig Kongens fremdeles Naade at conservere og forøge.«

Herpaa resolverede Kongen: »Dieses können wir nicht accordiren, sondern er muss sich mit dem behelfen, wass wir seinen Vorwesern zugelegt gehabt.«

Embedet skulde først tiltrædes om Efteraaret. Inden Sehested reiste, afæskede Kongen ham hans Mening om et politisk Spørgsmaal, Øieblikkets mest brændende.

Efter 1716 havde Sverrigs to mægtige Fjender, Rusland og England-Hannover, helt skilt sig fra hinanden og vare begge tilbøielige til at slutte Særfred med Carl XII. Mellem Danmark og Rusland var Forholdet køligt. Et Tilbud fra Zaren om Giftermaal mellem hans Datter og den danske Kronprinds var blevet tilbagevist; kort efter aabnede han Underhandlinger med Sverrig paa Aalandsøerne. England nærmede sig nu til Danmark og søgte at drage det fra Rusland til sig. Meget talte for at slutte sig

til England; men inden Kong Frederik bestemte sig, søgte han Raad hos en stor Kreds af kyndige Mænd. Af 34 saadanne forlangte han, at de skulde udtale sig om, hvorvidt man burde tilstræbe en Særfred med Sverrig, og paa hvilke Betingelser; og hvis en saadan Fred ikke kunde opnaaes, hvilke Alliancer man da skulde søge, og hvorledes Penge kunde skaffes. Blandt de Raadspurgte var Sehested. De Andre vare: General-admiral Gyldenløve, Statholder Carl Ahlefeldt, Grev Chr. D. Reventlow, Grev U. A. Holstein, Grev Daneskjold-Laurvig, Grev Schack, Grev C. B. Ahlefeldt, General Scholten, General Dewitz, Geheimeraadene Krabbe, Wibe, H. H. Ahlefeldt, Chr. Sehested, I. G. Holstein, Jessen, Lente, W. Blome, C. Blome, Schøller, Lerche, Ivar Rosenkrands, F. Rantzau, Kammerherre Ahlefeldt, Kammerherre, Baron Rantzau, Kammerherre, Admiral Gabel, Conferentsraad Worm, Etatsraad Neue og Etatsraad Weise; samt Statsafsendingene i Petersborg, Berlin, London, Wien og Paris. Erklæringerne indsendtes skriftlig.

Sehested udtalte som sin Mening, at man burde slutte sig til England-Hannover — som vilde knyttes til Danmark ved Spørgsmaalet om Bremens Besiddelse — og søge at komme ind i den mellem denne Magt, Frankrig, Keiseren og Holland indgaaede Alliance; dog maatte man ikke engagere sig for stærkt mod Zaren. Men vilde man slutte Fred, maatte Sverrig opgive Toldfriheden i Sundet, afstaae Marstrand og demolere Strømstad; Pommern, som vilde koste Kongen

mere i Fred end i Krig, maatte sælges til en eller anden Potentat; med Bremen maatte man forholde sig paa samme Maade for ikke at fremkalde Jalousi; men Rygen, Ruden og Greifswalder Oie maatte beholdes, for at Flaaden der kunde ankre og blive forsynet med friskt Vand; ogsaa vilde Kongen, naar han besad disse Øer, bedre kunne have Correspondance og Kundskab og vilde strax kunne hindre svenske Transporter til disse Egne. Angaaende Gottorp, da maatte Hertugen miste Souverainiteten, og han maatte ikke holde Tropper af nogen Betydning; det »slesvigske Holsten« maatte Kongen beholde, idetmindste indtil Hertugen havde betalt Krigsomkostningerne; Kongen maatte staae paa sin Ret ligeoverfor Hertugen. Kunde dette ikke opnaaes, maatte Krigen fortsættes; man kunde da enten gaae fra Norge mod Gøteborg, eller med 40000 Mand falde ind i Skaane, eller med 20000 Mand angribe Carlskrona.

Naar Sehested talte om Politik, syntes han, at han var »udenfor sin Sphære tilvands«. Saaledes tilføier han ogsaa her, at da han slet ingen Meddelelse har om, hvad Kongens Ministre have berettet til fremmede Hoffer, kan han, hvor godt han ogsaa mener det, let tage feil; han haaber, at Kongen vil tilgive, at han har pareret Ordre og skrevet, som han formaade det, efter sit bedste Skjøn, uden at bespørge sig med Nogen.

Det var Alliancespørgsmaalet, hvorom Hovedinteressen ved denne Leilighed samlede sig. Foruden Sehe-

sted stemte 20 for at slutte sig til England; 6 raadede til at opretholde Forbindelsen med Rusland; 7 udtalte sig ikke bestemt om dette Punkt. Kongen fulgte den af Flertallet tilraadede Politik.

Sehesteds Betænkning er dateret den 16de August 1718. Tiden nærmede sig nu til Afreisen.

V.

Virksomhed i Oldenburg.

Vi vende da nu vort Blik mod Oldenburg, det lille Lavland med de milelange Moser, som laa i en bestandig, fortvivlet Kamp med Havet. Her boede i Oldtiden i smaa, ofte vandomflydte Hytter Chaukerne, 210 af Tacitus kaldte Tydsklants ædleste Folk, som ikke vilde vinde Magt ved Uret, ikke gave sig af med Rov og Plyndring, men, stærke og modige, altid fandtes kampberedte, naar man angreb dem. I disse Egne holdt senere Carl den Store sin frygtelige Standret over de næsten ubetvingelige Sachsere, fra hvis store Høvding Wittekind det oldenborgske Grevehus skal være udgaaet. Her brødes de frihedselskende Stedingerbønder med de bremiske Erkebiskopper og de oldenborgske Grever, indtil der blev prædikeret Korstog imod dem, og det saaledes først ved Hjælp af Stormagten i Rom lykkedes at tvinge, nei, nedsable, de stærke Bønder. Men gennem alle Tider, fra hin dunkle Old, da Vandene brød sig Vei mellem det nuværende Frankrig

og England, stod Kampen med Nordhavet, den frygtelige Fjende, som aldrig undte Landet Ro.

Der høres om en stor Vandflod 1066, som bortskyllede et Stykke af Kystlandet og skal have opslugt det gamle Slot Mellum. Og Munken Gottfried beretter om en uhyre Oversvømmelse 1144, da Havet gik næsten 12 Mile ind over Landet, og mange Tusind Mennesker omkom. 20 Aar efter væltede Vandet ind igjen. 1218 bortreves den store »Schlicker Siel«, en mægtig Sluse med Kobberdøre; samme Flod skal have opslugt Klosteret Jadelehe, det allerældste Kloster paa disse Steder, som skal være stiftet i det 9de Aarhundrede og have været Begravelsessted for de tidligste oldenborgske Grever — Alt efter Sagnet, hvori det maaske alene har existeret; ved denne og to følgende Oversvømmelser skal Jadeffoden være bleven udvidet til en Bugt. I samme Aarhundrede kom endnu fem store Vandfloder, og saaledes gik det fremdeles gjennem det 14de og 15de Aarhundrede Slag i Slag. Værst var den store »Manntränke« 1362, som bortrev Masser af Mennesker paa hele den tydske Nordsøkyst; i Slesvig opslugte den over 20 Sogne med deres Kirker, ogsaa den herlige Rungholt Kirke, om hvilken Efterkommerne længe talte — man troede stundom at høre den klagende Klokkeklang dybt nede i Havet. I Aaret 1511 kom Antoni- eller Isfloden, som borttog mange Kirker og Landsbyer, navnlig i Jeverland, og endnu mere udvidede Jadebugten. 1570 indbrød den forfærdelige Allehelgenflod, ved hvilken der alene i Butjadin-

gerland skal være omkommet 800, nogle sige 4000 Mennesker. I denne, ligesom i andre af disse Vandfloder, løsreves hele store Stykker Moseland og førtes bort af Strømmen; Sagnet fortæller, hvorledes ved Moordorf et anseligt Stykke Land med voxende Ege og andre Træer, med Mennesker og Kvæg, blev løsrevet, ført over en Fjerdingsvei bort og sat ned i Bardenfleth Sogn; der blev da Proces mellem den, der først eiede Stedet, og den, der med sin Eiendom var bleven sat ovenpaa, — denne vandt. Paa hele Nordsøkysten skulle i denne Flod 100000 Mennesker være omkomne.

Uafladeligt bliver det ved med Oversvømmelser; det er, som kunde man ikke drage Aande efter den ene, før den næste er der. Der var betydelige Vandfloder i 1578, 1592, 1597, 1602, 1615, 1626, 1632, 1634, 1638, 1643 — om denne sidste fortæller Krøniken, hvorledes i Schwei en hel Have blev ført bort af Vandet og sat paa en anden Mands Jord, og der blev igjen Proces, men her vandt den første Eier af Grunden, fordi han havde havt den tilsaaet —, fremdeles i 1651, 1663, 1685, 1686; og endelig kom i 1717 den frygtelige Juleflod.

I et Land, der er saaledes udsat, saaledes beskaftet, maa Beskyttelsen mod Havet være en Hovedsag; Forholdet til Havet bliver bestemmende for mange af dets Love og Indretninger, tildels for dets Udvikling; at træffe altid bedre Foranstaltninger mod Vandets Ind-

trængen maa i væsentlig Grad optage Folkets Kræfter, materielle og intellektuelle.

De første Ideer om Digning ere vistnok komne til Nordsøkysterne med Romerne; men det var ikke før i det 9de—10de Aarhundrede, at Digebygningen uddannedes, og først skete dette i Oldenborg. I de gamle Krøniker kaldes de oldenborgske Grever »det hellige romersk-tydske Riges Bygmestre ved Søkanten«, og Nogle have heraf villet forklare Bjelkerne i Landets gamle Vaaben. Disse have dog neppe denne Oprindelse. Greverne havde Retten til Overopsynet med Digevæsenet; dem tilhørte alt Land, der vandtes ved Inddigning; men de havde ogsaa den meget kostbare Forpligtelse at beskytte Riget mod Havet. Den levende Følelse, man havde for Betydningen af denne Beskyttelse viser sig i Lovens store Strenghed mod den, der lod sit Dige forfalde. Der skal have været en Lovbestemmelse, som bød, at hvis Nogen uagtet gjentagne Tilhold forsømte sit Dige, saa at det til Landets Fordærv forfaldt, »skulde hans Hus og hans Folk, saamange, han havde, og han selv, hvis man kunde faae fat paa ham, diges ind deri«.

»De Dike um dat Land

»Sind beter denn ein gülden Band,

siger et gammelt, eiderstedsk Rim. Vistnok den første planmæssige Digning foranstaltedes af Gerhard den

Dristige, hvorved fuldelig den Skade opveiedes, som Landet havde lidt ved hans mange Feider. Hans Søn, Johan XIV, som erhvervede det stærkt udsatte, mellem Jade, Weser og Nordsøen beliggende Butjadingerland, fortsatte det begyndte Værk, og Sønnesønnen, Anton Günther, der paa alle Omraader sørgede for Landets Vel, tog sig med ikke mindre Energi af Digevæsenet. Men da denne fortræffelige Fyrste døde, den sidste af de gamle Grever, oprandt haarde Tider for Oldenburg. Pest indfaldt og bredte sig over Landet, og en frygtelig Ildebrand lagde næsten hele Byen Oldenburg i Aske. Om Arvefølgen opstod Retsstrid. Kongen af Danmark og Hertugen af Gottorp vare af Anton Günther indsatte som Arvinger og toge Landet i Besiddelse; men Hertug Joachim Ernst af Pløen protesterede, og han var i Virkeligheden ogsaa den nærmest beslægtede. Danmark afkjøbte ham Retten til Grevskaberne, men først i Aaret 1676 kom Sagen saaledes istand, at Christian V blev Enebesidder af Landet. Danmark laa netop nu i Krig med Sverrig, som støttedes af Frankrig, og Oldenburg kom til at lide ved denne Krig, da i 1679 Ludvig XIV lod et Troppecorps rykke derind, som røvede og plyndrede saaledes, at man for at forebygge Landets Ruin maatte tilbyde en Brandskat, der da blev sat til 124000 Rdl. At betale denne Sum samtidig med en Hovedskat og en Kvægskat, som Regeringen lod inddrive med Militærmagt, skulde synes at være aldeles umuligt for de paa saa mange Maader plagede Indbyggere; men Danmark kunde i dette Øje-

blik ikke yde dem nogen Lettelse. At Digerne under saadanne Forhold maatte forfalde, er selvfølgeligt.

Saasnart Krigen var endt, tog Kongen sig for at ophjælpe sine nyerhvervede Grevskaber. Han besøgte dem selv i Foraaret 1681. Ved Hjælp af den dygtige Breitenau, som var bleven Cantsler i Oldenborg, blev Skattevæsenet og meget Andet sat paa en bedre Fod; saa omfattende Forandringer og Forbedringer foretoges, at Christian V er bleven kaldt den egentlige Grundlægger af Oldenborgs Forfatning. Det store Spørgsmaal, hvorledes Digevæsenet kunde bringes paa Fode, blev alvorligt overveiet. For det Første var der aldeles intet Overopsyn. De gamle Grever havde selv ført Overtilsynet assisterede af deres høie Embedsmænd, som fortrinsvis skulde være kyndige i Digevidenskab. Nu var Alt overladt til de underordnede Betjente. Man maatte have en Overinspektør, »Deichgräfe«, og man fandt en til denne Post fortrinligt skikket Mand i A. G. v. Münnich. Men meget stod endnu tilbage, som det ikke ret vilde lykkes at komme ud over. Forbedringer forsøgt, forskellige Digeordninger gaves, men trods disse Bestræbelser vedblev Digevæsenet at lide af følelige Mangler. Til Udbedringen af den Skade, der voldtes ved to Oversvømmelser i 1685 og 1686, tilskød Kongen 150000 Rdl. I Aaret 1699 forlod v. Münnich Oldenborg for at tage Tjeneste i Ostfriesland. Inden sin Afreise forfattede han et Skrift, hvori han udførligt beskrev alle Landets Diger, med stor Sagkundskab paapegede Manglerne og gav Forslag

til deres Afhjælpning. Men herved blev det; thi ikke blot mistede Landet denne udmærkede »Deichgräfe«, men paa samme Tid efterfulgtes Christian V af Frederik IV, hvis første Regeringstid medførte nye Trængsler for Grevskaberne. Under Krigen 1700 faldt saaledes et fjendtligt Troppcorps ind i Landet, plyndrede og brandskattede. Og under den store nordiske Krig pantsatte Kongen i sin haarde Pengetrang i Aaret 1711 Delmenhorst og fire oldenborgske Fogderier til Hannover. Overordentlige Skatter udskreves til denne Krig, som jo ellers ikke vedkom Grevskaberne. Yderligere hjemsøgte de af Kvægsyge, som fra Dalmatien bredte sig over Europa og i 1715 naaede disse Steder; og næste Aar kom en anden her ikke sjelden Landeplage, idet Mus i store Masser ødelagde Høsten.

Digerne forfaldt aldeles — hvordan var det muligt andet. Endelig anordnedes en Commission, som skulde tage sig af denne Sag, og Indbyggerne bragte af deres Skillinger en Sum tilveie, med hvilken nye Arbejder begyndtes — for sent. Beskyttelsen manglede, da Julenat 1717 Havet reiste sig i hele sin frygtelige Vælde — med en Hast som »naar en sydende Kjedel i et Nu koger over« væltede det sig ind over Landet. Ved Kl. 3 sønderbrødes Digerne i Butjadingerland, og i Løbet af et Kvarter stod Vandet indtil 16 Fod over de laveste Steder. Mange Mennesker druknede i deres Senge, andre flygtede op paa Lofter og Tage, hvorfra de da igjen kastedes ned i Bølgerne, naar Huset styrtede sammen. Og blev Huset staaende, maatte de,

halvnøgne og vaade i den isnende Frost, vente Døden af Kulde og Sult. Et rædsomt Mørke indhyllede Alt, »ingen Stjerne, intet Maanelys saae venligt ned paa hele den lange Nordsøkyst, hvor fra Calais til Eiderens Munding saa mange Mennesker kæmpede med Døden«. I Grevskaberne omkom ved denne Vandflod 2471 Mennesker, 4228 Stykker Hornkvæg og Heste, og 943 Huse samt 7 Skoler ødelagdes. Fra Byen Oldenburg, der ved Hunteflodens stærke Stigning selv laa som i en Sø, ilede man med at sende alt ud, hvad man havde af Fartøier, med Levnetsmidler for at redde de Ulykkelige, der laa paa Tagene og i Træernes Toppe, stivfrosne og udhungrede. Skjøndt ogsaa Bremen sendte Baade ud med Fødevarer, havde man dog ikke Fartøier nok, og kun med Vanskelighed kunde de komme frem over de oprørte Vande. Endelig lagde Stormen sig noget, og Baadene kunde nu overalt naae til de Lidende — dem, som endnu vare ilive, og bringe Redning. Men naar de stakkels Mennesker saa kom til sig selv igjen, fandt de deres Kjære borte, deres Huse, Kvæg, Klæder, Senge, Fødevarer ødelagte og deres Jord fordærvet; Elendigheden var ubeskrivelig.

Alt maatte jo nu samle sig om det Ene, hvordan man skulde tilveiebringe det uomgængelig nødvendige Værn. Det syntes næsten haabløst; hvorhen man vendte sig, tiltrængtes der nye Diger eller store Reparationer, og Alt skulde som sædvanlig skee ved Landets egne Midler og Kræfter. Men Landet havde

jo hverken Midler eller Kræfter. Det meste af Aaret 1718 gik hen med Overveielser; man havde næsten ingen Arbeidere; de udhungrede Marskboere, som vare dem, der forstode Digearbeidet, vare for afkræftede til at udføre det. Man kom da ikke videre end til at stoppe og udbedre lidt hist og her saa godt, man kunde. Fra Kjøbenhavn kom fem Commissærer; de affordrede i Kongens Navn alle hidtil »Digefrie« bestemte Bidrag, som skulde betales inden ti Dage, og anordnede et Nøddige anlagt om sex store »Braker«, Aabninger i Digerne ved Gjennembrud, paa Strækningen mellem Blexen og Fedderwarden i Butjadingerland; i September toges der fat derpaa, men den fremrykkede Aars-tid egnede sig ikke for den Art store Digeanlæg, og allerede i Oktober ødelagde Havet det begyndte Værk, som havde slugt store Summer. Landet stod da igjen aabent; man maatte gaae i Angst og Bæven for hvert Høivande. De stakkels Marskboere forsmægtede.

Saadanne Tilstande forefandt Sehested, da han i Oktober 1718 kom til Oldenborg. Han tog Kampen op med Havet — tog Kampen op som den, der vil føre den til Seir. Han blev den Kraft, der længe havde været tiltrængt. Han saae ikke tilbage, men satte hele sin stærke Villie, al sin herlige Energi ind paa at frelse det Land, som var ham betroet. Ved en Udholdenhed uden Lige tiltvang han det de fjerne Autoriteters Opmærksomhed og Interesse.

Overlanddrosten stod i Spidsen for Regeringen. Han 211 var Præsident i Regeringscancelliet, som tillige var Justitscancelli, i Consistoriet og i Kammeret. Det var blevet bestemt, at Overlanddrosten skulde have den øverste Ledelse af Digevæsenet, og ifølge heraf overdrog Digecommissionen i Kongens Navn Sehested kort efter hans Ankomst denne Overledelse.

Øieblikkelig anordnede han alle saadanne foreløbige 212 Foranstaltninger til nogenledes at holde Vandet ude, som kunde foretages ved Vintertid. Fra Rentekammeret i Kjøbenhavn udtaltes Bekymring for, at alt Arbejde, der udførtes paa denne Aarstid, kunde være spildt; Sehested svarede, det var ganske vist muligt — kom der stærk Storm og Høivande, kunde det være spildt; men hvad han havde anordnet, var dikteret af den høieste Nød, da ellers en middelmaadig Springflod vilde rive Landet fuldt af Braker. Efter ikke fem Ugers Forløb havde han tre Gange foretaget den besværlige, ofte med stor Fare forbundne Tour til Digerne for fra Grunden af at sætte sig ind i Alt. Med den daværende »Deichgräfe«, J. R. v. Münnich, en Søn af den ovenomtalte A. G. v. Münnich, overlagde han Sagerne og planlagde Arbeidet. Han forestillede Kongen Umuligheden af, at Landet kunde hjælpe sig selv, og Kongen gik da ind paa at give Forskud. Sehested skrev til Rentekammeret, at med 100000 Rdl.s Tilskud haabede han at kunne redde Butjadingerland, men Pengene maatte komme punktligt, 20000 hver Maaned; hvis det ikke skete ufravigeligt saaledes, vilde

alle Omkostninger være forgæves. Det blev da bestemt i Digecommissionen og ført til Protokols, at 60000 Rdl. skulde leveres ham prompt, og Summens Dele anvistes hver til sit Sted. Alle Arbeidere forbødes det under Straf at forlade Landet, og Sehested indforskrev fremmede, saa mange og saa gode, som kunde faaes. Han traf alle fornødne Forberedelser, og saasnart Aarstiden ved Foraarets Begyndelse var tjenlig, toges der fat med fuld Kraft.

Dygtige Mænd til Arbeidets Ledelse havde han i 218 v. Münnich, Amtsfoged Dalhausen og Ingenieurcaptain Hunrichs, og yderligere havde han en fortrinlig Støtte i Mathematikeren J. F. Ramus, som nylig var bleven udnævnt til Stadsconducteur i Kjøbenhavn og nu sendtes Oldenborg til Hjælp i denne overordentlige Nød. Disse fire styrede hver sit Digedistrikt under Sehesteds altid virksomme Overledelse, og ihærdigt, uden Rast, arbeidedes der nu paa Digebygning og Udfyldning af de frygtelige Braker i Butjadingerland, for at Landet kunde blive idetmindste nogenlunde beskyttet, inden Efteraaret kom og satte Stopper for Arbeidet.

Men Pengene fra Kjøbenhavn udebleve, den store Løftestang, uden hvilken Alt vilde være forgæves. Sehested skrev Brev paa Brev — til Kongen, til Digecommissionen, til Rentekammeret. Men Kongen havde sin Krig at tænke paa, Digecommissionen, som tog sig af Marskerne i Slesvig og Holsten, var optaget af at skaffe Penge til det Nærmeste, og Rentekammeret havde altid mere nærliggende Krav at fyldestgjøre —

det fjerne Grevskab maatte skjøtte sig selv. Overlanddrosten kom i den pinligste Forlegenhed. Endogsaa et Bidrag til Digningen, som skulde ydes i Landet selv, negtede man at levere. Oldenburg havde én Stormand, Grev Anton af Aldenburg, hvis Fader var den tidligere Grev Anton af Aldenburg, en ikke i Ægteskab født Søn af den sidste regerende Greve, Anton Günther. Han havde udstrakte Besiddelser i Grevskabet, eiede Kniphausen, Varel og meget Mere, og var gift med Prindsesse Marie Vilhelmine af Homburg, en Slægtning af Dronning Charlotte Amalie, som ved sin Moders Død 12 Aar gammel var kommen til det danske Hof, hvor hun var bleven opdraget. Grev Anton havde paataget sig at lade forfærdige 100 »Ruder« Dige, men et extra²¹⁴ ligesaa stort Bidrag, som affordredes ham, vægrede han sig ved at præstere. Sehested vidste, at det vilde være ganske unyttigt og uklogt her at ville prøve paa at tvinge ved Execution og Udpantning; skulde Noget opnaaes, kunde det kun skee ved Overenskomst, hvorfor han da skrev til Kjøbenhavn og bad om at blive bemyndiget til at træde i Forhandling med Greven. Hvilken Vaande, han var i, sees af hans Brev til Oversekretæren ved det tyske Cancelli, Geheimeraad Christian Sehested: »Af min Relations Indhold seer Eders²¹⁵ Excellence, hvad der møder mig her; jeg har med denne Post skreven ogsaa Copi af Grev Antons Brev til Geheimeraad Wibe, for jeg ved, han er med Kongen.« Dersom Nogen troer, at man kan drive de 4600 Rdl. ind ved Execution til rette Tid, saa bedrager de

sig; »thi Heste gjælder intet, Hornfæ ei heller paa nogen Sted, og her er ingen Penge at faae nogensteds; men giver hans Majestæt eller Commissionen mig Ordre paa hans Majestæts Vegne at træde i Convention med Grev Anton og Søster, saa skal jeg nok enten paa den ene eller den anden Maade drive Sagen derhen, at de gjør os 200 Ruder Dige færdig, som er omtrent 11—12000 Rdl., saa er jeg hjulpen.« Hvis det ikke maa skee paa denne Maade, tager Grev Anton sine Arbejdere bort »og lader os Landet staae aabent, thi han har soret mig til, at vil man ei unde ham Conferencen, som Traktaterne melder, saa maae de sælge og tage alt det, han eier, og saa gaaer han derfra; det kan ikke tjene Landet, for Penge er ikke at faae saa snart, thi efter Forpantningsordren skal 6 Uger til Proklamation, 3 Maaneder til første Termin, og den sidste extenderer sig til Aar og Dag. Var der rede Penge at faae, skulde jeg ei bekymre mig om, hvad han skrev. Naar denne Sag kommer til Endskab, og Commissionen secunderer mig inden 3 Uger med 30—40000 Rdl., saa seer jeg Raad at faae Landet tæt iaar, og næst Guds Hjælp skal alle Braker være til inden 5 Uger, og Digerne 5—6 Fod Maifeld. For Guds Skyld lader mig faae Noget, jeg kan rette mig efter, og det snart, thi Uvished, naar man arbejder med Vand, som giver ingen Tid, det er en Helveds Pine for en ærlig Mand.» Dette Brev er af 11te Juni. Efter at han igjen havde
216 skrevet til Wibe, Oversekretæren i det danske Cancelli, med indstændig Anmodning om, at han hurtigst muligt

vilde befordre denne presserende Sag, sendte man ham 1ste Juli den forønskede Bemyndigelse, og han traadte da i Forhandling med Greven, som gik ind paa at yde det Forlangte, dels i rede Penge, dels ved at levere Folk og Heste til Digearbeidet. Saaledes var da denne Sag endelig bragt i Orden.

Men Digecommissionen protesterede fra Slesvig mod denne Overenskomst, hvorved der afvegtes fra den af den selv foreskrevne og af Kongen approberede Fremgangsmaade med Hensyn til de Digefries Bidrag, og gav vedkommende Embedsmand i Oldenburg Ordre til at inddrive alle Digefries Penge eller selv indestaae for dem; ligesom den i det Hele oftere greb ind i Styrelsen og contramanderede Overlanddrostens Ordre. Sehested klagede til Conseillet over dette Forhold og spurgte, om hans Undergivne skulde lyde Befalinger udenlands fra fremfor hans, da deraf kunde opstaae saadanne Inconvenientser, at han maatte finde Anledning til at nedlægge Ledelsen af Digevæsenet. Den foretagne Ordning af Sagen med Grev Anton synes ikke at være bleven forstyrret ved Commissionens Indvendinger.

Imidlertid gik det godt frem med Digebygningen, men to af de store Braker, som man havde stoppet, brøde igjen løs, hvilket jo gav forøget Arbeide. Og endnu var der ikke kommet en Hvid af Pengene fra Kjøbenhavn.

Hjemkommen fra sin Digereise i Juni skrev Sehested den 1ste Juli til Commissionen, at han uagtet alle

sine tidligere Forestillinger angaaende det absolut nødvendige Tilskud, som de saa dyrt havde lovet ham baade mundtligt og skriftligt, nødtes til igjen at minde dem derom og erklære, at hvis det ikke kom inden tre Uger i det seneste, maatte han miste alt Haab om at redde det stakkels Land, hvis ulykkelige Indbyggere næsten svedte Blod under Arbeidet for at bevare det. Han protesterer isaafald mod alt Ansvar; Dag og Nat har han været beskæftiget med Reguleringen af dette Værk og har jo maattet bygge paa de saa ofte givne Forsikkringer; slaae de feil, er han uden Skyld, naar saa mange Penge, der i disse elendige Tider ved de haardeste Tvangsmidler ere pressede ud af Undersaatterne, ere som kastede i Havet, og man paa Grund af stort begyndt og slet fuldført Arbeide bliver til Latter for Fjender og Naboer. Med kun 20000 Rdl. itide kunde Brakerne sættes i holdbar Stand; er det først naaet, har han Haab om at kunne redde Landet, naar der kommer 20000 Rdl. til, og Undersaatterne efter hans nylig approberede Forslag med Digning aftjene deres Restancer, som de alligevel umuligt kunne præstere prompt og i rede Penge. Men udebliver Pengetilskuddet, forfærdes han for den Elendighed, der da vil komme over det af saamange store Plager ruinerede Land.

Paa dette svarede Digecommissionen — som heller ikke kunde skaffe de nødvendige Penge til de slesvigske Diger — at de forment, Pengene kunde tages af Oldenborgs Indkomster, og de havde i Henseende hertil givet vedkommende Embedsmand (Kam-

merraad Breuneck) Ordre til yderst at pressere Skatteopkrævningen.

Saa skrev da Sehested paany og gjentog det ofte Gjentagne, at uden Tilskud maatte Landet gaae tilgrunde; og det var jo ogsaa, uden at han erindrede derom, indlysende, at dette »udsugede lille Grevskab« umuligt kunde redde sig selv. Skatteopkrævningen dreves efter hans Mening allerede noksom strengt i dette Land, hvis elendige Tilstand mange Steder han næsten daglig har for Øie; skulde der presses endnu mere, kunde det ikke andet end blive Kongens Interesse høist skadeligt. Hvordan skulde Undersaatterne kunne skaffe Penge i disse Tider, da deres ringe, af Hede og Tørke indsvundne Høst endnu staaer paa Marken, og al Credit er forsvundet fra Landet? Vilde man tage deres ubetydelige Indbo, deres Heste og Køer, kunde man ikke faae det solgt, og selv om man kunde presse Pengene ud paa denne Maade, var det efter hans Mening altfor uforsvarligt, vilde kun fremskynde Undersaatternes allerede overhængende Ruin. Og saa blev det endda et Spørgsmaal, om Digerne derved kunde blive færdige, men sikkert vilde det følge, at man her vilde kunne see et inddiget Land for Størstedelen uden Indbyggere. De stakkels Folk maatte jo kjøre med deres Heste for deres Restancer, og de maatte have Smør og Ost af deres Køer til deres Børn og Tyende for at kunne subsistere. Han seer da ikke Andet, end at yderligere Presseren vilde være til største Skade for Kongens Interesse; dog skal

al mulig Flid blive anvendt, hvor det kan skee uden Undersaatternes Ruin.

Der var nu al Udsigt til, at den lovede Hjælp aldeles vilde svigte, og Sehested maatte aftakke de fremmede
217 Arbeidere, et Par Hundrede i Tallet, og forandre hele sin Disposition, idet han maatte regne med Restancearbeidere alene.

Stadig færdedes han ved Digerne; sidst i Juni var
218 han vendt tilbage derfra, nu i Juli var han der atter og saa navnlig til Stopningen af den store, farlige Carlsburgerbrake, som Captain Hunrichs forestod. Imidlertid havde hans kraftige Indlæg til de danske Autoriteter virket, og 10000 Rdl. sendtes Oldenborg til Hjælp.

Nyt Liv strømmede gennem de Kæmpendes Rækker ved denne første Haandsrækning. Det lille Folk, som næsten segnede i Kampen for Tilværelsen, skulde dog ikke svigtes af den store Broder — dets Overlanddrost havde slaaet saa stærkt til Lyd, at det maatte høres.

Sehested udtalte sin Glæde til Kammeret over dette Bevis paa dets virkelige Interesse for Grevskabets stakkels ruinerede Vandgrændser; han vil slet ikke tale om, hvormeget ved dette, hvorvel lille, Tilskud hans og Indbyggernes nedslaaede Sind er blevet opmuntret, og hvor freidigt det ellers saa sure Arbeide ligesom gribes an paany men kun sige, at hvis der blot endnu kommer 10000 Rdl. itide, hvad han ikke tvivler paa, haaber han snart at kunne melde, at

Landet er tæt for det Første, værnet mod det Værste for Vinteren han forlader sig med det hele Land paa Herrernes Forsikkring om fremdeles Hjælp.

10000 Rdl. til bleve da ogsaa sendte.

Strax igjen gik Touren til Digerne, hvor han den 8de August var tilstede ved Tilslaaningen af Carlsburgerbraken. Ogsaa Greven af Aldenburg og hans Gemalinde vare tilstede ved denne betydningsfulde Leilighed. Efter at have arbeidet et Par Timer med største Forsigtighed og Flid, havde man naaet den fulde Høide — Floden kom for at vælte sig ind ad den vante Vei, men maatte standse for Dæmningen. Nu var da dette farlige Hul stoppet, og man kunde uhindret ogsaa istandbringe de omliggende Værker.

»Ved denne lykkelige Succes,« skriver Sehested til Conseillet, »voxer Modet hos de nedslaaede Indbyggere, og de have Haab om engang igjen at opleve en tør Vinter og ikke hvert Øieblik have deres kummerlige Liv udsat han beder Herrerne fremdeles kraftigt virke til, at det ikke maa mangle paa den nervus rerum gerendarum, som ikke kan faaes fra det afkræftede Land. I sin Melding til Kongen lykønsker han til hans Vaabenlykke i Norge — haaber, at dette Aar ved Fjendernes Beseiring og det ulykkelige Grevskabs Redning maa blive et Jubel- og Glædesaar.

Men nu faldt Sehested i en haard Sygdom. Sjælelidelser, tilbagetrængte, var det vel, som i Forbindelse med uophørlig legemlig Anstrængelse øvede deres voldsomme Virkning. Han stod det dog igjennem. Da

den Læge, Dr. Lentz, som curerede ham, nogen Tid efter hos Myndighederne i Kjøbenhavn bragtes i Forslag til Embedet som Stads- og Landphysikus i Oldenborg, skrev Sehested i en vedlagt Promemoria angaaende
 219 flere Sager, at Lentz havde »reddet ham i hans Sygdom» og bad, at han maatte faae Pladsen.

220 Medens han var syg, overlod han Inspectionen over Arbeidet til Ramus, til hvem han i alle Henseender havde ubetinget Tillid. Det blev ikke færdigt førend langt ind i den for Jordarbeidet ikke egnede Efteraars-tid, fordi det, som vi saae, var blevet hæmmet i Foraarstiden af Pengemangel. I September kom et Medlem af Digecommissionen, Kammerraad Klug, til Oldenborg for at undersøge Dige- og Skatteforhold; han arbejdede da først med den ham tilforordnede Regeringsraad Gude, indtil Sehested begyndte at komme til Kræfter og selv tog fat — med usvækket Energi. Han gennemgik nu med Klug alt det udførte Arbejde, det næste planlagdes, og man overveiede, hvorledes der skulde forholdes med Restancer og Lignende. Saa kom det nye Aar (1720) med stærke Stormfloder. Digene ved Schwei beskadigedes, og Vandet strømmede ind. Øieblikkelig sendte Sehested Ordre til Folkene i Egnen, som da saavidt muligt afvendte den første Fare, og begav sig tidligt næste Morgen, den 5te Januar, selv derop med 250 Mand, med hvilke han stoppede de farligste Huller med Bjælker og Pæle; og Schweierne gik villigt ind paa at overtage Arbejde udover det ellers tilmaalte og lovede, vare selv fast be-

stemte paa, at arbeide uopholdelig, til Diget var uden Fare, saavidt det i den stærke Frost var muligt. Nøden var altsaa igjen haard og tvingende. Men saa trangt var det med Hjælpen fra Danmark, at de i Sommer-maanederne tilsendte 20000 Rdl. allerede nu skulde afbetales. Og endnu værre var det, at Betjentene ikke fik deres retmæssige Løn fra Kjøbenhavn. Paa Grund af det store økonomiske Tryk standsede under Krigen Embedsmænds og Betjentes Lønninger i stort Omfang, som i Danmark saaledes ogsaa her. Mange havde endda betalt Kongen for deres Embeder, hvilken Uskik paa denne Tid fandt Sted ogsaa i andre Lande.

Sehested forestillede nu Kongen i et Brev af 6te Januar, at Betjentene, som Dag og Nat maatte være ved Digerne, i deres Fattigdom under Savnet af deres surt fortjente Løn næsten tabte alt Mod og al Kraft til i Længden at forestaae det svære Arbeide, og at Marskboerne i denne Calamitet manglede Brød, og bad, at man dog ikke maatte helt blottes ved Afdrag paa de 20000 Rdl., men at Summen maatte blive i Landet endnu et halvt Aar mod billige Renter; at de stakkels Betjente, inden de helt gik til Grunde, nu snart »af høi, kongelig Naade« maatte faae deres Løn; og at Marskboerne, som desværre igjen sad i Vand, maatte i denne sørgelige Vinter forsørges med noget Brød og Korn, for at de ikke skulde omkomme af Hunger. Imidlertid fortsattes Undersøgelserne med Klug, og i en Skrivelse af 13de Januar 1720 fremstillede Sehested for Kongen de væsentligste Punkter af, hvad der efter

moden Overveielse af Marskernes og de nu næsten i Agonie liggende Undersaatters Tilstand var ført til Protokols: at formedelst Mangel af tilstrækkelige Penge det magtpaaliggende Digearbeide ikke var blevet fuldført i rette Tid, da Jordarbeidet havde kunnet binde sig, og derfor nu ikke havde kunnet modstaae de fire voldsomme Floder*); at hvis man vilde undgaae lignende Ulykker, maatte iaar Jordarbeidet udføres tidligt paa Aaret, hvortil et Pengeforskud af mindst 80000 Rdl. i Marts og April var nødvendigt; og at de formægtende Marskboere maatte have et Forskud enten i Korn eller Brød eller Penge, hvormed man allerede havde begyndt; det arbeidsføre Mandskab kunde forpligte sig til at afbetale det med Digning til Foraaret, men Enker og Faderløse, som ikke kunde dige, maatte have denne Hjælp til Livets Ophold gratis.

Og han bad, at Klug ikke maatte vige derfra, før Dige- og Skattevæsenet var helt undersøgt. Hertil havde han da ogsaa god Føie; thi efter Julefloden 1717, som havde vendt op og ned paa Alt, var det hele

*) I Nabolandet Ostfriesland, hvor den særdeles kyndige A. G. Münnich i 1719 havde overtaget Ledelsen af Digevæsenet, lød den samme Klage. Hvert af Münnichs Skridt lammedes af Pengemangel, siger Klopp i sin Ostfrieslands Historie. Der var i 1719 udgivet c. 190000 Rdl. til Digerne. Münnich sagde, at hvis han havde havt denne Sum til Disposition i rette Tid og faaet endnu 20000, kunde Vandet have været holdt ude. (Wiarda, Ostfriesische Geschichte 7. B. S. 51). Han opgav 1720 sin Virksomhed i dette urolige Land og døde 1721 paa sit Gods i Oldenburg.

Skattevæsen ved hans Tiltrædelse i grændseløs Forvirring.

Endvidere indsendte han til Kongen et egenhændigt 221 Indlæg paa 16 Foliosider, dateret 16de Januar 1720, hvori han fremstiller den materielle og moralske Elenighed, der følger af, at Embedslønningerne ikke udbetales, »som er i hans uforgribelige Tanker en Samvittighedssag«; han gruer ved at see, »at de fleste Betjente, ved det, de lider Hunger og Nød, for Sult ei kan holde deres dyre Ed, men nødes til at spekulere ud, hvorledes de med den uretfærdige Husfoged kan subsistere.«

»Her er to Slags Betjente,« skriver han, »det ene Slags giver en Recognition i Kongens Kasse, som de mangel Gang laaner af Andre og forrenter maaske; det første, disse gjør, naar de kommer til Brødet, og Lønnen ei følger rigtig,« er at arbeide paa at faae deres Penge igjen, efter den saakaldte tyske Ret: qui habet incommodum etiam debet habere commodum. De opfinde da alle Slags Sportler, tage Penge af Folk for Supplications- og Dilationsskrifter, og Skatteregisteret fyldes med Restancer. »De Andre, som Eders Majestæt er saa naadig at beskikke dem uden Recognition til Kassen,« de kan jo være ærlige nok saavidt, men som de er fattige og fremmede her, naar de kommer herud og ei faaer deres Løn rigtig, kan de ingen Credit faae, »og naar jeg i disse besværlige Tider skal sende dem ud at visitere Digerne ved Storm og høie Floder, saa

har de ingen Hest og mindre at holde Hest for, ingen Credit, intet at æde paa Veien og intet at drikke, ja knap Klæder at skjule sig i for Kulde og Regn. Saa af slig Nød, som Gagens Udeblivelse foraarsager dem, maae de af Sult sørge for Legemet og tære paa Sjælen Deraf flyder da, at naar de faaer Ordre at reise paa Digerne, som i disse vanskelige Tider maa skee, saa er de syge, saa bryder Digerne igjennem, for der er ingen Opsigt med Undersaatterne, der her i Landet vil drives til Alt; naar Vandet da bryder Hul her eller der, saa er periculum in mora paa mer end et Sted, saa maa man betroe Beamtene Penge af Dige-kassen for at forekomme, at ingen Brake . . . indrives i Landet; af denne Hjælpskilling lever de da saa usselt, som de kan.

Den anden Maade, de bruger af Nød, synes mig at have saaledes begreben: Her er 13 Beamter nu om Stunder i Grevskabet; naar de nu, formedelst deres Løn staaer to, tre, ja til fem Aar bort, de kommer i Gjæld, deres Creditorer panter dem ud, saa følger, at de giver Undersaatterne Dilation paa deres Contributioner indtil to Aar; naar nu dette skeer, saa findes her 30 til 40000 Rdl. Restancer i Hebungsregistrene om Aaret; for denne Credit nyder da maaske Beamten en Villighed, hvoraf han føder sig. Imidlertid kommer der nye Ulykker med Vandfloder og andre Landeplager, saa Ulykken tager bort det, Eders Majestæt i gode Tider havde kunnet faae; saa maa Eders Majestæt af Fornødenhed give Nachlass, og naar Kammeret vil gjøre

en Balanceregning, hvad Skade slig Økonomi gjør Eders Majestæt i Længden, saa vil den Rente lidet forslaae, som der spares af den Capital om Aaret, som Betjentenes Løn bestaaer i, for at erstatte 30—40000 Rdl.s Tab, der . . . flyder af Lønningernes urigtige Betaling.

Vil nu Nogen sige, slige Betjente maa man straffe, skaffe af og holde sig efter Forordningen — Hunger og Armod er et haardt Sværd, og de Andre, der skal sættes ind i de Afskaffedes Sted, allernaadigste Herre og Konge! er og Sultemennesker, og tidt forværrer man sig ved slig Forandring; saa har jeg og Exempel, at da jeg vilde sætte andre Betjente, har man svaret mig, ingen ærlig og christen Mand kan tage en Hebungstjeneste an, uden han faaer sin Løn rigtig; thi Undersaatterne er saa fattige, man maa give dem Credit indtil paa Sportlerne, og derfor er det et desperat Værk. Alt dette maa jeg høre, Gud . . . ved med hvad for en bekymret Sjæl, om jeg ei lagde det allerunderdanigst for Eders Majestæts Fødder efter min dyre Ed, naar mig Noget forekom, Eders Majestæt til Skade.»

Hvad de dømmende Embedsmænd angaaer, »saa er de snart i samme Fundament; fattige ere de, saa naar de ei faaer deres Løn, saa dømmer de en retsindig Dom nok, som de den kalder, fordi den bliver ei underkjendt til Wetzlar eller til Wiensk Hofretten, men den bliver saa sat paa Skruer og clausuleret, saa der af en Dom, inden den kan blive exequeret, kan komme 15 Processer maaske, naar Prokuratorer og Advokater,

som secundere uredelig, profitere Meget af dette har jeg vel hæmmet,« og maae de faae deres Løn rigtig, skal der nok komme god Orden i disse Forhold.

Derefter lægger han Kongen yderligere Sagen om Forstrækningen til Digerne paa Hjerter, idet han betoner det Tab, Kongen selv lider, naar den kommer sent og utilstrækkeligt, hvorpaa forgangen Aars Arbeide er »et levende Exempel«. Dette beskriver han nu udførligt og beder i »dybeste Underdanighed« at hvis Kongen resolverer (som sikkerlig behøves) at lade anskaffe de begjærte 80000 Rdl., det maatte meddeles ham inden tre Uger, for at han kan have Tid til at gjøre sin Disposition og forskrive fremmede Arbeidere, hvoraf han behøver 2000, for deraf at udlede de bedste Folk til de farligste Steder. Til disse »maa Pengene fage udtæles, naar Arbeidet gjøres fage færdigt, thi maae de og prompte anskaffes, skal Kongen spare ved Arbeidet.« Han nedlægger alt dette ved Tronens Fod efter sin Ed og Samvittighed.

222 Tre Uger gik; fem Uger gik; ingen Besked kom. Hvorom Alting er, »det staaer urokkelig fast, at det stakkels Butjadingerland engang skal vristes ud af Gabet paa det vilde Hav,« skriver Sehested til Kammeret den 24de Februar. Det haardt tugtede Grevskab kan ikke redde sig selv; Forstrækning maa sendes og saaledes, at Arbeidet ikke skal vente derefter, »thi med Vand og Vind lader der sig til urette Tid ingen Stilstand slutte.«

Saa blev der da endelig sidst i Marts sluttet Akkord med en Forretningsmand om Levering af Penge til 228 Oldenborg i April, Mai og Juni. Ramus var efter endt Arbeide bleven hjemsendt i December, idet Sehested udtrykkelig havde betinget sig at laane ham igjen i Marts, da han var aldeles uundværlig for Landets Frelse. Han kom ogsaa, og Arbeidet sattes igang med Kraft. Den særdeles kyndige Captain Hunrichs blev i Marts dødssyg; Overlanddrosten overdrog da Inspec- 224 tionen over hans Distrikt til Administrator Meiners, som ved Arbeidet paa de farlige Mosebraker i Schwei havde vist sin Troskab og Dygtighed. I Schwei strakte sig nemlig langs Jadebugten en Mose, Høimose, til hvilken Digerne fra Nord og Syd sluttede sig; og Mosen selv tjente fra gammel Tid Landet til Beskyttelse i Stedet for det Dige, der ikke kunde føres over den. Men disse Tilslutninger til Mosen kunde aldrig holde; ved hver Leilighed rev de ud og maatte lægges om. Et i 1717 for anden Gang forsøgt Anlæg, hvorved ogsaa Schweiburg Sogn skulde inddiges, havde man igjen opgivet, da Julefloden sønderrev Tilslutningen. Ved denne Flod var Mosen blevet endnu løsere, og Tilslutningerne næsten umulige. De gamle Diger sattes foreløbig i Stand og sluttedes til Mosen saa godt, det lod sig gjøre.

Forrige Aar havde man, foruden Reparationer paa de gamle Diger, begyndt tre nye, og foruden Carlsburgerbraken vare ogsaa to af de store Braker paa Nordkysten stoppede. De fire andre havde man om

Efteraaret, da Stopningen ikke kunde foretages, omgivet hver med et Nøddige, en foreløbig Foranstaltning for Vinteren. Man gik nu rask videre.

Men Regeringen i Kjøbenhavn sendte ikke Pengene i rette Tid, og den lagde extra Skat paa Befolkningen, disse stakkels Mennesker, som nu tilmed igjen maatte see deres Kvæg bortdøe af Pest. Mod denne Plage traf Overlanddrosten alle Foranstaltninger, lod de inficerede Huse afspærre og lod ugentlig visitere og forhøre, om hans Ordre rigtigt bleve efterfulgte. »Men det er, som om Gud havde vendt sin Velsignelse fra disse Lande,« skriver han. Ogsaa deres gamle Plage, Musene, hjemsøgte dem. Med Smerte havde han paa den store Foraarsdigereise i April seet Indbyggernes haarde Nød. Og paa disse lagde man nu extra Skat.

225 »Hvordan kan det være til hans Majestæts høie Interesse,« skriver han til Kammeret, »at man gjør dem, som ved deres sure Sved og Blod have reddet sig saavidt, at de ikke skulle tigge deres Brød, lig med dem, der nu i tre Aar ikke have vidst, hvormed de skulde frelse sig fra Sult og Kulde?« Taler man til disse Mennesker om »et allerhøieste Afslag paa Skatterne«, synes det dem et Digt, der aldrig kan blive til Virkelighed, fordi denne Fortrøstning nu saa ofte er slaaet dem feil.

Og varmt og djervt gjorde han Kongen Forestillinger, saaledes i et Brev af 4de Mai, efterat han

226 har berettet om Digernes tilfredsstillende Tilstand:

»Men, allernaadigste Konge og Herre! min Samvittig-

hed, Ed og Pligt . . . nøder mig til tillige at holde Eders Majestæt dette Grevskabs og dets ulykkelige Indbyggere til det yderste elendige Tilstand for Øie;* og han skildrer, hvorledes de igjen lide under de gamle Landeplager; al Handel og Vandel med Naboerne er standset for de smitsomme Sygdommes Skyld, ingen rede Penge er der hos Nogen, »ja saare Mange have ikke Brødet« . . . »om man vilde trække Skjorten af Kroppen paa disse Mennesker og jage dem fra Hus og Gaard i Elenighed, kunde man dog ikke faae de ordinære Skatter af dem, end sige da de ekstraordinære, hvorover Alle tabe Modet og blive lede ved Livet, fordi de ingen Frelse øine« . . . Han vil imidlertid, som det kan fordres af en tro Tjener, gjøre Alt, hvad der staaer i menneskelig Magt for at føre Arbeidet frem.

Og han førte det frem trods Alt med sin fortræffelige Stab, som han altid giver det bedste Vidnesbyrd. Den ene Brake stoppedes efter den anden. I Juni var han tilstede ved Tilslaaningen af »Tedlenserbraken«. Nogle Dage standsedes Arbeidet af Uveir; da man kunde tage fat igjen, begyndte man Kl. 2 om Morgenen og arbeidede med al Kraft til 10 Aften, og næste Morgen fuldendtes lykkeligt Stopningen af dette Hul.

Paa Grund af manglende Forstrækning fra Kjøbenhavn kunde en slem Standsning være indtraadt, da Arbeiderne skulde betales; men Ramus afværgede den, idet det lykkedes ham at formaae Folkene til at lade det vente med Betalingen, til hver havde faaet sin Part færdig.

Da Sehested i Juli igjen var paa Digetour for over Schweiburg at gaae videre til de andre Værker, slog Veiret om til heftig Regn med stærk Vestenvind, som bragte Springfloden saa langt ind i den nævnte Egn, at Veiene der bleve ganske ufarbare; han lod sig da sætte over Jadebugten, besaae saa Ramus's, Münnichs og Meiners's Distrikter og fandt Alt tilfredsstillende. »Inspecteurerne have gjort deres Sager godt,« skriver han til Kongen, »Undersaatterne have for Størstedelen med Glæde, trods Fattigdommen, opbudt deres sidste Kræfter.«

Kort efter tilsloges den femte af de store Braker paa Nordkysten *).

Men Vestenstormen reiste sig stærkere og rasede saa vedblivende, saa voldsomt, at Værkerne og Landet med dem truedes paa Livet. Sehested var i overordentlig Bevægelse for at holde den frygtelige Fjende ude, som kunde bryde ind hvert Øieblik og hvorsomhelst — overalt var han tilstede for at træffe forebyggende Foranstaltninger.

*) Den ovenomtalte Autoritet paa Digevæsenets Omraade, A. G. Münnich (den ældre), udtaler om Sehested, med hvem han i dette Aar maa have haft en Sammenkomst, at han selv har tænkt over denne Videnskab og har talt derom, »ikke som den, der et Aars Tid har haft med disse Ting at gjøre, men som om Digevæsenet mange Aar havde været hans Fag;« og lykønsker sit Fædreland, »hvis Velfærd væsentlig afhænger af en god Ordonnance med Diger og Sluser, til, at Kongen har givet det et saadant Overhoved, som har lutter heldbringende Hensigter og oprigtige, uinteresserede Desseins til det gode Lands Redning og Opkomst« (Halem, Geschichte Oldenburgs, 3. B. S. 200).

Disse lykkedes saa godt, at han ved August Maanedes Udgang mente, at han, saavidt det var muligt, havde Landet betrygget. Lettet melder han Kongen dette og kan da ikke nok rose baade Inspecteurernes og de tilsynshavende Embedsmænds Flid og Iver, og da nu en ufortrøden Arbeider er sin Løn værd, har han lovet dem — de have ofte sat til af deres Eget i Haab om Skadesløsholdelse — hver en Discretion over det Forordnede, hvis de i dette Aar skaffe deres Distrikter færdige, idet han ikke tvivler paa, at Kongen vil bifalde denne paa hans Bekostning udviste Liberalitet.

Men det vedblev med Storm og stærke Floder, og sidst i Oktober sønderbrødes nogle Kaidiger. Der skete dog ingen Ulykke; Landet kunde endnu bevares; men Midlerne?

Sehested talte til Kongens Hjerter, talte varmere, stærkere end nogensinde. Han bad Kongen skaane Landets Kasse, »thi kommer mig et overvættes Guds²²⁸ Veir over i Vinter, og jeg ikke har Forraad i Kassen . . . 8—10000 Rdl., saa kan jeg ikke med Magt reparere den Skade, som skeer, hvilket er den Forseelse, her altid er skeet. Sygdommen begynder at lægge sig for vores Anstalter . . . men Undersaatterne er desperate og troer mig intet mer, formedelst de ei bekommer den saa længe forhaabede og saa tidt lovede Nachlass, og dersom Sligt ei vederfares dem i Vinter, frygter jeg, den største Del forløber deres Gaarde, som vilde være Eders Majestæts ubodelige Skade. Deres Kvæg er dødt, deres

Heste creperer ved Digearbeidet; de, som har siddet i Vand saalænge, har Ingenting kunnet saae, saa de ikke har Brød i Huset; Creditten er borttaget af Landet før min Ankomst. Kan min allerunderdanigste Forbøn formaae Noget, saa beder jeg i dybeste Underdanighed for disse arme Undersaatte, som af Kjærlighed til Eders Majestæt, af mig opmuntret, har slæbt med mig nu paa tredie Aar som Bæster saa villig og trolig, saa mit Hjerter bløder i mit Liv, om Eders Majestæt ei lader disse nu i 6—7 Aar med Landeplager forarmede Undersaatte vederfares Naade og Nachlass»

I to Novemberrætter kom Floder, der ikke gav den i 1717 meget efter; man troede, at de nye Diger i Butjadingerland vare brudte op — men de holdt til Alles Glæde.

Hjemkommen fra Digerne beder Sehested i en egenhændig Efterskrift til en Kammerskrivelse af 1ste December Herrerne undskylde, at flere indløbne Breve ikke endnu ere besvarede; naar man slaaes med fire Element, faaer Blækhornet staae stille; de skulle intet blive forglemt eller med Villie forsømt.

Endnu kom to mægtige Floder, den 2den og 14de December, som maatte vige for Digerne. Der var nu al Grund til at mene, at de havde staaet deres Prøve. Ved Maanedens Slutning var Arbeidet væsentlig færdigt; Grevskabet maatte haabes at være værnet, og Sehested vilde nu have den længe attraaede Orden paa Skattevæsenet. Ved Julefloden var Landet et Sted blevet forbedret, et andet Sted forringet; her var Land

uddiget, hist Land inddiget. Alt maatte reguleres fra Nyt, og Overlanddrosten foreslog, at der tilforordnedes ²²⁹ ham en Commission bestaaende af en af de Deputerede for Finantserne eller Etatsraad Weise, Kammerraad Klug, som i mange Aar havde været kjendt med Landet, Renteskriver Henrik Holst, som længe havde forestaaet det oldenburgske Contor, Amtmand Bolcken i Westerstede, som gjennem 40 Aars Praxis kjendte disse Sager, samt fem dygtige Landmaalere. Med disse kunde der komme Orden i Kammersagerens Chaos, og han kunde med dem blive istand til at afgjøre ogsaa andre forekommende Vanskeligheder og saaledes gjøre det hidtil brugelige Ord: Oldenburgum non est capax ordinis, for Fremtiden uanvendeligt.

Men nu reiste Vandene sig den 31te December i hele deres Vælde — høiere end Julefloden 1717 vældede »Nytaarsfloden« sig mod Værnet og brød igjennem. Det gik ikke saa meget ud over Mennesker, ²³⁰ Kvæg og Boliger; denne Flod kom ved Dagen og ikke med den rasende Hurtighed som hin. Men det møisomt opførte Værn! Uskadte bleve de nye »Brakediger«, og der kom lykkeligvis ingen nye Hovedbraker; men de andre Diger vare sørgeligt ødelagte.

Altsaa begynde igjen! — det faldt haardt; men i dette bedrøvede Øieblik, da han maa melde »den usigelige Skade« hjem, fastholder Sehested Haabet om, at Værket alligevel inden lang Tid maa kunne bringes til ²³¹ Fuldkommenhed. Han gjorde strax alle optænkelige

Anstalter for at bevare Sluserne og forhindre nye Bræker, som var det, det i Øieblikket kom an paa. »Bestyrtelsen blandt Indbyggerne er stor,« skriver han, »da de see, at den fortørnede Gud, naar vi forstærke og forhøie vore Diger, ogsaa forstærker og fordobler og forhøier sine grusomme Floder for paa en Dag at tilintetgjøre vort tre Aars Arbeide.« Han trængte paa om Forstrækningen; hvis den maatte komme itide, vilde han have Alt beredt til at tage fat overalt strax efter Jevndøgn, inden de fremmede Arbeidere gik til Nabolandene.

Og han bad Kongen, om der maatte gives de Vandlidte Forskud af Landets Kasse, som de kunde forpligte sig til at aftjene; men der var Nogle iblandt dem, som umuligt kunde afbetale hverken paa den ene eller den anden Maade, og som af Mangel paa det tørre Brød maatte omkomme af Hunger; dem vilde Kongen tillade, at det blev dem skænket; Uddelingen skulde blive foretaget med al Skønsomhed, og Bekostningen vilde blive af liden Betydning. Da der efter henved tre Ugers Forløb endnu ikke var kommet nogen Resolution herom, bad Overlanddrosten med Flere af den oldenborgske

232 Regering i en indtrængende Skrivelse Kammerkollegiet om at lægge Kongen denne Sag paa Sinde.

233 Sehested lod nu efter kongelig Befaling Amtsfoged Fabricius i Butjadingerland og Münnich i Schwei med Udvalg af de digekyndige Beboere udkaste Planer til de nye Arbeider, som Ramus da skulde forelægge i Kjøbenhavn. Værst var det ved Schweiermosen. Denne

var nu ikke blot aldeles løs og svømmende, saa at intetsteds noget Dige kunde sluttes til den; men Havet havde med stor Magt endog brudt sig Vei under Mosen ind i Landet. Hvordan nu værge sig? Vilde man lægge et Dige bagom, helt nedenom Mosen, vilde 300 Huse blive uddigede, og Landet vilde paa dette Sted mellem Weser og Jade blive reduceret til en saa smal Strimmel, at det ved et eventuelt Gjennembrud af Diget maatte befrygtes, at de to nævnte Vande forenede sig over den; det vilde desuden, ogsaa fraseet den overordentlige Bekostning, være meget misligt, fordi Terrainet var altfor lavt, og Grunden slet. Der var ikke Andet for end vove det, der hidtil havde staaet som umuligt, at lægge et Dige tværs igjennem Mosen. Det var ogsaa Schweiernes Forslag. De erklærede i deres Betænkning (dateret Friesenmoor), at da det var forgæves et gjøre Noget ved begge Ender, hvor Tilslutningerne vare revne ud, vidste de ingen bedre Maade, end igjen at tage fat paa det nye Schweiburgdige og lægge det ud i Mosen. Men Münnich turde ikke anbefale denne Fremgangsmaade. Det var Noget aldrig før forsøgt; man vidste ikke, hvorvidt Omkostningerne kunde strække sig, eller om Udførelsen overhovedet var mulig. Her behøvedes Manden, som med fast Sigte paa sit Maal bryder tværs igjennem alle Hindringer for at naae det. Og den Mand havde man. Sehested satte denne Sag igjennem. Da han med Gude og Ramus besaa Stedet, fandt han, at Vanskelighederne, skjøndt store nok, ikke vare saa overvældende,

som Münnich saae dem, og desuden, under saa desperate Omstændigheder maatte den bedste Løsning gribes og strax iværksættes. Han udvirkede den kongelige Resolution. Til Arbeider foreslog han, at der sendtes tre Batailloner Soldater fra Holsten, thi de oldenborgske Digere havde enten slæbt sig til Døde paa det mangeaarige, tunge Arbeide, eller de vare, uagtet det var strengt forbudt, gaaede til andre Lande for at tjene Brødet.

Saasnart Vind og Veir tillod det, tog man fat. I Butjadingerland, hvor Digerne flere Steder lagdes længere ind og skulde gjenopføres efter et større Bestik, ledede Münnich og Fabricius Sagerne; ved Schweiburg-diget vare Ramus og Overconducteur Tarchel Inspecteur, hver i sit Distrikt.

Det var et stort Apparat, der maatte sættes i Bevægelse, da der skulde lægges Dige i Mosen. Jorden maatte hentes i lang Afstand. Den kunde ikke kjøres over den drivende Mose paa almindelige Vogne; Overlanddrosten fandt da paa at lade indrette et Slags cariol-lignende, enspændige Kjøretøier med brede Hjul, til hvilke der anlagdes Veie over Mosen med Faskiner og Brædder ved begge Sider af disse, saaledes at Hesten gik paa Faskiner og Hjulene løb paa Brædder. Neden om Mosen lagdes Veie med Faskiner, hvorover Jorden kjørtes i tospændige Vogne. Store Mængder skulde bruges; thi den paafulgte Jord skulde gjenembryde Mosen og synke, til den naaede fast Grund, og denne laa indtil 30 Fod under Overfladen; og da man kun til Nød kunde faae Jord nok, gik dens Pris op til næ-

sten det tredobbelte af den sædvanlige. Man fortsatte Digerne fra begge Ender ud i Mosen for, om det kunde lykkes, at naae til at slutte dem sammen. Sehested var i uophørlig Bevægelse med Reiser frem og tilbage ved Styrelsen af dette Værk, hvoraf Landets Tilværelse afhang. Det kom an paa at gribe hvert kostbart Øieblik, Havet vilde unde.*).

Samtidig med Kampen med Havet gik som altid Kampen med Kammeret. I Juli melder Sehested Kongen, at Alt tegner godt — han haaber, at Kammercollegiet ikke vil undlade fremdeles at sørge for, at de nødvendige Penge komme prompt. Kort efter kom der imidlertid Ordre til, at Alt, hvad det blot var mu-²³⁴ ligt at opbringe i Grevskabet, skulde inddrives. Overlanddrosten skrev til Kammeret, at han haabede, det ikke skulde forstaaes bogstaveligt, men at de, der af-tjente deres Restancer ved Digning, maatte forskaanes for Execution. Ved samme Tid kom der Undskyldning fra Commercedirecteur Wessely, som skulde le-

*) En Menneskealder efter Sehesteds Død udtaler Hunrichs i Indledningen til Münnichs af ham udgivne Værk, »Oldenburgisches Deichband»: »Zum grossen Glück für das ganze Land hatte der König einen Mann zum Oberlanddrosten hergesetzt, dem es so wenig an Einsicht und Beurtheilung wohlgemeinter, heilsamer Anschläge als an einem eifrigen Bestreben sich der Wohlfahrt des Landes mit Nachdruck anzunehmen und insonderheit nicht an der in diesem Falle nöthigen herzhaften Entschliessung und standhaften Behauptung dienlich gefundener Massregeln fehlte. Ich meine den Admiral Sehested. Derselbe genehmigte und unterstützte das Project der Durchdeichung des Moores.

vere Forskudspengene, at han ikke for det Første kunde skaffe dem. Sehested foreslog da Kammeret, at i det mindste en Del af Summen sendtes jo før jo heller i holstensk Mønt, som Arbeiderne ikke vilde vægre sig ved at modtage, idet han indstændigt anbefalede Sagen til Herrernes gode Forsorg.

Men Kammeret skrev, de vare ikke instruerede af Kongen, havde ogsaa for Tiden for mange store Udgifter til saa snart at kunne sende Forskudspenge. Arbeidet maatte bringes istand med, hvad der var i Oldenborgs Kasse (den var saa godt som tom), samt Inddrivning og Aftjening af Restancerne.

Man var i August; hver Dag kunde Efteraarsfloderne ventes, som vilde kunne ødelægge Alt, hvis man ikke naaede langt nok frem forinden.

Overlanddrosten svarede Collegiet, at Digerne ikke kunde gjøres færdige under den opgivne Sum, endnu mindre ved tom Correspondance. Paa den Maade kunde han ikke holde Ebbe og Flod ude af Landet, da Veir og Vind ikke ventede efter Inddrivningen af Restancerne, som desuden de Fleste af yderste Evne aftjente ved Digning. Han maatte endnu engang bede Herrerne om godhedsfuldt at assistere ham med tilforladelig Anvisning paa Forskudspengene til Landets Redning; men hvis de under det fremførte Paaskud, ikke at være instruerede af Kongen, vilde lade ham i Stikken, frasagde han sig alt Ansvar.

Samtidig bad han Oversekretær Sehested om indtrængende at gjøre Kongen Forestillinger og sendte

ham foruden den officielle Skrivelse følgende karakteristiske, egenhændige Promemoria:

»Kammeret har ikke ladet mig vide før nu, de ei ²⁸⁵ var indstruerede at skaffe mig de begærte 200000 Rdl., da Beregningen, som er edelig indgiven, beløber sig til 335000. Havde Kammeret i Begyndelsen tydelig sagt mig Sligt, havde jeg itide gjort nærmere allerunderdanigste Forestillinger og ei grebet Schweiburgerarbeidet an, men biet dermed til tilkommende Aar.

Det er paa det mindste paa 4de Mil Veis Land, som de prætenderer, jeg skal gjøre fast med 160000 Rdl. Hjælpemidler, da desforuden Landet Würden ogsaa var aabent, og her i Landet fire Braker.

NB. Dette er det tredie Aar, Kammeret ved deres Nettoberegninger har ladet mig kaste hans Majestæts Penge i Stranden; Gud see til os for Husholdning, og Gud oplyse deres Øine. Hjælper man mig ikke til 40000 foruden de 160000, hvorpaa mig nu, jeg skriver, feiler 45000, saa bliver Landet ikke tæt, og Skaden hans Majestæts, da det nu var i saa god Gang, at jeg ved September Maanedes Udgang kunde leveret Landets Diger fra mig bedre, end de nogen Tid har været. Jeg seer nok, der bliver ei Andet af, end at jeg maa til Slesvig og klage min Nød for hans Majestæt, at man ikke siden skal lægge Skylden paa mig. Skaffer man mig Pengene, saa skal jeg sandelig bringe hans Majestæt gode Tidender og i Schweiburg skaffe hans Majestæt til Eie 2000 Jück Land a 100 Rdl. hver Jück, som er 200000 Rdl., og saa have vi frelst Landet Wür-

den og det ganske Greyskab med Restancer. Jeg frygter for, man ei vil unde mig den Glæde at gjøre hans Majestæt denne Fornøielse. Nu Gud hjælpe mig med slige Husholdere, som altid kommer til kort udi Enden.»

Strides maatte der stadig, men Striden blev ikke forgæves, Forstrækning kom, og Arbeidet trivedes. Da 288 Overlanddrosten ved Begyndelsen af Oktober saae til Schweiburgdiget, fandt han Arbeidet »i saa god Stand, som han ikke havde kunnet forestille sig det.« Hans oprømte Stemning i dette Øieblik sees af et Brev af 4de Oktober til en af Herrerne ved Hoffet, hvem han sender sit Lykønskingsbrev til Kongens Fødselsdag før Tiden og beder ham overlevere det: »Vi, som er saa langt fra Naadestolen i disse med Vand og Mudder rigelig begavede Provincier, maae med Skaren endelig løbe forud, ellers maatte Mængden af større Folk ganske udslette os af Hukommelsens Bog.«

Men Ramus var meget syg; Sehested tog ham med sig hjem til Oldenborg, hvor han haabede, han kunde blive cureret. Han kom sig, men forlod Landet, da han 1722 skulde overtage Professoratet i Mathematik ved Universitetet i Kjøbenhavn, hvortil han to Aar tidligere var designeret. Ogsaa Münnich faldt dette Efteraar i en haard Sygdom, som varede over et halvt Aar. Det var ikke Legeværk, disse Inspectioner ved Digerne. Overlanddrosten havde gjenneingaaet en svær Sygdom det første Aar, og alt som Alderen

nærmede sig, tog dette anstrengende Liv meget paa hans Kræfter. Han bad da ogsaa strax efter Nytaars-²³⁷ floden om, at en eller to Personer maatte forordnes ham til Hjælp ved den byrdefulde Direktion. Det sees ikke, at der er taget noget Hensyn til denne Anmodning.

I Foraaret 1722 gik Münnich af, og Fabricius blev i hans Sted »Deichgräfe«. Han blev Sehesteds høire Haand, og indlagde sig megen Fortjeneste ved Værkerne.

Der kom nu et Par rolige Aar, saa at man uforstyrret kunde reise Voldene store og stærke. Og da navnlig Mosediget. Ufortrødent, rastløst, arbeidede man Aar efter Aar hinanden imøde. Man var ikke langt fra Maalet, da Kong Frederik i 1724 paa en Badereise til Aachen kom til Oldenborg. Kongens Besøg blev til stor Glæde for Indbyggerne, idet han, da han nu med egne Øine saa de ham saa tidt beskrevne Forhold, eftergav hele Contributionen.

Det følgende Aar, 1725, fuldførtes Mosediget. Det stod i de rullende Aar, og Floderne vege for det. Det staaer endnu, skærmende, urokkeligt. En Bondeby, Mosecoloni, som 100 Aar senere anlagdes ved Diget, er bleven kaldt »Sehestedt« til Minde om dets Ophavsmand. Ogsaa Landets øvrige Diger vare nu bragte i saadan Stand, at de kunde holde gennem Tiderne. Sehested havde sluttet den gyldne Ring om Marskerne — hans andet Størværk, at holde meget Folk ilive.

Af væsentlig Betydning for Digernes Bestaaen blev

det, at den gamle, uhensigtsmæssige Indretning, at hver Enkelt skulde vedligeholde sit Dige, afløstes af Fælledigheden, som Sehested ivrigt virkede for, og som blev
 288 sat igjennem trods megen Modstand baade i Oldenborg, hvor Mange nødigt vilde løsrive sig fra den gamle Maade, og i Kjøbenhavn, hvor man heller ikke i Begyndelsen indsaae Betydningen af denne Reform.

Oldenborgs Historieskriver, Halem, siger, hvor han beretter om Mosediget: »Sehestedten gebührt vor allen unser Dank. Durch seine Entschlossenheit ward das Werk unternommen, durch seine öftere Gegenwart und Betriebsamkeit fortgesetzt, durch seine Beharrlichkeit vollendet. Wo Ermunterungen nicht zu reichen, da liess er Schärfe an die Stelle treten. Als die Arbeiter einmal (so geht die Sage) unnütze Beschwerden führten und, um die Obern zur Nachgiebigkeit zu zwingen, zu arbeiten aufhörten, da trat er mit seltener Entschlossenheit unter die aufrührerische mit Koierhacken bewaffnete Rotte: »Wer von euch,« rief er, »hat was zu sagen? Er trete hervor und redel« Es trat Jemand aus dem Haufen. Zürnend gab Sehested ihm mit seinem Handstocke wiederholte Hiebe, dass der Geschlagene seine Rede vergass. »Ist noch Jemand da, der komme!« rief Sehested weiter. Alle sahen voll Verwunderung und Ehrfurcht auf den grauen Seehelden. Keiner kam, und beschämt ging Jeder an seine Arbeit zurück . . .

Auf dem Deiche, wodurch er uns schützte, erhebe

sich sein Denkmal und eine Inschrift sage der Nachwelt, dass der Held, welcher auf dem Meere den Wogen trotzte, auch auf dem Lande ihre Wuth zu dämmen und Tausenden Leben und Güter zu sichern wusste.«

Ved Siden af Syvaarsarbeidet paa Bolværket mod den store Fjende, som først maatte tiltrække sig vor Opmærksomhed, havde Sehested med hele den øvrige omfattende Styrelse meget at varetage. Han havde, som vi hørte, modtaget Skatte- og Regnskabsvæsenet i største Forvirring. Disse Sager sattes paa en bedre Fod ved Indførelsen af den danske »Kammerretsordning« 1720. Strax efter Mosedigets Fuldførelse blev der taget 289 fat paa en ny Bonitering af Stadt- og Butjadingerland, som efter tre Aars Forløb blev tilendebragt.

Som saa meget Andet var kommet i Forfald ved Grevskabets mange Trængsler, saaledes ogsaa dets lærde Skole. Den var nu i Fremgang, skjøndt den endnu kun havde ganske faa Elever. I Oktober 1723 døde dens Rektor, Brinkmann, og vi see da her Sehested med sædvanligt Liv virksom ved Valget af en ny. Ved denne Leilighed traadte en stærk Spænding frem mellem Magistraten og Consistoriet, som vilde tyde en herhen hørende kongelig Forordning saaledes, at Ma-

gistraten kun skulde have raadgivende Stemme i Skolesager. Consistoriet var dog ikke enigt; Sehested og to andre Medlemmer, Gude og Oetken, stode paa Magistratens Side. »Jeg kan ikke indsee,« erklærede Sehested, »hvorfor Staden ikke maatte føre Ordet for sine Børn. Efter den kongelige Forordning er Magistraten i dette Tilfælde ikke Consistoriet subaltern.« Magistraten foreslog en Candidat Ribau fra Bremen, som examineredes af Consistoriet, klarede godt for sig og fik dets Løfte om, at der skulde blive taget specielt Hensyn til ham. Men nogen Tid efter meldte Generalsuperintendenten, Caspar Büssing, en Candidat Röder fra Hamborg, som ogsaa blev afhørt, og paa ham stemte nu Consistoriets Majoritet, tildels, synes det, paa Grund af hans mere anselige Ydre; de gjorde ogsaa gjældende, at den 22aarige Ribau var for ung, hvortil Modparten svarede, at det ikke kunde være nogen Hindring, da Skolen ikke havde ti Elever. Sehested, som var utilfreds med Röders Præstationer og fandt, at Consistoriets Ord til Ribau maatte være bindende, stod ogsaa her paa Magistratens Side, med to andre Medlemmer. Efter afholdt Prøve i Magistratens Overværelse med begge Candidater holdt hver Part fremdeles paa sin, og det henstilledes til Kongen, om han vilde ansee Magistratens ti og Consistoriets tre Stemmer for Ribau, eller de øvrige fem Consistoriemedlemmers for Röder, som Majoritet.

241 »Vi havde overflødig Strid nok, før vi fik valgt Hr. Pastor Hespen til St. Lambertikirke,« skriver Sehested til

Storcantsleren, Grev Holstein, »ikke mindre Uenighed har vi, inden vi kan blive enig om, hvad for en Rektor, vi vil have. Somme ville have, han skal have un grand air, beaucoup de vent[?], plus paraître que d'être, og for disse skjønnede Qvaliteter er de i indsendte Protokol 5, nemlig Consistorii. Andre ville, at han skal være lærd og kunne præstere, hvad der forlanges efter Skoleforordningen. Hele Magistraten, som er 10 Personer, hvis Børn gaae der i Skole, stemmer paa Ribau . . . »vi er 13 Stemmer mod 5; var det nu muligt, da undte jeg de gode 5 Herrer en liden Correx, som har voteret for Röder; da de ere i deres Samvittighed overbevist, ja, Skolebørnene have hørt det, da han blev examineret, at han ikke engang vidste, af hvad Hus enten Kongen af Spanien eller Kongen af Frankrig var, ei heller vidste han noget af sin Geographi, langt mindre sin Mathesin, som en Rektor dog bør her i Skolen efter Indstiftelsen at vide, da den anden Candidatus, Ribau, svarede Superintendenten saa grundig, saa det var en Fornøjelse at høre hans Dybsindighed og dog store Gelassenhed . . . Nu har jeg sagt, hvad Sanden var, et deliberavi animam; siden kan det være mig indifferent, om Oldenborgs Skolebørn faaer en ignorant eller lærd Karl til Rektor. Dette maa jeg dog sige derhos, at dersom Rektor Scholæ ikke kan sin Mathesin, er han Landsens Børn unyttig; thi uden Mathesin gjøres ingen Diger, og Oldenborg har en temmelig Hob at passe paa, saa det var at

ønske, at oldenborgske Børn bleve opfødte i det, som kan redde deres Fædreland.*

Röder fik Pladsen. Efter de dog kun sparsomme
 242 Efterretninger om denne Rektor, menes Büssing senere neppe at kunne have haft stor Glæde af sit Valg. Men da Röder 1735 efterfulgtes af J. M. Herbart, Bedstefader til Philosophen af samme Navn, tog Skolen under denne udmærkede Rektor et stort Opsving.

Generalsuperintendenten hørte, som mange af Oldenborgs Embedsmænd, ikke til Landets Børn; han var født i Mecklenborg, havde været Professor i Mathematik i Hamborg og senere theologisk Professor og Præst ved Domkirken sammesteds. Han var en fremragende Mand, greben af den nye pietistiske Bevægelse i Kirken, som han ivrigt søgte at skaffe Indgang i Oldenborg, da han 1709 blev Overhoved for dets Geistlighed. Men Præsterne her havde længe med sjelden Samdrægtighed staaet fast paa den orthodoxe Tro, den rene Lære, og vilde ikke vide af Forandringer paa dette Omraade. Büssings fyrige Sind og Reformiver vakte ham mange Modstandere; under en Strid, der opstod angaaende en Medhjælper, han skulde have, to Aar efter at Sehested var kommen til Landet, beklager han sig i et Brev til Kjøbenhavn over sine Trængsler; saa Mange staae ham imod, men Overlanddrosten har dog gjort sit Bedste for ham. Oldenborg fik i 1725 en ny, forbedret Kirkeordning, som vist er forfattet af Büssing.

Paa Lovvæsenets Omraade gjordes i disse Aar et

stort Fremskridt, idet J. C. Oetken samlede Grevskabets 248
mange spredte Forordninger til et Hele.

Mellem Amtsfogderne og Landfogderne bestod fra gammel Tid en Tvistighed om deres Stilling til hinanden. Kort efter at Sehested var kommen til Oldenborg, gennemlæste han efter Kongens Befaling de herhenhørende Akter og indsendte en Fremstilling af, hvorledes der var bleven forholdt med denne Sag siden Forbindelsen med Danmark. Han fandt, at Amtsfogderne vare blevne for meget begunstigede. Fem Aar senere, i Sommeren 1723, blussede Striden op paany. 244
»I den Tid, jeg er beladet med continuerlig Reisen og Flakken ved den vidtløftige Disposition fornemmelig over Schweiburger Digearbeide,« skriver Sehested, »saa efterlader hverken geistlige eller verdslige Betjente at skaffe mig med deres partikulier Disputer overflødig nok at bestille.« *) Han holdt paa, at Landretterne maatte være mindre afhængige af Amtsfogderne, hvis Retten skulde have Fremgang.

*) Tilmed vare næsten alle hans Tilforordnede i Regeringen gamle eller syge. I Foraaret skrev han til Storcantsleren, Grev Holstein, at hans »Regerings- og Justitscancelli begyndte temmelig at gaae paa Krykker, da dets Ledemod hver Dag forældedes«, og bad, at to Embedsmænd maatte blive ansatte til Hjælp. Sidst i Mai synes hele Personalet at have været uarbejdsdygtigt paa En nær. I Brev af 23. Mai (1724) beder han indtrængende Storcantsleren, at de to Foreslaaede maae blive forordnede — »jeg og Gude kunne dog ikke altid arbeide os ihjel« . . . »En pyntelig Pen og Stil flyder ikke gjerne af et bekymret Hjerter,« siger han i Brevets Slutning, »og en Hjerne, der saa arbejder uden Hjælp som min, er nok nødt til at glemme den Sirlighed, jeg dog burde tage iagt.«

Oldenborgerne synes at have været et lidt stridbart Folkefærd — ikke underligt efter de mange Trængsler, og forbundne, som de vare, med et fremmed Land; men det laa for Sehested at styre urolige Hoveder. Han stræbte kraftigt at hindre al »statum in statu»; »af Erfaring vidste han, at der kun kunde være én Stormast i et Skib.»

Overlanddrosten havde, som sine Forgængere, faaet Bolig paa Slottet. Dette Grevernes ældgamle Sæde, som var bygget paa Pæle, nedrammede i moradsig Grund, var allerede brøstfældigt, da Landet kom under den danske Krone, og der havde stadig lydt Klager over dets elendige Tilstand. Skjøndt det var blevet repareret til Enkedronning Charlotte Amalie, som 1711 reiste til Oldenborg, da der var Pest i Kjøbenhavn, var det nu ganske faldefærdigt. Sehested
246 boede der dog et Par Aar; men en Stormnat rystede og bragede det saa voldsomt i den gamle Borg, at han og hans Folk maatte springe ud af deres Senge, da det lod til, at det Hele vilde styrte sammen over deres Hoveder. Saa maatte Overlanddrosten leie sig en anden Bolig i Byen.

Staden var dengang meget mindre end nu og meget afsondret; ved Westphalens vidtstrakte, ufarbare Moser var Grevskabet afskaaret fra den sydlige Verden, ved fremmed Land skilt fra det Rige, det tilhørte. Men det lille Land manglede ikke Aand og Intelligents; det havde ikke faa betydelige Mænd, Forfattere, Digtere, Lærde. Foruden de allerede omtalte, Büssing og den

Lovlærde, J. C. Oetken, skal her kun nævnes Historikeren Wierichs, bekendt ved sit Skrift om Friesland; Historikeren Siebrand Meyer; den senere Superintendent, Præsten og Forfatteren H. A. Jansson; Digteren Hinrich Janssen, Bondesønnen, som sendtes i Latinskole, men kaldtes hjem for at hjælpe sin Fader efter Juleflodens Ødelæggelser og da i de Øieblikke, han kunde finde dertil, læste Horats og Virgil og studerede tydsk Digtekunst og frembragte sine Digte bag Ploven og i Laden.

Og Sehested forstod at skatte Intelligentsen og samle den om sig.

I Aaret 1725 fik han et mærkeligt Besøg. Den, som skulde gjenopreise dansk Sprog og Nationalitet og grundlægge vor Litteratur, var fremstaaet. Veien var brudt med »Peder Paars« 1719, og det danske Skuespil havde seet Lyset i Bygningen i Grønnegade 1722. Men Faa vidste, hvad dette betød. Kun Faa forstode endnu Holberg; de Fleste vare ganske uimodtagelige og vrededes over Satiren, som de kun formaaede at opfatte som personlige Angreb. Lang Tid tog det at vække og opdrage Folket. Den store Ensomme foretog i Sommeren 1725 en Rekreationsreise; paa Veien til Amsterdam og Paris kom han til Oldenburg og besøgte Overlanddrosten. Om ²⁴⁸ dette Besøg udtaler Holberg i sin (latinske) Selvbio-grafi: »Jeg blev nogle Dage i Oldenburg og jeg tilstaaer, at jeg ingensteds har levet fornøieligere, saa elskværdigt blev jeg modtaget af Overlanddrosten, Excellencen Sehested, som er langt fra al Storagtighed og kun

adskiller sig fra Menigmand ved Fortjenester, Klogskab og fine Sæder. I hans Hus kom der saamange Viden-skabsmænd, at det var som et Akademi eller Gymnasium. Ved Middags- og Aftensbordet førtes der lærde Samtaler, saa Fornøielsen krydredes med, hvad man havde Nytte af. Man kan maaske spise prægtigere, men ingensteds mere ligefrem, fornøieligere og mere utvungent, saa I kan let tænke Jer, at jeg ikke uden Bedrøvelse reiste fra Oldenborg.*

Sehested udgav i Aaret 1719 en Samling »Moralske Betænkninger«, maaske nedskrevne af En, der stod ham nær. Bogen findes paa det kongelige Bibliothek; af Indholdet minder en Del meget om Seneca. Han medgav den en Fortale (vedlagt som Bilag), hvori han anbefaler dens Anvisninger, idet han erindrer om, at al Moral og Lære er »uden en flittig Øvning ganske forgæves«, og udtaler, at den afdøde Forfatter vel nærmest har sammenskrevet dem til eget Brug, men de fortjene at offentliggjøres som gavnlig Veiledning for Andre; dersom En eller Anden kunde have Nytte af dem, er Hensigten med Udgivelsen naaet.

Syv Aar havde Sehested været borte — da lød der en Kaldelse til ham hjemmefra. Det var Marinen, der var i Forfald; han maatte hjælpe den op.

Vi have gjentagne Gange hørt om Skibenes daarlige Tilstand under Krigen, sidst da Sehested skrev derom til Gabel, kort før han reiste fra Kjøbenhavn.

Efter Freden trængte de næsten alle til store Reparationer. Men af den Sum, der anvendtes aarlig til Søetaten, gik i tre Aar over en Million til Afbetaling paa Lønninger, saa at Midlerne til Reparationer og Bygning af nye Skibe vare ganske utilstrækkelige. Tilmed var Indrulleringen kommen helt i Forvirring; Matroserne havde faaet saa ussel Kost og saa elendig Betaling under Krigen, at Folk ikke mere vilde lade sig frivillig indrullere. Og det Mandskab, man havde, var aldeles demoraliseret. I Vinteren 1725—26 indgave Raben og Trojel med Flere i Admiralitetet en stærk Klage til Kongen over Marinens Styrelse, medens den nylig afgaaede Gabel havde været Overkrigssekretær. Der blandede sig vist en Del personligt Fjendskab i dette Angreb paa Gabel, der trods Hindringerne dog havde udrettet adskilligt Godt i disse Aar, og paa Holmens Chef, den af Skibsbyggeriet saa fortjente Judichær; men stor var Nedgangen, som Pengetrangen naturligt havde medført.

Og nu kaldte Kongen paa den, der før var hans aldrig svigtende Støtte i Marinen — og heller ikke nu svigtede. I November 1725 fik Sehested Brev om at komme til Kjøbenhavn. En Commission blev anordnet, som skulde undersøge Søværnets Tilstand og stille Forslag til dets Ophjælpning. Sehested og Grev Christian Rantzau, tidligere Formand i Søetatens Generalcommissariat, fik de første Pladser i denne Commission. De andre Medlemmer vare: Schoutbynacht Paul-

sen, Justitsraad Newe og Søcommissariatsdeputeret, Justitsraad D. B. Weise.

Sehested kom altsaa til Kjøbenhavn og begyndte i Februar 1726 med sine Medarbeidere de vidtløftige Undersøgelser. De forefandt Flaaden »i en meget de-
 248 labreret og saa forfalden Etat, at næsten alle Skibe be-
 høvede stor Reparation«. I et Brev til Kongen udtalte Sehested, at Søetatens Fond var altfor lille, da »Kongens
 249 Flaade, Gud bedre det, var i en saa meget slet Til-
 stand« . . . der maatte »sandelig i de første 5—6 Aar
 lægges en aparte Fond dertil, at to Skibe hvert Aar
 kunde bygges.« Commissionen synes ikke at have lagt
 Gabel noget til Last; Utilfredshed med Judichær sees vel
 undertiden i dens Forestillinger, saaledes i Anledning
 af Anlægget af Batteriet Trekroner; men den synes
 ikke at have fremført nogen bestemt Anke imod ham,
 ialtfald ingen betydeligere, end at han ved Revisionen
 af nogle Regnskaber havde seet for lidt paa Kongens
 Tarv og tilladt, at Skipperne fik for stor Vinding. Men
 da samme Aar otte danske Skibe i Forening med en
 engelsk Flaade skulde gaae mod Rusland, og de to,
 »Ebenezer« og »Lolland«, maatte vende tilbage som
 ubrugelige, forværredes hans Stilling. Kongen lod
 efter Commissionens Forslag »Ebenazers« Tilstand
 undersøge af Admiralitetet, som kjendte Judichær at
 have sine Embeder forbrudt, fordi han ikke havde sør-
 get for at faae dette Skib istandsat i rette Tid. Dom-
 men blev dog ikke fuldbyrdet, da han ikke kunde und-
 være ved Udrustningerne i Sommeren 1727, og om

Efteraaret blev han kun ligefrem afskediget. Det menes, at Admiralitetet, hvis vigtigste Medlemmer vare hans bittre Fjender, dømte ham for haardt; Divisions- og Skibschefen, hvem det umiddelbare Opsyn tilkom, og som ikke havde meldt Judichær Skibets Tilstand, idømtes kun sex Maaneders Suspension.

Imidlertid foretog Sehested og hans Medarbeidere deres Undersøgelser af alle Forhold ved Søetaten med stor Grundighed, paaviste Feilene og indgave en Række Forslag til Forbedringer. De tilraadede blandt Andet ²⁵⁰ en Forandring af Skibene efter engelsk Mønster, der vilde gøre dem mere hurtigseilende, og den store Forbedring at opbevare Provianten i Tønder, istedetfor at som hidtil Kjød og Flæsk laa løst i Proviantrummet. Indrulleringen foresloge de afskaffet, hvilket, som Sagerne nu stode, sikkert var nødvendigt; først 13 Aar senere kunde denne i sig selv gode Indretning gjenindføres. De forfattede nye Instructioner for Skibscheferne, hvorefter de skulde holde Skibene i fuldkommen Stand og være ansvarlige for hver Mangel, de ikke i rette Tid havde meldt til Holmens Chef. For at hindre de ofte forefaldende Uenigheder mellem Admiralitetet, Generalcommissariatet og Holmens Chef omarbejdede de Instructionerne for disse tre Autoriteter. Bestemmelser bleve truffet, som sikrede, at Skibenes Reparation foretoges grundigt og af gode Materialier. Ved denne Leilighed blev ogsaa den Examen for Søcadetterne gjenindført, som efter Sehesteds Forslag var indført 1705, men under Krigen bortfaldet.

Alle Contorforretninger ved Søetaten planlagdes; med meget Mere.*)

Henved halvandet Aar medgik til Commissionens omfattende Arbejder. Da disse i Juni afsluttedes, vare
251 til en Begyndelse otte Skibe bragte i fuldkommen god
252 Stand. Den 26de Juni udtalte Kongen sin Tilfredshed med Commissionens Virksomhed og forsikkrede dens Medlemmer om sin Naade og bestandige Beskyttelse. Søværnet, som havde været nær ved at gaae tilgrunde, var nu ophjulpet.

Saaledes havde Sehested endnu engang virket for den danske Marine.

Da han var kommen tilbage til Oldenborg, foretoges Adskilligt til denne Bys Gavn. I 1728 blev han
253 Medlem af en Commission, ved hvilken der tilveiebragtes en ligeligere Fordeling af forskellige Byrder, Indkvartering og lignende, som ved forældede Privilegier for Nogle vare komne til at tynde for stærkt paa Andre; og derefter af en anden, bestaaende af ham og Justitsraad v. Stöcken, ved hvilken forskellige Forfatningsforhold bragtes i bedre Orden; Magistratens Stilling til Regeringen bestemtes nærmere, med meget Andet; ogsaa reguleredes Magistratspersonernes Lønninger og Sportler.

*) Handlekraftig og villiestærk, som Sehested var, kunde han vel ogsaa være frembrusende og heftig. Den franske Diplomat, Camilly, som var i Kjøbenhavn paa denne Tid (1726), skrev om ham: Quand sa tête est échauffée, il est infiniment dangereux.

Nu, da Grevskabet var kommet noget til Kræfter, skulde der begyndes paa Afbetalingen af Gjælden til den kongelige Kasse. Den beløb sig til 728266 Rdl. Kongen vilde gjerne gaae lempeligt frem; han eftergav Renterne og 178949 Rdl. af Summen; desuden overtog han 59314 Rdl. af Omkostningerne ved Schweiburgdiget. Resten skulde i sex Aar terminsvis afbetales af Fogderierne. Ogsaa dette blev dem dog for svært. Kong Frederik trængte stærkt til Penge i dette Øieblik; nylig havde den store Ildebrand hærget hans Hovedstad. Denne sved ogsaa stærkt til Sehested, idet Kongen i 1729 afkortede 1500 Rdl. af ²⁵⁴ hans Gage, indtil de besværlige Tider forandrede, og Kjøbenhavn kunde blive nogenlunde retableret. Lignende Afkortninger foretoges med en Del andre Embedsmænds Lønninger. Allerede to Maaneder efter hans Embedstiltrædelse vare de ham lovede Cancellisportler, ganske uformodet, paa Kammerets Indstilling, blevne ham fratagne, og Slottet, som var anvist ham til Opholdssted, havde efter to Aars Forløb vist sig ubeboeligt, saa at han selv maatte leie sig Bolig. Som Æquivalent for denne Afgang tilstod Kongen ham i 1724 1000 Rdl. om Aaret af Oldenborgs Digekasse, foruden Gagen, som var 2000 Rdl., saa at han havde 3000 Rdl. aarlig. Digereiserne og andre Reiser godtgjordes ham med 5 Rdl. daglig. Et Brev, han skrev til Kongen efter det første Aars Forløb i Oldenborg, hvor han forestiller ham Umuligheden af, at han kan klare

sig uden Hjælp til Digereiserne og beder, at Diæter maae forordnes ham, er vedlagt som Bilag.

Hans Aarsindtægt blev altsaa nu i 1729 indtil videre reduceret til 1500 Rdl. Naar man ser Overslaget S. 131, skulde dette synes næsten umulige Vilkaar.

I Efteraaret 1730 døde Frederik IV. Hans Søn og Efterfølger havde ikke hans Uvillie mod de gamle Slægter og fandt sig ikke tilskyndet til at følge »Regeringsreglerne«. Da han ved sin Tronbestigelse fjernede Dronning Anna Sophies Slægtninge, gav han Ivar Rosenkrands den indflydelsesrigeste af Ministerstillingerne. Efterhaanden antog han dog mange tydske Embedsmænd, for en stor Del vist fordi han snarere blandt Tydske fandt Tilhængere af Pietismen, som han mere og mere hylkede; saa at hans Hof, hvor jo Sophie Magdalene herskede som Dronning, alligevel fik et stærkt tydsk Præg.

Heller ikke havde han sin Faders Forkjærlighed for Landetaten. Han synes at have seet Danmarks fornemste Værn i Flaaden, som da ogsaa under ham tog et stort Opsving, navnlig da Grev Frederik Danneskjold-Samsø havde faaet Overbestyrelsen af dens Anliggender. Denne fremragende Mand havde i sin Ungdom i England lagt sig efter Skibsbyggeri og Mekanik og alt til Søvæsenet henhørende; i et kort Tilbageblik paa sit Liv fortæller han, at han ved sin Hjemkomst fra dette Land blev examineret af sin Farbroder, Generaladmiral Gyldenløve i Overværelse af Admiral Sehested, og man var til-

freds med ham. Dette maa vel have fundet Sted i Aaret 1718, kort før Sehested reiste til Oldenburg; omtrent ved den Tid kan den unge Greve have forladt England, og 1719 døde Gyldenløve. Under Danneskjolds Ledelse foretoges gennemgribende Forandringer til Søværnets Gavn, og Flaaden bragtes op til 29 Linieskibe.

Landmilitsen troede den nye Konge at kunne undvære. Frederik IV havde oprettet den, kort før han ophævede Vornedskabet, og den havde, trods hans Bestræbelser for at hindre det, trykket Bønderne meget, saa at de ikke fuldt ud følte Velsignelsen ved Frihedens kostelige Gave. Nu, da det saae ud til Fred, ophævede Christian VI den strax ved sin Regeringstiltrædelse. Han maatte dog faa Aar efter indføre den igjen. Glade vare Oldenborgerne, da Sehested høitideligt løste de Indrullerede fra deres Ed. Munde-²⁵⁶ ringen fik de Lov til at beholde; Geværerne skulde de aflevere til Amtsfogderne. Men deres Glæde formørkedes, da de kort efter af Regeringen i Kjøbenhavn for tredie Gang truedes med, at Afbetalingen til den²⁵⁷ kongelige Kasse, hvormed det var gaaet meget smaat, skulde sættes igjennem ved Execution. Otte Dage efter Tronskiftet havde de bedt den nye Hersker om Suspension af Executionen, som hang over deres Hoveder, og af Betalingsterminerne, indtil de kunde blive hørte. Paa en Forespørgsel fra Kammeret om, hvorfor saa Lidt var indkommet, om Fogderierne formaaede at betale, og hvordan der kunde forholdes hermed, er-

klærede Sehested med de øvrige Regeringsmedlemmer, at de fire mest medtagne Fogderier umuligt kunde præstere det Forlangte; for de andre, som dog først netop begyndte at komme lidt til Kræfter, var det maaske muligt; men den fastsatte Frist var altfor kort; de foreslog et Beløb, som maatte eftergives, og Afbetalings-tiden af Resten forlænget med et vist Antal Aar.

Marskbønderne sendte nu de mest indtrængende Bønner til Kongen om at være dem naadig og mild,
 258 som hans Fader havde været det. En skrev:

Ob den bekriegten Staat gleich selbst der Mangel drückte
 Trieb ihn doch unsre Noth, dass er uns Gelder schickte;
 Und ob ihm schon der Feind zur See gab keine Ruh,
 Sandt' er uns von der See doch seinen Sehested zu.

En Anden talte om »Murene«, som vare reiste
 259 under Kong Frederiks Beskyttelse, »hvorved der af
 Sehested var præsteret ikke mindre end ved Usedom og
 Ruden« men selv bag Murene maatte de gaae til-
 grunde, hvis Kongen ikke gav dem noget efter. Og
 260 Bondesønnen fra Eckwarden, den ovenomtalte Hinrich
 Janssen, lagde Kongen Sagen paa Sinde i et hjertegri-
 bende Digt, som overbragtes af en Deputation. Kong
 Christian eftergav da c. 217000 Rdl. og forlængede
 Tiden for den rentefrie Afbetaling af Resten med otte
 Aar.

Af stor Betydning for Grevskaberne var det, at det
 under Krigen i 1711 til Hannover paa 20 Aar pant-
 satte Landomraade, Delmenhorst og fire oldenborgske

Fogderier nu indløstes. Frederik IV havde tilveiebragt Summen, idet han siden 1726 hvert Aar hertil havde ladet henlægge 100000 Rdl. af de oldenborgske Indtægter, og naaede at opsiges Capitalen. Christian VI tog da det pantsatte Land i Besiddelse.

Sehested fik nu igjen sin fulde Gage og blev ved Kroningen 1731 Geheimeconferentsraad. Han havde maattet sætte sig i Gjæld baade tidligere under Krigen og senere, især i den Tid, da han kun havde faaet den halve Gage. Han begyndte nu at afbetale denne Gjæld. 261
 »Naar man hver Dag tænker at døe,« skrev han en- 262
 gang i en anden Anledning, »maa man rette sine Sager ind, at naar man dør, man saaledes dør, man altid kan leve«

Der var nu kommet saa megen Ro i de oldenborgske Forhold, at der kunde tænkes paa ny Landvinding. I 1732—33 inddigede Sehested to anelige Stykker udmærket Markland. Til Brug ved dette Værk bleve de 268
 to gamle Sluser, »Jader Siel« og »Wapler Siel«, paany anlagte. Da de vare komne i Gang, anordnede han, at der skulde holdes en Tale til Guds Ære, en »Sielpredigt«, paa dette Sted, hvor der, siden i 1218 den store »Schlicker Siel« med Kobberdørene her gik under med flere Kirkesogne, i over 500 Aar ikke havde kunnet holdes Gudstjeneste. Talen blev holdt paa det nye Dige mellem de to Sluser af Gerhard Bolcken, Præst ved »Christi Menighed ved Jade«. Da den senere paa Sehesteds Forlangende blev trykt, medgav Præsten den en Tilskrift til Overlanddrosten, hvor han kalder

ham de oldenborgske Landes Nehemias. Alverden vidste, hvordan der saae ud i Stadtland efter den grufulde Oversvømmelse 1717. Ubeskrivelige Vanskeligheder var der, som fordrede den fuldkomne Mand. Sehested overvandt dem. Intet Veir var ham for haardt, ingen Marskvei for farlig, ingen Nat for mørk, at han jo overalt, hvor det tiltrængtes, i egen Person kom tilstede for selv at see og anordne Alt. Han reiste Landets Værn; ja ved en mærkelig Digning paa Mosegrund, som syntes Mange næsten umulig, indvandt han Schweiburgstrækningen og skærmede otte Fogderier. Præsten ønsker Guds Velsignelse over Overlanddrosten, at hans Alderdom maa blive som hans Ungdom, og slutter Tilskriften med Tak for utallige Gunstbevisninger, givne ham selv.

264 I et oldenborgsk Digt til Sehested lyder det:

Dein Nam' muss ewiglich bei uns in Segen bleiben,
So lange man noch wird von Ebb' und Fluthen schreiben.

Aaret efter at de nye Inddigninger vare fuldførte, modtog han, 1734, Kongen, der under dette Besøg i Oldenborg blev takket i høie Toner af Indbyggerne for de tilstaaede Lettelser. Ved denne Leilighed blev en Ombygning af det gamle Slot besluttet, som iværksattes nogle Aar senere.

Atter kaldte Marinen. Der var Uro og Usikkerhed i Kjøbenhavn angaaende Skibsbygningen. Et anseligt Antal Skibe vare byggede i disse Aar af Overfabrik-

mester, Commandeurcaptain Benstrup. Disse Skibe, der vare byggede efter nye Principper — franske — og hurtigt seilende, bleve i Begyndelsen meget roste, men efter nogle Aars Forløb gjorde andre Meninger sig gjældende; endel af Flaadens Officerer fandt, at Benstrups Skibe vare for ranke, saa at de i Storm vilde krænge saa meget, at det underste Skyts ikke kunde bruges. Nu var der til det Skib, han sidst havde bygget, »Christianus VI«, brugt nyt og tungt Træ, saa at det kom til at ligge dybere i Vandet end beregnet; for at bøde derpaa, havde man, efterat Skibet var løbet af Stabelen, ladet endel Bjelker noget afhugge. Der var ogsaa ved Bygningen af Skibet afveget noget fra den af Kongen approberede Tegning. Træet var brugt efter Holmens Chef, Michael Billes Ordre; Benstrup havde erklæret sig derimod. Afvigelserne fra Tegningen havde Benstrup foretaget med Holmens Chefs Vidende og Billigelse. En Commission blev nedsat i Anledning af denne Sag, for hvilken baade Bille og Benstrup kom til at undgælde. Angaaende disse Spørgsmaal vilde Kongen høre Sehesteds Mening. Han talte med ham — i Slesvig — om Skibsbyggeriet.²⁸⁵ Sehested gennemgik her Beretningen, som var afgivet angaaende den Prøveseilads, der 1731 var foretaget med de to af Benstrup byggede Skibe, »Tre Løver« og »Svanen«, og forestillede Kongen ved Hjælp af en improviseret Tegning, at disse Skibe vilde kaste sig for meget paa Siden i Storm, med videre om deres større eller mindre Hensigtsmæssighed.

I Marts 1736 forlangte nu Kongen hans Erklæring angaaende Skibet »Christianus VI«, »saavel om den derved brugte Omgang, som og, om Skibet nogensinde kunde være dygtigt til Kongens Tjeneste«; idet de til Sagen hørende Protokoller og Forklaringer samt Tegningen, hvorefter Skibet var bygget, tilsendtes ham.

Efter at have gennemgaaet alt dette udtalte Sehested om det første Spørgsmaal, at han fandt, man var gaaet uforsigtigt tilværks, hvilket han motiverer; angaaende Skibets Construction, da formente han, at dette, ligesom »Tre Løver« og »Svanen«, vilde kaste sig for hastig paa Siden; han beder Kongen endelig aldrig at bruge franske Bygningsprincipper til danske Orlogsskibe, der skulle bruges i Østersøen; for Danmarks Flaade, siger han, kan ingen Skibsbygning være bedre end den engelske. Men skjøndt han nok er forsikkret, at hvad han skriver er grundet, beder han dog, at man ikke slutter Alting efter disse hans Tanker; til fuldkommen Sikkerhed og »for engang at faae en uomstødelig Regel at bygge den danske Flaade efter og ei saaledes at tappe længere i Blinde«, foreslaaer han, at der foretages to meget nøiagtige Prøver. Først en, som kan vise, hvorledes Skibet bærer den Vægt, det skal føre. »Christianus VI« samt »Venden« og »Prinds Friedrich«, som han anseer for at høre til Flaadens bedste Skibe, udrustes med alt deres Tilbehør; det er ikke nok, at man lægger den tilsvarende Vægt i Skibet, hvert maa anbringes paa sit Sted deri. Naar det kuler en Bramseilstorm, prøver man da paa en

Maade, som han beskriver, hvorledes Skibene bære denne Vægt. Hvis «Christianus VI» bestaaer denne Prøve, er den udadelig baade til Kamp og Seilads. Derefter følger da Seiladsprøven, hvor det meget nøie iagttages, hvorledes Skibene forholde sig i Styring, Slingring, Rankhed, Stivhed og Andet, som han anfører. Benstrup maatte med paa «Christianus VI» for at give de Ordre, han fandt tjenligst. Naar alt det Nævnte bliver nøiere iagttaget her, end det blev ved Prøveseiladsen 1731, kunne de Feil, der da ville findes, ændres af en kyndig Skibsbygger. Saaledes gaaer man forsigtigt og stadigt tilværks, »og om han da lever, haaber han at kunne anvise grundige Regler for at rectificere de tilstundende Bygninger.«

Betænkningen er af 29de April. Ved Efteraarets Begyndelse kaldtes han til Kjøbenhavn — til Skibene ²⁶⁶ Men inden han kunde efterkomme Ordren, døde han den 13de September 1736 i sin Alders 72de Aar.

Kongen modtog hans sidste Villie. Han meddelte ²⁶⁷ den til Regeringen i Oldenborg og paalagde denne at antage sig hans Bo og paasee, at det blev vel administreret baade med Hensyn til Arvinger og Creditorer. Sehested havde indrettet sine Sager saaledes, at han haabede, han kunde have afbetalt hele sin Gjæld, hvis han havde levet nogen Tid endnu. Man sendte Kongen hans efterladte Fremstilling af, hvad han havde udrettet i Statens Tjeneste og hvordan han var bleven lønnet; Kong Christian skænkede da den Gage, han

skulde have havt i det næste Halvaar, til Betalingen af hans Gjæld »for hans tro Tjenesters Skyld«.

Efter sit udtalte Ønske blev Sehested bisat i det af hans Farfader oprettede Capel i Aarhus Domkirke.

268 I vægtige Ord vidner Gravskriften om hans Virken:

HIC CONDITUR

CHRISTEN THOMESSEN SEHESTED

ET GENERE ET VIRTUTE ET REBUS TERRA MARIQUE
GESTIS INCLYTISSIMUS. SUECIAM, NORVEGIAM, BEL-
GIUM, ANGLIAM, GALLIAM, ITALIAM, HISPANIAM,
AMERICAM, AFRICAM ADEUNDO AB INFIMO MILITIÆ
NAVALIS ORDINE AD SUMMAM CLASSIS PRÆFECTURAM
PROVECTUS. REGIÆ MAJESTATIS DANICÆ CONSILIA-
RIUS CONFERENTIARUM INTIMUS, ORDINIS DANEBROGICI
EQVES AURATUS, SUMMUS COMITATUUM OLDENBURG
ET DELMENHORST SATRAPA, REGIMINIS, CONSISTORII
ET CAMERÆ PRÆSES. HAVNIÆ NATUS DIE XXIV.
AUGUST. A. R. S. MDCLXIV. OLDENBURGI
DEFUNCTUS DIE XIII. SEPT. A. MDCCXXXVI,
ÆTATIS LXXII. CLASSIS DANICA AD RYGIAM VIC-
TORIOSA, INVENTUM NOVUM NAVIGIUM DANIS EXOPTA-
TUM, SUECIS METUENDUM, INSIGNE REI NAUTICÆ
INCREMENTUM, TRECENTORUM MILITIÆ NAVALIS STU-
DIOSORUM INSTITUTIO, DUORUM CÆSARUM PLURIUM-
QUE REGUM TUM SUORUM TUM EXTERORUM GRATIA
SINGULARIS, AGGERES NOVA ARTE ET ADMIRANDIS

MACHINIS EXSTRUCTI, MARIS GERMANICI ÆSTUI, BUT-
JADIÆ JAM DEVASTATÆ INTERITUM MINITANTI, FELICI
SUCCESSU OPPOSITI. VERBO: OFFICIA REGIBUS
CHRISTIANO V, FREDERICO IV ET CHRISTIANO VI
STRENUE ET FIDELITER PRÆSTITA SEMPITERNAM TANTI
HEROIS CONSERVANT MEMORIAM.

BILAG

Rapport fra Major Monti til Kongen af Preussen.

(1715)

Selon l'ordre de Votre Majesté m'ayant porté le mardi au soir 17. Septbr. 1715 à 10 heures avec le colonel Meyer sur la côte d'Usedom, ayant trouvé par hasard une chaloupe qui mettait à la voile nous nous embarquames, mais étant arrivés à l'endroit, où les vaisseaux se tenaient, nous trouvames que le viceamiral Sehested pour profiter du vent, qui était alors médiocrement bon, avait mis en mer avec toute sa flottille; ainsi pour ne pas perdre l'occasion de m'acquitter de ma commission nous suivimes sa route; c'était vers le minuit que nous arrivames à bord du viceamiral, qui nous reçut favorablement, nous faisant connaître le dessein qu'il avait de pénétrer au delà du Westerdiep pour déloger les vaisseaux ennemis et faciliter la prise de Ruden [Rugen], et comme il prévoyait que le combat serait des plus rudes et fort dangereux, le vent s'étant déjà changé à notre désavantage, il voulut nous faire mettre à terre; mais l'envie que nous avions, si nous ne pouvions pas contribuer à la victoire, tout au moins d'être témoins d'une action de laquelle dépendait l'honneur de la campagne, on méprisa le danger suivant le même sort. Le vent se rendait toujours de plus contraire, jusqu'à tant que le matin de mercredi 18. sur les 4 heures on fut obligé de mouiller l'ancre à la vue de Gripswaldsoe qu'on laissa sur la gauche et la tête de Pert de l'île de Rugen sur la droite. L'aprèsdîner le vent n'étant pas

si fort, les vaisseaux de transport se mirent à lovoyer, pendant qu'on touait dans le plus gros; l'on avança par ce moyen 3000 pas qui faisaient environ une petite lieue française; mais le soir le vent s'étant renforcé, on se remit à l'ancre à une petite lieue d'Iserhoved, les bâtiments les plus légers n'étant qu'à une demie lieue des deux bâtiments que les ennemis avaient fait avancer pour découvrir notre dessein et ensuite nous empêcher le passage.

Jeudi 19. le vent continua toujours au sud-ouest avec une grande violence, mais l'après-dîner s'étant un peu modéré, pour ne perdre aucun moment on commença à touer pendant que les vaisseaux de transport lovoyaient; on avança par ce moyen 800 brasses, c'est à dire 1600 pas communs; dans ce temps le viceamiral Sehested se transporta sur une chaloupe avec des pilotes à la tête des bâtiments les plus avancés pour reconnaître mieux le passage et ordonner aux galliotes et prames, qui faisaient l'avantgarde, de marcher sans autre signal aussitôt que le temps le permettrait, leur laissant pour cela deux pilotes; à son retour on remit l'ancre dans l'impossibilité d'avancer.

Vendredi 20. à 5 heures du matin le vent s'étant un peu tourné au nord-ouest, on se mit en état d'avancer en ordre de combat. Chaque bâtiment avait déployé son pavillon, et l'on commençait à distribuer les gens qui devaient commencer l'attaque; mais le vent retournant au sud avec une pluie, on fut obligé de remettre l'ancre; quelques heures après on se saisit d'un bâtiment Suédois, qu'on avait coulé à fond; on le tira au bord du viceamiral pour le raccomoder et mettre en état de service; ensuite, le vent se tournant encore au nord, on se remit à avancer, mais sans aucun profit; il fallut de nouveau cesser. Sur les 10 heures on découvrit en mer une voile, qui venait à nous, et quelques moments après l'on en découvrit 4 autres; on était en suspens, mais on connut que c'était la frégate

Los, qui servait d'escorte à 4 bâtiments de vivres, que la grande flotte Danoise envoyait à la flottille. Elle arriva sur le midi en donnant 9 coups de canon au viceamiral qui répondit avec 3. Le capitaine vint sur notre bord à dîner et porta l'agréable nouvelle que 8 vaisseaux Anglais s'étaient mis à la grande flotte Danoise. L'aprèsdîner il partit selon ses instructions dans le temps qu'il arriva un canot de Peenemunde avec quelques lettres pour le viceamiral. Le colonel Meyer y répondit et le fit retourner aussitôt. Le vent continuait toujours à l'ouest sans nous donner aucun lieu de pouvoir avancer.

Samedi 21. Nous eumes une grande tourmente avec de la pluie.

Dimanche 22. Le mauvais temps continuait de telle force que 2 galliotes perdirent leurs ancres; l'aprèsdîner, le vent s'étant retourné un peu sur le nord, le viceamiral envoya le pilote Pierre pour sonder le détroit; on lui tira d'Iserhoved quelques coups de canon qui ne l'empêchèrent pas de rapporter qu'il y avait 8 à 9 pieds de fond.

Lundi 23. Le mauvais temps continuant, le viceamiral dépêcha la frégate Sophia à la grande flotte pour donner part à l'amiral Raben de sa situation et le prier d'être attentif aux Suédois de Carlsrona; en attendant, de son côté ne se laissant pas amuser par le mauvais temps, il avançait le plus qu'il pouvait à force de bras de telle force que les prames se mouvèrent au delà du Westerdiep, ayant affranchi le passage que les ennemis avaient comblé avec leurs ancres et vaisseaux. Le soir sur le rapport que fit le commandant du prame Helleflynder, que 2 vaisseaux ennemis venaient à lui pour prendre poste, le viceamiral ordonna aux autres de le soutenir et de s'unir le plus qu'on pourrait.

Mardi 24. Le vent étant au sud-ouest le viceamiral à 3 heures du matin après avoir donné les signaux pour

avancer se mit sur sa chaloupe, le colonel Meyer et moi l'accompagnâmes; il visita tous les vaisseaux de guerre et se porta aux prames les plus avancés pour les disposer au combat. Ensuite on avança pour reconnaître le fond; on y trouva les débris de plusieurs vaisseaux coulés à fond et enfin les signaux de certains passages que les ennemis avaient pour eux ménagés. C'est alors que le vice-amiral régla sa marche ordonnant à chaque bâtiment sa route; les ennemis commencèrent aussi à s'avancer, et dans le temps que le viceamiral s'en retournait à son bord, vers les 10 heures, leur bombardier tira quelques bombes. L'on s'avancait toujours en ordre de combat, ayant laissé derrière nous Ruden à la gauche et Iserhoved à la droite. Chaque bâtiment avait son pavillon déployé, quand sur le midi nos prames, Helleflynder, Arke Noa, Hjelper, Ebenezer, avec 3 Galliotas, 2 bombardières et 3 galères pour retenir les ennemis, qui s'avançaient sur eux, firent quelque feu. En attendant le viceamiral ne pouvant pas si bien avancer avec son vaisseau se mit dans sa chaloupe, le colonel Meyer et moi auprès de lui vinmes au bord du Jact du roi, qui était plus avancé; mais dans ce temps, le feu ayant commencé, nous allâmes au bord de chaque bâtiment, qui était déjà engagé dans le combat. Le viceamiral ordonna de ne tirer qu'à coup sûr pour amuser les ennemis, qui étaient encore trop éloignés; le feu cependant continua jusqu'au soir en attendant que le reste des vaisseaux fatiguait le plus qu'il était possible pour avancer. Le soir nous restâmes avec le viceamiral sur le Jact du roi ayant laissé sur son vaisseau le commandeur Rosenpalm pour presser l'arrièregarde. Toute la nuit on ne fit qu'avancer les vaisseaux à force de bras, le vent étant toujours contraire; plusieurs échouèrent, et d'autres furent embarrassés par les bâtiments que les ennemis avaient coulés à fond dans le passage; cependant par la diligence du vice-

amiral avec l'exactitude de chaque officier ils furent à grande peine retirés, et une heure après minuit les 2 frégates Phoenix et Gravensten avaient déjà passé le diep avec une bombardière; à 2 heures et demie le viceamiral accompagné du colonel Meyer et moi alla pour presser les 2 frégates, Leopard et Christiansoe, à avancer; on leur tira quelques coups de canon d'Iserhoved sans aucun danger ne les empêchant pas d'être à la pointe du jour dans le diep.

Mercredi 25. avant 4 heures le viceamiral fit remarquer par une galère un brûlot en attendant que tous les autres vaisseaux faisaient tout leur pouvoir pour surmonter les difficultés à se tirer; ensuite il alla de prame en prame pour donner ordre de se tirer plus sur la gauche pour gagner la tête de l'ennemi et ne tirer point qu'on ne serait bien près. Les Suédois pour empêcher la manœuvre de nos vaisseaux, qui faisaient leur possible pour avancer, commencèrent à six heures et demie à tirer; les nôtres observant l'ordre du viceamiral, qui était toujours présent dans sa chaloupe méprisant les coups, avancèrent jusqu'à sept heures et demie dans une juste distance, quand le prame Hjelper commença à tirer; il essayait au commencement le feu de la plupart des vaisseaux ennemis, qui étaient rangés en ligne au nombre de 8 avec une bombardière. Mais Helleflynder s'étant assez avancé et faisant feu de son bord fit une diversion aux ennemis; quelques moments après tout le reste des prames avec 3 bombardières commencèrent à tirer, et le combat fut engagé de part et d'autre avec très grande bravoure et opiniâtreté; le commandeur Rosenpalm allait de bord en bord pour les ranger mieux au combat, tandis que le viceamiral était toujours au milieu du feu avec une chaloupe pour ordonner les mouvements; le colonel Meyer et moi nous avons été toujours à son côté; le feu était dans son plus fort sur les 10 heures et demie, quand le viceamiral fit avancer à la voile 3 frégates sur notre gauche pour couper

les ennemis de l'île de Ruden et les mettre entre deux feux; mais le petit commandeur Suédois, qui voyait la ruse de notre viceamiral, donna signaux de faire voile pour se retirer. La confusion se mit alors parmi eux de telle force qu'ils abandonnèrent par l'empressement qu'ils avaient de se retirer quelques-unes de leurs ancres coupant les cables. Le petit commandeur ennemi eut le bonheur à travers de notre feu de se retirer terre à terre du côté de Ruden; on le pressa le plus que l'on pût, mais le vent nous étant toujours contraire, on ne put pas les joindre. L'autre commandeur ennemi étant plus délabré et ayant perdu son étendard et un mât prit sur leur gauche avec deux vaisseaux; mais, se voyant suivi par nos prames et vaisseaux, dans l'impossibilité de se retirer mit terre à terre de Rugen aux environs de Secher; deux autres batiments, qui ne furent pas au combat prirent la même résolution; ainsi le viceamiral Sehested, pour profiter de sa victoire, qu'il obtint complète, sur le midi partagea ses vaisseaux, une partie pour prendre garde aux ennemis de Ruden, enfermant le plus qu'il pouvait leurs vaisseaux, et l'autre pour entourer les cinq bâtimens ennemis qui s'étaient sauvés sur la côte de Rugen. A une heure l'après-midi l'on fit une prise d'un petit bateau avec le quartier-maître du commandeur Suédois; quelques heures après l'on prit un jact chargé d'avoine, qui allait à Stralsund au compte du colonel Walwarde; le soir tout était disposé pour attaquer le lendemain les 5 vaisseaux et tenter de les brûler. J'espère que dans le temps que je pars pour présenter à Votre Majesté le susdit journal, le viceamiral commencera son attaque, n'ayant pas connu une personne plus diligente et attachée au service de son maître ne perdant pas le moindre temps pour profiter de ses avantages que le viceamiral Sehested, étant d'un profond respect et humble soumission

Monti.

(Kgl. Bibliothek. Hjelmst. Samling).

Brev fra Sehested til Kong Frederik IV.

Efter Eders Majestæts Befaling følger herved Stadsconducteur Ramus tilbage med allerunderdanigst Forestilling for Eders Majestæt vilde være saa naadig at laane mig ham i Marts Maaned til tilkommende Arbeides Fuldførdigelse, paa det han ved sin Tilbagereise ad . . . kan akkordere mig kjøbt af de nødvendige Materialier i Hamborg, at jeg af Andre ei skal vorde bedragen. Han forstaaer Sligt og sit Arbeide meget vel; han er en Normand huld og tro og uinteresseret og kan gavne Eders Majestæt nogle Tusinder ved hans redelige Opsigt ved Arbeidet; derfor har jeg ogsaa brugt ham i min Svaghed som Digeassistent, hvor han, for at besigtige Arbeidet, da hans eget først blev færdigt, har maat reise 16 a 17 Mil om igjen, som vil sige meget i disse Marsklande om Efterhøsttider.

Jeg præsenterer og herved ellers et Kort over alt dette vort Arbeide, hvorpaa . . . Ramus kan tydelig demonstrere Eders Majestæt, hvad der er skeet, saa og hvad tilkommende Aar maa skee for at bringe Landet i fuldkommen Sikkerhed. Men, allernaadigste Herre og Konge, det falder, Gud bedre mig, umuligt at staa alle de Fatiguer og endnu mindre alle de Omkostninger ud af min Pung, som der til en god Opsigt behøves, med mindre Eders Majestæt af sær kongelig Naade griber mig under Armene; dette Aar, hvor sparsom jeg har ført mig op, koster mig 3500 Rdl., og Eders Majestæt har behaget, paa Kammerets Forebringende, at betage mig de Sportler, jeg efter Eders Majestæts første Resolution skulde have havt af Regeringen; da jeg var Viceadmiral, havde jeg 5 Rdl. om Dagen extra, som Admiral havde jeg 200 Rdl. om Ugen til Kostpenge. Jeg er dog den samme allerunderdanigste tro Tjener og har nu Intet at understøtte mine extra Udgifter med; thi, allernaadigste Herre og Konge, jeg vilde før betle mit Brød med Ære

end, som andre Oberlanddroster før mig har gjort, uden Tilladelse at tage . . . gelder af et Vogtei . . . af det andet . . . og Hø og Havre af et andet, som Undersaatterne gjerne gav mig, men skal aldrig skee, uden Eders Majestæt allernaadigst tillader mig det, som jeg dog sandelig beder Eders Majestæt aldrig at gjøre, men derimod af sin kongelige Naade tillægge mig nogle visse Dagpenge fra 5. April i det Aar, da det extraordinære Digearbeide begyndte, til det ad Aare forandres; jeg har efter min skyldige, dyre Ed gavnet Eders Majestæt ved Videnskab og Flittighed . . . 40000 Rdl. paa dette Aars Arbeide, hvorudaf de extra Omkostninger kunde stoppes. Eders Majestæt har og altid givet Dagpenge ved extra Arbeide, saa det ei er noget Nyt. Eders Majestæt er saa naadig og giver mig, hvad De selv behager. Eders Majestæt gjør dog saa stor Naade til andre mine tro Medtjenere; hvor smerteligt vilde det ikke være for mig, om mig ei sligt Naadestegn vederfartes, i hvilket fuldkomne Haab jeg allerunderdanigst recommanderer mig . . . forblivende til min Død

Eders Majestæts
allerunderdanigste tro pligtig

Oldenburg
29. Dec. 1719.

Tjener
C. T. Sehested.

(Originalen, der nogle Steder er ulæselig, findes i det storhertugelige Archiv i Oldenburg, Berichte des Geh. Sehested 1719—20, Deichangelegenheiten betreffend.)

**Sehesteds Fortale til den ved ham udgivne Bog,
betitlet: »H. T., Moralske Betænkninger
og Anledninger til et dydigt Levnet«.**

Menneskens onde Natur er desto værre saa tilbøielig til alle optænelige Laster, saa man maa bekjende, at den i slig Hængedyng langt dybere ned siunker end noget ufornuftig Creaturs; ja, den daglige Erfaring lærer os, hvad Møie det koster at anføre og bringe den tilvoxende raa Ungdom til retskaffen Dyd og Vandel, hvor udover mangan Mester tit og ofte haver maat sætte baade Liv og Sundhed til, og haver endda ikke kunnet fuldbringe sin foresatte gode Intention. Der feiler os ikke tjenlige Anledninger, formedelst hvilke denne vores Naturs bæstiske Vanartighed, omendskjøndt ikke ganske kan afskaffes, hvilket i denne vores Ufuldkommenhed er umulig, dog idetmindste kan dens vanartige, fremturende Kildespring derved, om ikke oprykkes, dog nogenledes stoppes.

Mens saasom en kostelig og nyttig Lægedom uden dens rette Brug ikke kan forskaffe nogen ønskelig Virkning, saa er og al Moral og Lære uden en flittig Øvning ganske forgjæves. Derimod, ligesom en ypperlig Lægedoms rette Brug meget hjælper den Syge til sin forrige Sundheds Erlangelse, saa kan og en idelig Øvelse i skønne Morallærer treffelig hjælpe os til en skikkelig Vandel. Den dydelskende Læser finder i dette lidet Traktat ogsaa adskillige Lægedommer, hvilke ere saare tjenlige til at forbedre den med alle Laster fordærvede Natur; mens det dependerer aleneste deraf, at man idelig og bestandig øver sig udi de herudinden beskrevne Moralier; hvilke den sal. Author haver maaske for sin egen privat Nytte fornemmeligen sammen skrevet, mens de fortjener som en velgrundet Anledning for Andre ved offentlig Tryk og at blive kundgjort.

Ifald nu En eller Anden deraf skulde kunne have nogen Nytte, saa haver man derved naaet sit Henseende i at lade dennem trykke. Mens dersom Nogen ei skulde ville aflade at skattere Messing høiere end Guld, Bly end Sølv, Glas end Diamanter, jeg mener Laster høiere end Dyder, den kan med Svinene blive ved at vælte sig i sine daarlige Lysters Søler og saaledes forgaa udi egen Hængedyng.

Efterladt Optegnelse af Sehested.

Species Facti,

Wie es mir ergangen seit meines Hierseyns.

Ich gehe vorbei, dass ich 38 Jahre in dem See-Etat, treu und redlich gedienet, 300 Kinder in der Cadetten-Compagnie erzogen, welche nun I. Königl. Mt. See-Macht als Chefs commandiren, und ihnen ihr Amt gelehret. Dass Ich das Land Rügen zum 2ten mahl eingenommen; dass ich A^o 1713 vor Tönningen den Gref Steenbock habe eingeschlossen, dass Er zu Wasser nicht hat können auskommen; dass ich A^o 1716 Wismar habe eingepfahlet, so dass Wismar sich hat ergeben müssen, weil von Wallfish kein Proviant oder Ammunition mehr hinein kommen können.

A^o 1711 war Niemand der mit dem H. Baron Löwendahl nach Norwegen gehen wollte, um Marstrand zu attaquiren, und ob ich schon der jüngste war, liessens I. K. Mayt. mir anbieten und alszo nahm ich das Commando von solcher Esquadre an, und I. K. Mt. waren so gnädig und gaben mir eine Resolution, dass alles was in der Nord-See unter meiner Flagge genommen würde, unter mir und mei-

nen Untergebenen getheilet werden sollte: Der Sommer habe ich mit meiner Fregatte vor 60000 Rthlr. Prisen erobert, habe selbige an den Holm geliefert, und ging nach der Ost-See wieder unter Commando Ihro hohe Excell. Güldelöw. Gegen Novembr. Monath liessen I. K. Mayt. mich nach Stralsund abholen und gaben mir den Post bey Bahrd um den Feind abzuhalten, dass die Passage zwischen Rostock und dem Lager offen halten sollte, dann die Armee hatte in 3 Wochen kein Brodt von Rostock kriegen können, wegen der Schwedischen Fahrzeuge, so den Post bey Bahrt eingenommen. So bald ich kam, machte ich eine Batterie und mit kleinen Fahrzeugen jug ich die Feinde weg und rettete 25 Schiffe, so mit Brodt und Ammunition von Rostock gekommen und wovon 6 auf den Grund gejaget waren, so dass eine grosse Freude im Lager wurde und I. Königl. Mat. versprachen mir grosse Gnade.

Des Winters als ich zu Hause nach Copenhagen kam, musste ich die Königl. Resolution von mir geben, unter Prætext I. K. Mt. wollten eine Einsicht darin thun, und anstatt dasz ich 16000 Rthlr. von denen Nordisch. Prisen haben sollte, so kam eine andere Resolution heraus und so kriegte ich mit genauer Noth 4000 Rthlr., da die Campaigne nach Norwegen mir über 3000 Rthlr. gekostet.

A^o 1712 wollten I. K. Mt. jemand haben, der den Feind aus denen Wester- und Oster-Tieffen treiben sollte, um den Czaren und den König von Pohlen mit ihrer Armée vor Stralsund Luft und Proviant zu verschaffen; es war Niemand, der dieses Commando wollte auf sich nehmen; Unter grossen Promessen persuadirten I. K. Mt. mir durch I. hohe Excell. selbige auf mich zu nehmen. Ich ging hin und mit 3 Prahmen, nach 44 Stunde Canoniren und nachdem ich mit der gantzen Flottille 2 Schantzen 2mahl passiret, drang ich mit Gott glücklich hinein, und verjug den Feind bis Stralsund und kam der Czaar mit dem König von

Pohlen und blieben den gantzen Sommer dar, bis Steenbock aus Stralsund marchirte und schlug Uns bey Gadebusch. Der Czaar trunk vor 1500 Rthlr. Ungarischen Wein von mir aus, das war mein Profit; Ich kriegte eine Königl. Resolution dass die 1500 Rthlr. mir gut gethan werden sollten, diese Resolution habe ich noch, aber ich habe nichts gekriegt.

A^o 1715 ging ich wieder in die Tieffe hinein, dieses, was dann geschehen, ist der gantzen Welt bekannt.

A^o 1716 habe mit Copenhagen genug zu projectiren gehabt um Palisaden und Defension vor der Stadt zu kriegen, welches die gantze Admiralität mit bearbeitete. General Löwenörn wird sich wohl annoch dieses sowol als viel anderes erinnern.

Es gefiel dem H. Weise mich in Vorschlag zu bringen, dasz ich nach Oldeburg A^o 1718 als Geh. Rath. und Oberland-Drost gehen müszte, ich begehrte hierauf meinen Abschied; der Czaar lies mir 12000 Rthlr. jährl. anbieten, das schlug ich aus, der Käyser both mir 6000 Rthlr. Reise-geld und 12000 Rthlr. jährl., das habe ich auch ausgeschlagen und accordirte mit I. K. M., ich sollte 2000 Rthlr. Dänisch Geld haben, ich sollte frey Haus haben, ich sollte den 6ten Theil der Sportulen in der Cantzeley haben, und so lies ich mir persuadiren zu bleiben.

(Trykt i danske Samlinger 1. R. 3. B. S. 272—274).

HENVISNINGER

1. Klevenfeldts Stamtavle over Sehested'er, Rigsarch.
2. Sjællandske Tegnelser.
3. Sjællandske Registre.
4. Hofman, d. Adelsmænd. III. 77.
5. Tidsskrift for Søværnen 1861. S. 256.
6. Indkomne Sager 18/10 1676. Rulle over Rostjenesten, Rigsarch.
7. Digt af C. T. Sehested ved Knud Thotts Død. Kgl. Bibliothek.
8. Tidsskrift for Søværnen 1861. S. 423.
9. Tidsskrift for Søværnen 1861. S. 256.
10. Garde, Niels Juel.
11. Tidsskrift for Søværnen 1861. S. 256.
12. Smstds.
13. Personalhist. Tidsskrift 3. R. II og 3. R. III. — Meyers Instrux i Admiralitetets Copibog, Rigsarch.
14. Tidsskrift for Søværnen 1861. S. 256. — Rigsarch.
15. Tidsskrift for Søværnen 1861. S. 256.
16. Bestallingen i Rigsarchivet.
17. Tidsskrift for Søværnen 1861. S. 256.
18. Smstds. — Martin, Histoire de France.
19. Garde, Efterretninger om den danske og norske Sømagt I. 310. — Tidsskrift for Søværnen 1861. S. 257.
20. Jonge, Just Juels Liv og Levnets Beskrivelse. S. 64 fig.
21. Tidsskrift for Søværnen 1861. S. 257.
22. Smstds.
23. Dansk biogr. Lexikon XV. 489.
24. Danske Atlas.
25. Ligprædiken over Knud Thott.
26. Klevenfeldt, Stamtavle over Sehested'er, Rigsarch.
27. Admiralitetets Copibog, Rigsarch.

28. Indkomne Breve til Admiralitetet, Rigsarch.
29. Til Convoireisen: Indkomne Breve til Admiralitetet. — Jonge, Just Juel. — Sehesteds Journal, ført paa »Svenske Falk«. Provindsarch.
30. Admiralitetets Copibog.
31. Smstds.
32. Skrivelse af 6. Juni 1695, Indkomne Breve til Admiralitetet.
33. Danske Samlinger 2. R. VI. 100.
34. Admiralitetets Copibog.
35. Skrivelse af 17. Mai, Indkomne Breve til Admiralitetet.
36. Hofman, d. Adelsmænd. III. 262.
37. Admiralitetets Copibog.
38. Skrivelser af 18. og 29. Mai 1697, Indkomne Breve til Admiralitetet. — Sehesteds Journal, ført paa Packan, Provindsarch.
39. Halem, Leben Peters des Grossen. I. 68.
40. Packans Journal, Provindsarch.
41. Admiralitetets Copibog.
42. Smstds.
43. Til S. 33—34: Admiralitetets Fremstilling og Erklæring i Copibogen.
44. Admiralitetets Copibog 1698.
45. Hofman, d. Adelsmænd. I. XVI.
46. Garde, den danske og norske Sømagts Hist. 1700—1814.
47. Smstds.
48. Tidsskrift for Søvæsen 1861. S. 423. — Lund, Søcadet-Corpsets Hist. 1701—1901. S. 8. — Garde, Efterretninger om den d. og n. Sømagt II, 69.
49. Tidsskrift for Søvæsen 1861. S. 432.
50. Garde, Efterretninger. II. 8.
51. Skrivelse af 25. Jan. 1707, Indk. Breve til Admiralitetet.
52. La Combe de la Vrigny, Relation d'un voyage en Danemarck, 1702. S. 117 og S. 547.
53. Holm, Danmark-Norges Hist. 1720—1814. I. 542.
54. Betænkning fra Sehested af 29. April 1736, Akter ang. den Benstrupske Commission II. Rigsarch.
55. Digtet findes trykt i det kgl. Bibliothek.
56. Meidell, Bille-Ætten.
57. Brev af 5. Mai 1704, Indkomne Sager til Krigscancelliet f. Søetaten.
58. Til den norske Reise: Gyldenløve, Dagregister over Frederik IVs Reise i Norge 1704. — Esmark, Frederik IVs Reise i

- Norge 1704, Thottske Samling, Kgl. Bibliothek. — Hojer, König Friederich des IV^{ten} gloriøsteste Leben.
59. Dichman, Samlinger Sætaten i Almindelighed og Søcadet-akademiet i Særdeleshed vedk. S. 247.
 60. Brev af 13. Dec., Indk. Sager til Krigscancelliet for Sætaten.
 61. Admiralitetets Betænkning af 29de Dec. i Copibogen.
 62. Indk. Sager til Krigscancelliet for Sætaten.
 63. Admiralitetets Copibog.
 64. Tidsskrift for Søvæsen 1861. S. 428.
 65. Resolutioner Admiralitetet ang., Rigsarch.
 66. Skrivelse af April 1710, Krigscancelliets ref. Sager.
 67. Krigscancelliets Expeditioner 1706.
 68. Dichman, anf. Skrift. S. 262.
 69. Søofficersskolens Arch. Contractér. — Tidsskrift for Søvæsen 1861.
 70. Brev af 13. April 1710, Krigscancelliets ref. Sager.
 71. Tidsskrift for Søvæsen 1861. S. 434.
 72. Garde, Efterretninger II. 8.
 73. Betænkning fra Sehested af 29. April 1736, Akter ang. den Benstrupske Commission II.
 74. Skrivelse af 25. Jan. 1707, Indk. Breve til Admiralitetet.
 75. Fryxell, Berättelser ur svenska Hist. — Halem, Leben Peters des Grossen.
 76. Rothe, Tordenskjold. — Lund, Søcadet-Corpssets Hist. 1701—1901. S. 33.
 77. Halem, Leben Peters des Grossen. I. 268.
 78. Bidrag til d. st. nord. Krigs Hist., udg. af Generalstaben. II. 184, 203.
 79. Garde, den d. og n. Sømagts Hist. S. 24.
 80. Christian Sehesteds Archiv Sætaten vedkommende 1700—1719. II. Relationer fra C. T. S. Rigsarch.
 81. Brev af 11. Aug. 1710, smstds.
 82. Garde, Efterretninger II. 195.
 83. Danske Samlinger 1. R. II. 263.
 84. Smstds. S. 266.
 85. Vaupell, Den danske og norske Hærs Hist.
 86. Garde, Efterretninger II. 123.
 87. Garde, Den danske og norske Sømagts Hist. S. 30.
 88. Lund, Søcadet-Corpssets Hist. 1701—1901, S. 32—34.
 89. Brev af 3die Aug. 1711, Krigscancelliets refererede Sager.
 90. Smstds.

— T

91. Krigscancelliets refererede Sager.
92. Hojer.
93. Garde, den danske og norske Sømagts Hist. S. 31.
94. Garde, Efterretninger. II. 229. — Brev af 3. Aug. 1711, Krigscancelliets refererede Sager.
95. Brev af 4. Aug. 1711, smstds.
96. Brev af 3. Aug. 1711, smstds.
97. Vaupell, den danske og norske Hærs Hist.
98. Garde, Efterretninger. II. 230.
99. Krigscancelliets refererede Sager.
100. Bilag S. 213.
101. Memorialer til Kongen 1711, Rigsarch.
102. Bilag S. 213.
103. Hojer, — Garde, Efterretninger.
104. Vaupell, anf. Skrift. I. 437.
105. Danske Kongers Hist. Frederik IV. — Vaupell.
106. Krigscancelliets refererede Sager.
107. Brasch, Gamle Eiere af Bregentved. S. 378. — Breve vexlede mellem Sehested og Løvenørn, Rigsarch.
108. Garde, den d. og n. Sømagts Hist. S. 35. — Hojer.
109. Riegels, Udkast til Frederik IVs Hist. II. 548.
110. Garde, Den d. og n. Sømagts Hist. S. 36. — Brev af 5. Aug. 1712, Chr. Sehesteds Arch. Rel. fra C. T. S. — Brev af 1. Aug. 1712, Danske Kongers Hist. Frederik IV. Rel. 1711—12.
111. Brev af 7. Aug. 1712, Krigscancelliets refererede Sager.
112. Smstds.
113. Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S., Rigsarch.
114. Backmeister, Beiträge zur Geschichte Peters des Grossen. I. 413.
115. Brev af 18. Aug. 1712, Chr. S.s Arch. II., Rel. fra C. T. S.
116. Smstds.
117. Backmeister, anf. Skrift, — Beretning uden Underskrift i Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S., Rigsarch.
118. Bergmann, Peter der Grosse. III. 263.
119. Backmeister, anf. Skrift. I. 415. — Halem.
120. »Ditmarskens« Protokol, Provindsarch.
121. Smstds. — Brev af 30. Aug. 1712 fra Løvenørn, Memorialer til Kongen. — Brev fra Sehested af 30. Aug. 1712, Indkomne Sager til Krigscancelliet. — Brev af 28. Aug., Breve til Løvenørn, Rigsarch. — Vaupell.
122. »Ditmarskens« Protokol, Provindsarch.

123. Brev til Kongen af 12. Sept. 1712, Løvenørn, Concepter, Rigsarch. — Brev af 12. Sept. 1712 (til Vibe?), smstds.
124. Backmeister, anf. Skrift. I. 418. — Riegels.
125. Backmeister. — »Ditmarskens« Protokol.
126. Brev af 9. Dec. 1712, Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S.
127. »Ditmarskens« Protokol.
128. Garde, Efterretninger. II. 268.
129. Brev af 28. Febr. 1713. Indk. Sager til Krigscancelliet f. Søetaten, Rapporter og Rel., Rigsarch.
130. Brev af 7. Marts 1713, smstds.
131. Brev af 28. Febr. 1713, smstds.
132. Brev af 17. April 1713, Krigscancelliets refererede Sager.
133. Brev af 14. April 1713, smstds.
134. Brev af 21. Mai 1713. Indk. Sager til Krigscancelliet for Søetaten, Rapporter og Rel.
135. Danske Magasin, 3. R. III. 31.
136. Garde, Den d. og n. Sømagts Hist.
137. Betænkning af 24. Febr. 1714, Chr. Sehesteds Arch. II, Rel. fra C. T. S.
138. Betænkning af 23. Febr. 1714 fra Gyldenløve, Rel. fra Gyldenløve, smstds.
139. Mylius's Samlinger til Frederik IVs Hist., Gl. kgl. Samling 2778, 4. Kgl. Bibliothek.
140. Vaupell, anf. Skrift. — Hojer.
141. Skrivelse af 13. Aug. 1715, Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S.
142. Brev af 18. Juni 1715, smstds.
143. Brev af 9. Juli 1715, smstds.
144. Til S. 96—97: Garde, den d. og n. Sømagts Hist. S. 51. — »Ditmarskens« Protokol. — Vaupell. — Breve fra Sehested af 23. og 28. Juli 1715, Indk. Sager til Krigscancelliet for Søetaten, Rapporter og Rel.
145. Brev af 23. Juli 1715.
146. Droysen, Geschichte der preussischen Politik. 4. D. 2. Afd. S. 133.
147. Brev fra Sehested af 3. Aug. 1715, Indk. Sager til Krigscancelliet for Søetaten, Rapporter og Rel.
148. Brev fra Sehested af 11. Aug. 1715, smstds.
149. Brev af 6. Aug. 1715, Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S.
150. Brev af 9. Aug., smstds.
151. Brev af 13. Aug., smstds.

152. Brev af 11. Aug. 1715, Indk. Sager til Krigscancelliet for Søetaten, Rapporter og Rel.
153. Brev af 18. Aug. 1715, Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S. Rigsarch.
154. Brev af 13. Aug. 1715, smstds.
155. Brev af 11. Aug. 1715, Indk. Sager til Krigscancelliet f. Søetaten, Rapporter og Rel.
156. Brev af 4. Aug. 1715, Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S.
157. Garde, den d. og n. Sømagts Hist. S. 61.
158. Suhms nye Samlinger 2. B. 1. H. S. 32. — Brev af 19. Aug. 1715 til Kongen af Preussen. Chr. S.s Arch. II, Rel. fra C. T. S.
159. Breve af 30. Aug. og 1. Sept. 1715, Indk. Sager til Krigscancelliet f. Søetaten. Rapporter og Rel.
160. Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S.
161. Skrivelse af 13. Sept., Westphalens Dépecher, Rigsarch.
162. Indk. Sager til Krigscancelliet f. Søetaten, Rapporter og Rel.
163. Brev af 5. Sept. 1715. Chr. S.s Arch. II.
164. Garde, den d. og n. Sømagts Hist. S. 61.
165. Brev af 13. Sept., Chr. S.s Arch. II. Relationer fra Raben.
166. Garde, den d. og n. Sømagts Hist. S. 62.
167. Bilag S. 203.
168. Mylius's Samlinger til Frederik IVs Hist. Gl. kgl. Samling 2778. 4. Kgl. Bibliothek.
169. Til S. 104—105: Bilag S. 205. — Brev fra Sehested til Geh. Adeler af 27. Sept. 1715, Riegels, Frederik IV. II. 541. — Relation von der Bataille bei Ruden, Altona 1715, Kgl. Bibliothek.
170. Brev af 27. Sept. 1715, Riegels.
171. Garde, den d. og n. Sømagts Hist. S. 62.
172. Mylius's Samlinger til Frederik IVs Hist. Gl. kgl. Samling 2778. 4.
173. Garde, Efterretninger. II. 318.
174. Skrivelse af 11. Okt. 1715, Westphalens Depecher, Rigsarch.
175. Danske Samlinger 2. R. I. 248.
176. Til S. 108—109: Beretning fra Sehested af 18. Nov. 1715, Kgl. Bibliothek, Hjelmst. Samling. — Vaupell, anf. Skrift. — Droysen, Geschichte der preussischen Politik. 4. D. 2. Afd. S. 142.
177. Garde, den d. og n. Sømagts Hist. S. 63.

178. Brev af 9. Dec, 1715, Indk. Sager til Krigscancelliet f. Søetaten, Rapporter og Rel.
179. Smstds.
180. Rothe, Tordenskjold II. 79—80 Anm..
181. Jørgen Sorterups Heltesange, Kgl. Bibliothek. Af Sangens 31 Vers ere 1ste, 2det og 4de Vers gjengivne.
182. Bilag S. 214.
183. Bilag S. 212.
184. Lund, Søcadet-Corpsets Hist. 1701—1901. S. 38.
185. Historisk Tidsskrift, 5. R. III. 71.
186. Orion 4. — Nye Tidender 1716, Kgl. Bibliothek.
187. Indk. Sager til Krigscancelliet f. Søetaten, Rel. fra Gyldenløve.
188. Danske Magasin 3. R. III. 33.
189. Indk. Sager til Krigscancelliet f. Søetaten, Rel. fra Gyldenløve.
190. Garde, Efterretninger. II. 337.
191. Hist. Tidsskrift. 5. R. III. 73.
192. Westphalens Depecher.
193. Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S.
194. Rothe, Tordenskjold. II. 192.
195. Breve til Overkrigssekretæren, Rigsarch.
196. Kirkehistoriske Samlinger 4. R. I. 268. — Gl. kgl. Saml. 2778. 4. — Beretning om Festen, Kgl. Bibliothek, Hjelmst. Saml.
197. P. Horrebow, Opera mathematico-physica. III. 148. — Baden, Universitetsjournal 1. Aarg. S. 159.
198. Holm, Danmark-Norges Historie 1720—1814. I. 255.
199. Møller, Mnemosyne III. XXXII.
200. Danske Samlinger 1. R. IV. 207.
201. Frederik IVs egenhændige Optegnelser, Rigsarch. Aktstykket er trykt i Uddrag i Dansk Maanedsskrift 1865. 2. R. I. 51.
202. Skrivelse af $\frac{6}{18}$ Febr. 1726, Westphalens Depecher.
203. Hist. Tidsskrift, 3. R. VI. 221—22.
204. Dichmann, anf. Skrift, S. 251.
205. Bilag S. 214.
206. Klevenfeldt, Bemærkninger til hans Stamtavle over Sehested'er.
207. Skrivelse af 26. April 1718, Chr. S.s Arch. II. Rel. fra C. T. S.
208. Betænkningerne, Rigsarch. — Hist. Tidsskrift, 6. R. V. 295.

